

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
ȘCOALA DOCTORALĂ "PSIHODIAGNOSTIC ȘI INTERVENȚII
PSIHOLOGICE VALIDATE ȘTIINȚIFIC"

TEZĂ DE DOCTORAT

VICTIMIZAREA PRIN BULLYING LA COPII ȘI ADOLESCENȚI: ROLUL FACTORILOR PARENTALI ȘI MECANISME INDIVIDUALE

Rezumat

AUTOR: DOCTORAND GRAMA DIANA-IOANA

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC: PROFESOR. UNIV. DR. DOBREAN ANCA

CLUJ-NAPOCA, 2025

MULȚUMIRI

În primul rând, doresc să îmi exprim profunda recunoștință față de coordonatorul meu științific, doamna prof. univ. dr. Anca Dobrean, pentru perspectivele sale științifice valoroase, îndrumarea și sprijinul acordat de-a lungul anilor, precum și pentru încrederea pe care mi-a oferit-o în realizarea acestei lucrări, lucru care a însemnat mult pentru mine. În continuare, doresc să îmi exprim recunoștința față de membrii comisiei de îndrumare — prof. univ. dr. Aurora Szentagotai-Tătar, conf. univ. dr. Simona Ștefan și lect. univ. dr. Răzvan Predatu — care mi-au oferit sugestii ce au contribuit la îmbunătățirea calității acestei teze. Sunt de asemenea recunoscătoare colegilor mei pentru ajutorul, comentariile valoroase și sprijinul lor, în special față de dr. Raluca Georgescu, dr. Stelian Florean și dr. Iulia Coșa. Le mulțumesc tuturor prietenilor mei, pe care mă simt norocoasă să îi am, și, mai presus de toate, le mulțumesc părinților mei și surorii mele pentru toată dragostea și sprijinul oferit. În cele din urmă, sunt recunoscătoare pentru întreaga experiență a parcursului meu doctoral.

Note. _____

(1) Prin prezenta notă se certifică de către Grama Diana-Ioana că:

- (a) Teza cuprinde munca de cercetare originală a Grama Diana-Ioana în vederea obținerii titlului de doctor;
- (b) Părți din teză au fost acceptate sau trimise spre publicare sau prezentate ca lucrări la conferințe; în teză au fost incluse citările corespunzătoare pentru aceste publicații. Alți co-autori au fost incluși în publicații dacă au contribuit la expunerea textului publicat, la interpretarea datelor etc. (contribuția lor a fost clar explicată în notele de subsol ale tezei);
- (c) Teza a fost redactată în conformitate cu standardele de redactare academică. Întregul text al tezei și rezumatul acesteia au fost redactate de Grama Diana-Ioana care își asumă întreaga responsabilitate pentru redactarea academică; de asemenea:
 - A fost utilizat un software pentru verificarea scrierii academice (a se vedea la <http://www.turnitin.com/>); teza a trecut testul critic;
 - O copie a setului de date/bazelor de date folosite în cercetări a fost livrată la departament/școala doctorală.

Semnătura pentru certificarea notelor: Doctorand Grama Diana-Ioana.

Data: 10.04.2025

Semnătura:

Rezultatele tezei au fost publicate sau sunt în curs de publicare după cum urmează:

A. Articole

1. Publicate:

- Grama, D. I., Georgescu, R. D., Coșa, I. M., & Dobrean, A. (2024). Parental Risk and Protective Factors Associated with Bullying Victimization in Children and Adolescents: A Systematic Review and Meta-analysis. *Clinical Child and Family Psychology Review*. <https://doi.org/10.1007/s10567-024-00473-8>
- Grama, D. I., Dobrean, A., Florean, I. S., Poetar, C. R., Rohner, R. P., & Predescu, E. (2024). Measurement invariance of the Child Parental Acceptance-Rejection Questionnaire-Short Form across parental versions, age, gender, clinical status, and time. *Children and Youth Services Review*, 163, 107726. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2024.107726>

2. În proces de evaluare:

- Grama, D.I., Dobrean A., Balazsi R., Predescu E. (2025). Measurement Invariance of the Behavioral Emotion Regulation Questionnaire across Gender, Age, Clinical Status, and Time in a Sample of Adolescents. *Behavior Research and Therapy*
- Grama, D.I., Florean I.S., Dobrean A., Isvoranu A.-M. (2025). Parental Rejection, Self-Evaluations, and Bullying Victimization among Middle School-Aged Children: A Longitudinal Network Analysis. *Psychology of Violence*

3. În pregătire:

- Grama, D.I., Dobrean A., Balazsi R. (2025). From Parental Rejection to Bullying Victimization in a Clinical Sample of Adolescents: The Role of Behavioral Emotion Regulation Strategies and Internalizing Symptoms

B. Conferințe

- Diana-Ioana Grama, Anca Dobrean, Raluca Georgescu (2021). Examining the association between parental factors and bullying victimization in children and adolescents. A quantitative meta-analysis. Oral presentation at the 51th European Association for Behavioural and Cognitive Therapies Congress (EABCT; 9th-11th September 2021), Belfast, Ireland.
- Diana Ioana Grama, Anca Dobrean, Raluca Georgescu (2021). Examinarea asocierilor dintre factorii parentali și victimizarea prin bullying la copii și adolescenți. O meta-analiză cantitativă. Oral presentation at the 14th Romanian Congress of Psychiatry (14th-17th July 2021), Romania.
- Diana Ioana Grama, Anca Dobrean (2022). Efectul indirect al strategiilor comportamentale de reglare emoțională asupra relației dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying. Oral presentation at the 22th SNPCAR Congress (21th-24th September 2022), Romania.

- Diana-Ioana Grama, Anca Dobrean (2022). Strategiile comportamentale de reglare emoțională ca mediatori ai relației dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying. Oral presentation at the 8th Romanian Congress of Psychiatry (12-15 July 2022), Cluj-Napoca, Romania.
- Diana-Ioana Grama, Anca Dobrean, Ionut Stelian Florean, Costina-Ruxandra Poetar (2023). Measurement Invariance of the Child- Parental Acceptance-Rejection Questionnaire- Short Form Across Parental Version, Age, Gender, Clinical Status, and Time. Poster presented at the 53th European Association for Behavioural and Cognitive Therapies Congress (EABCT; 4th-7th October 2023), Antalya, Turkey.
- Diana-Ioana Grama, Anca Dobrean, Ronald P. Rohner, Elena Predescu (2024). Measurement Invariance of the Child- Parental Acceptance-Rejection Questionnaire- Short Form Across Parental Version, Age, Gender, Clinical Status, and Time. Oral presentation at the 10th International Congress on Interpersonal Acceptance and Rejection (26th-29th June 2024), Sofia, Bulgaria.

Cuprins

CAPITOLUL I. CONTEXTUL TEORETIC.....	7
1. Victimizarea prin Bullying la Copii și Adolescenți.....	7
1.1. Abordarea teoretică a victimizării prin bullying.....	7
2. Factorii Parentali în Victimizarea prin Bullying	8
3. Factorii Individuali în Victimizarea prin Bullying	8
4. Limite Idetificate în Literatură	9
CAPITOLUL II. OBIECTIVELE CERCETĂRII ȘI METODOLOGIA GENERALĂ	11
CAPITOLUL III. CERCETAREA ORIGINALĂ	13
Studiul 1. Factorii Parentali De Risc Și Protectori Asociați Cu Victimizarea Prin Bullying în rândul Copiilor Și Adolescenților: O Revizuire Sistematică Și O Meta-Analiză	13
1.1. Introducere.....	13
1.2. Metode.....	14
1.3. Rezultate	16
1.4. Discuții	20
1.5. Concluzie.....	22
Studiul 2. Invarianța de Măsurare a Chestionarului De Acceptare-Respingere Parentală- Forma Scurtă în Funcție de Versiunea Parentală, Vârstă, Gen, Status Clinic și Timp.....	23
2.1. Introducere.....	23
2.2. Metode	24
2.3. Rezultate	25
2.4. Discuții	29
2.5. Concluzie.....	31
Studiul 3. Invarianța de Măsurare a Chestionarului de Reglare Comportamentală a Emoțiilor în funcție de Gen, Vârstă, Statut Clinic și Timp într-un Eșantion de Adolescenți	32
3.1. Introducere.....	32
3.2. Metode.....	33
3.3. Rezultate	34
3.4. Discuții	37
3.5. Concluzie.....	39
Studiul 4. De la Respingerea Parentală la Victimizarea prin Bullying în rândul Adolescenților Diagnosticați cu Tulburări Psihiatrice: Rolul Strategiilor Comportamentale De Reglare Emoțională și al Simptomelor de Internalizare	40
4.1. Introducere.....	40

4.2. Metode	41
4.3. Rezultate	43
4.4. Discuții	44
4.5. Concluzie	46
Studiul 5. Respingerea Parentală, Auto-Evaluările și Victimizarea prin Bullying în rândul Copiilor din Ciclul Gimnazial: O Analiză Longitudinală de Rețea	47
5.1. Introducere	47
5.2. Metode	48
5.3. Rezultate	49
5.4. Discuții	52
5.5. Concluzie	53
CAPITOLUL IV. CONCLUZII GENERALE ȘI IMPLICAȚII	55
1. Implicațiile Tezei	55
1.1. Implicații teoretice	55
1.2. Implicații metodologice	55
1.3. Implicații practice	56
2. Limite și Direcții Viitoare	57
3. Concluzii Generale ale Tezei	58
Bibliografie	60

CAPITOLUL I. CONTEXTUL TEORETIC

1. Victimizarea prin Bullying la Copii și Adolescenți

Victimizarea prin bullying se referă la experiența de a fi ținta unor acțiuni agresive, intenționate și repetitive, săvârșite de unul sau mai mulți indivizi de-o vârstă care sunt sau sunt percepuți ca fiind mai puternici (Olweus, 1993). Victimizarea prin bullying poate lua două forme în funcție de contextul în care cineva este hărțuit: victimizarea tradițională și victimizarea cibernetică. Prima necesită interacțiuni față în față și are loc de cele mai multe ori în mediul școlar. Cea de-a doua necesită canale tehnologice (de exemplu, telefoane mobile și platforme online) prin intermediul cărora agresiunea este propagată împotriva victimei.

În literatură, s-au conturat două perspective contrastante odată cu proliferarea victimizării cibernetice. O perspectivă susține că victimizarea prin cyberbullying este o altă formă - printre formele mai tradiționale (verbală, fizică și relațională) - de victimizare prin bullying (Olweus, 2013). Cealaltă perspectivă postulează că, deși victimizarea tradițională și cibernetică sunt, într-o anumită măsură, fenomene similar, ambele au caracteristici și corelate unice care disting o formă de cealaltă (Smith, 2012).

În ciuda acestei dezbateri, este în mare parte recunoscut faptul că ambele forme de victimizare prin bullying împărtășesc aceleași trei caracteristici de bază (adică intenția, repetiția și dezechilibrul de putere), deși se manifestă ușor diferit. De exemplu, în timp ce în cazul victimizării prin bullying tradițional, dezechilibrul de putere poate proveni din caracteristicile fizice, în cazul victimizării cibernetice acesta poate proveni mai degrabă din capacitatea de a rămâne anonim sau de a avea competențe tehnologice (Vandebosch & Van Cleemput, 2008).

Bullying-ul afectează mulți copii de vârstă școlară. O meta-analiză a arătat că până la 24,3% dintre copii și adolescenți se confruntă cu victimizarea prin bullying tradițional și până la 11,1% dintre aceștia se confruntă cu victimizarea prin cyberbullying (Li et al., 2022). Pentru cei diagnosticați cu afecțiuni neurodevelopmentale sau psihiatrice, o meta-analiză indicat rate de prevalență și mai mari: 42,2% pentru victimizarea prin bullying tradițional și 21,8% pentru victimizarea prin cyberbullying (Abregú-Crespo et al., 2024).

Atât victimizarea tradițională, cât și cea cibernetică au efecte negative asupra copiilor și adolescenților, cum ar fi simptomele de internalizare (Gini et al., 2018), simptomele de externalizare (Reijntjes et al., 2011), auto-vătămarea (Heerde & Hemphill, 2019; Li et al., 2024), ideile și tentativele de suicidare (Li et al., 2024; Van Geel et al., 2022), satisfacția scăzută a vieții (Chen et al., 2024), singurătatea, simptomele somatice (Lee et al., 2025), implicarea ulterioară în bullying (Marciano et al., 2020; Walters, 2021), consumul de substanțe și starea de sănătate generală precară (Moore et al., 2017).

1.1. Abordarea teoretică a victimizării prin bullying

Teoria sistemelor ecologice susține că dezvoltarea umană poate fi înțeleasă prin analizarea interacțiunii dintre „organismul uman aflat în dezvoltare și mediile în schimbare în care acesta trăiește și

crește” (Bronfenbrenner, 1977). În cadrul acestei abordări, victimizarea prin bullying este conceptualizată ca o consecință negativă care rezultă din interacțiunea dintre caracteristicile copilului și factorii de mediu (Card et al., 2008; Espelage, 2014). Cei mai cercetați factori de mediu cu relevanță în victimizarea prin bullying sunt familia, colegii și școala. Aceste microsisteme au cea mai proximală influență contextuală asupra experienței de a fi victimizat prin bullying. Cu toate acestea, ele sunt, de asemenea, cele mai susceptibile la influența copiilor (Card et al., 2008).

Familia este un mediu care rămâne în mare măsură consecvent pe parcursul dezvoltării unui individ (de exemplu, copilărie, adolescență). În cadrul familiei, părinții reprezintă agenți de socializare (Ladd & Parke, 2021). Adică, părinții, de-a lungul anilor, modelează direct și indirect diverse comportamente, atitudini și abilități socio-emoționale la copii. Toate aceste achiziții sunt exprimate mai departe în cadrul relațiilor cu colegii, microsistemul în care are loc victimizarea prin bullying.

2. Factorii Parentali în Victimizarea prin Bullying

Cercetările confirmă într-adevăr că diverși factori parentali sunt relevanți în a proteja sau predispune copiii la victimizarea prin bullying în contextul școlar sau prin utilizarea tehnologiei (de exemplu, Boniel-Nissim & Sasson, 2018; Cho et al., 2019; Wang et al., 2018; Carter et al., 2020; Georgiou, 2008; DeSmet et al., 2021). Factorii parentali variază considerabil în ceea ce privește denumirea, definiția și modalitatea lor de evaluare. Având în vedere acest aspect, Yap et al. (2014) au propus mai multe categorii generale în care pot fi organizați factorii parentali, pentru a facilita explorarea legăturii lor cu caracteristicile individuale ale copiilor. Acest cadrul conceptual include dimensiuni ale parentingului (respingerea și controlul), stiluri parentale (precum autoritativ, autoritar, permisiv și disciplină inconsistentă), precum și alte teme generale (cum ar fi monitorizarea, încurajarea sociabilității, conflictul între părinți). Dintre acești factori parentali, respingerea parentală se evidențiază ca tema cea mai cercetată în literatura de specialitate din domeniul parenting-victimizare prin bullying.

Respingerea parentală poate fi înțeleasă prin prisma teoriei acceptării-respingerii interpersonale (IPARTheory; Rohner, 2021). În cadrul acestei teorii, respingerea parentală este teoretizată ca fiind polul negativ al dimensiunii de căldură parentală, în contrast cu acceptarea parentală, care este considerată polul pozitiv al aceleiași dimensiuni (Rohner et al., 2005). Dovezile emergente care sugerează legături de tip transversal (Papadaki & Giovazolias, 2015) și longitudinal (Stavrinides et al., 2018) între respingerea parentală – așa cum este descrisă și măsurată în cadrul IPARTheory – și un risc crescut de victimizare prin bullying provin din mai multe studii de cercetare realizate pe adolescenți din Grecia și/sau Cipru. Acestea au arătat că respingerea parentală este asociată cu, și prezice, mai multă victimizare prin bullying.

3. Factorii Individuali în Victimizarea prin Bullying

Studiile empirice care au examinat impactul respingerii parentale asupra victimizării prin bullying au relevat asocieri semnificative, dar mici (ex. Kokkinos, 2013; Kaufman et al., 2020; Papadaki & Giovazolias, 2015). În concordanță cu Teoria Sistemelor Ecologice (Bronfenbrenner, 1979), aceste rezultate indică, pe de

o parte, că relațiile dintre părinți și copii influențează riscul de a fi victimizat prin bullying, iar pe de altă parte, subliniază necesitatea de a lua în considerare factorii individuali care pot media efectul respingerii parentale asupra victimizării prin bullying.

Simptomele de internalizare este termen utilizat pentru a desemna probleme de dispoziție sau emoționale la copii și adolescenți, în special anxietatea (ex. frică, nervozitate) și depresia (ex. tristețe, tendință de a plânge), dar și simptome somatice (ex. dureri de cap, dureri de stomac) și retragere socială (ex. evitarea interacțiunilor sociale) (Achenbach, 1966; Achenbach et al., 2016). Studiul realizat de Papadaki & Giovazolias (2015) a urmărit să stabilească dacă simptomele depresive mediază efectul respingerii materne asupra victimizării și agresivității prin bullying într-un eșantion de adolescenți. Rezultatele au confirmat că simptomele depresive are rol de mediere în relația dintre respingerea maternă și comportamentele de bullying, respectiv victimizarea prin bullying.

Strategiile comportamentale de reglare emoțională se referă la acțiuni concrete pe care indivizii sunt înclinați să le întreprindă ca răspuns la situații stresante. Conform cadrului teoretic propus de Kraaij & Garnefski (2019), oamenii folosesc, în grade diferite, cinci strategii comportamentale principale: (1) căutarea sprijinului social, (2) abordarea activă a problemei, (3) căutarea distragerii, (4) retragerea și (5) ignorarea. Strategiile comportamentale de reglare emoțională sunt deosebit de utile în fața situațiilor stresante care pot fi modificate, cum ar fi victimizarea prin bullying (Troy et al., 2013). Cu toate acestea, rolul exclusiv al acestor strategii în victimizarea prin bullying nu a fost încă explorat. Până în prezent, studiul realizat de Chen et al. (2022) a arătat că reglarea emoțională mediază asocierea dintre respingerea maternă și paternă și victimizarea prin bullying.

Autoevaluările, în accepțiunea lui Bernard (2013), pot lua forma autoaprecierii de sine sau autoevaluării negative. Prima se referă la conștientizarea și aprecierea punctelor personale forte și la recunoașterea faptului că trăsăturile pozitive ale individului rămân neschimbate chiar și în fața unor evenimente sau comportamente negative. Cea de-a doua implică tendința de a evalua global sinele în funcție de opiniile altora și de performanțele personale. Dovezile sugerează că o percepție scăzută asupra propriei valori (Egan & Perry, 1998) și o autoapreciere contingent ridicată (Xu et al., 2022) predispun copiii la mai multă victimizare prin bullying în timp – și invers. Autoevaluarea (adică acceptarea de sine) pare, de asemenea, a fi asociată cu respingerea parentală (Kuyumcu & Rohner, 2018).

4. Limite Idetificate în Literatură

Câteva limite ale literaturii de specialitate merită menționate. În primul rând, nicio meta-analiză anterioară nu a examinat relațiile dintre același set de factori parentali și victimizarea prin bullying ținând cont totodată de contextul în care are loc victimizare prin bullying, precum și de genul părintelui. Prin clarificarea acestor aspecte se vor putea oferi informații cu privire la *ce* și *cine* ar trebui abordat pentru a reduce riscul copiilor de a fi victimizați în context școlar sau online. În al doilea rând, este neclar modul în care respingerea parentală influențează victimizarea prin bullying la școală. Până în prezent, s-a demonstrat

că respingerea parentală prezice simptomele depresive (Kaufman et al., 2020; Papadaki & Giovazolias, 2015) și reglarea emoțională (Chen et al., 2022) la copii, fiecare dintre acestea prezicând mai departe victimizarea prin bullying. Cu toate acestea, studiile au fost realizate exclusiv pe eșantioane de copii din populația generală, s-au bazat pe modele prestabilite și, în afară de studiul lui Kaufman et al. (2020), s-au bazat pe un design transversal. În plus, niciun studiu nu a încercat să investigheze rolul mediator al reglării emoționale și al simptomelor de internalizare într-un singur model statistic, în ciuda dovezilor care sugerează plauzibilitatea unui model cvadripartit (Lin et al., 2024; Georgiou et al., 2021). Mai mult, studiile nu au analizat interacțiunea dintre respingerea parentală, victimizarea prin bullying și factorii individuali care trec dincolo de dificultățile emoționale și de reglare emoțională, deși cognițiile legate de sine (de exemplu, auto-aprecierea și auto-evaluările negative) ar putea, de asemenea, să interacționeze cu respingerea parentală pentru a explica riscul de a fi victimizat prin bullying și viceversa. Identificarea mecanismelor care ar putea explica legătura dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying ar putea oferi programelor de prevenție și intervenție anti-bullying potențiale ținte de luat în considerare.

Pentru a aborda aceste limite, a trebuit să selectăm mai multe chestionare. Două dintre acestea nu au fost traduse și validate anterior în limba română: versiune pentru copii a Chestionarului de Acceptare-Respingere Parentală- Forma scurtă (Child-PARQ, short form; Rohner & Khaleque, 2005) care măsoară respingerea maternă și paternă, și Chestionarul de Reglare Comportamentală a Emoțiilor (BERQ; Kraaij & Garnefski, 2019), care măsoară strategiile pur comportamentale utilizate pentru a regla emoțiile. Notabil, proprietățile psihometrice ale BERQ nu au fost testate într-un eșantion de adolescenți, în ciuda faptului că a fost dezvoltat pentru a fi utilizat cu persoane cu vârsta de 12 ani și peste.

CAPITOLUL II. OBIECTIVELE CERCETĂRII ȘI METODOLOGIA GENERALĂ

În lumina limitelor identificate, au fost stabilite următoarele patru obiective principale: (1) să oferim o imagine de ansamblu asupra relației dintre factorii parentali și victimizarea prin bullying, ținând cont de contextul în care are loc victimizarea prin bullying; (2) să examinăm proprietățile psihometrice ale versiunii în limba română a versiunii pentru copii a Chestionarului de Acceptare-Respingere Parentală, forma scurtă (Child-PARQ, forma scurtă) și ale Chestionarului de Reglare Comportamentală a Emoțiilor (BERQ) într-un eșantion de (pre)adolescenți; (3) să investigăm mecanismele care explică asocierea dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying într-un eșantion clinic de adolescenți; și (4) să explorăm relațiile longitudinale și dinamice dintre respingerea parentală, victimizarea prin bullying și caracteristicile individuale (auto-evaluări negative și auto-apreciere) într-un eșantion de copii din populația generală. Pentru a atinge aceste obiective, au fost efectuate cinci studii, după cum sunt ilustrate în Figura 1.

Pentru primul obiectiv principal a fost efectuată o revizuire sistematică și o meta-analiză (**Studiul 1**) și au fost stabilite trei obiective specifice: (1) identificarea factorilor parentali de risc și protector în victimizarea tradițională și cibernetică și cuantificarea magnitudinii asocierilor; (2) examinarea măsurii în care factorii materni și paterni sunt asociați în mod diferit cu victimizarea în contextul școlar sau prin utilizarea tehnologiei; (3) evaluarea efectului moderator al vârstei și al genului asupra relației dintre factorii parentali și cele două tipuri de victimizare prin bullying (tradițional și cibernetic).

Pentru cel de-al doilea obiectiv principal au fost realizate două studii, unul (**Studiul 2**) vizând adaptarea și validarea versiunii românești pentru copii a Chestionarului de Acceptare-Respingere Parentală - Forma Scurtă (Child-PARQ, forma scurtă), iar celălalt (**Studiul 3**) vizând adaptarea și validarea versiunii românești a Chestionarului de Reglare Comportamentală a Emoțiilor (BERQ). Child-PARQ (forma scurtă) evaluează respingerea maternă și paternă, precum și fațetele specifice ale respingerii parentale. BERQ evaluează cinci strategii de reglementare comportamentală a emoțiilor. Obiective specifice similare au fost stabilite pentru ambele studii: (1) să evaluăm structura factorială originală a chestionarelor într-un eșantion românesc de (pre)adolescenți; (2) să investigăm invarianța lor de măsurare în grupuri eterogene (de exemplu, vârstă, gen, status clinic) și în timp; (3) să examinăm asocierea lor cu simptomele de externalizare și/sau internalizare (adică validitatea de criteriu).

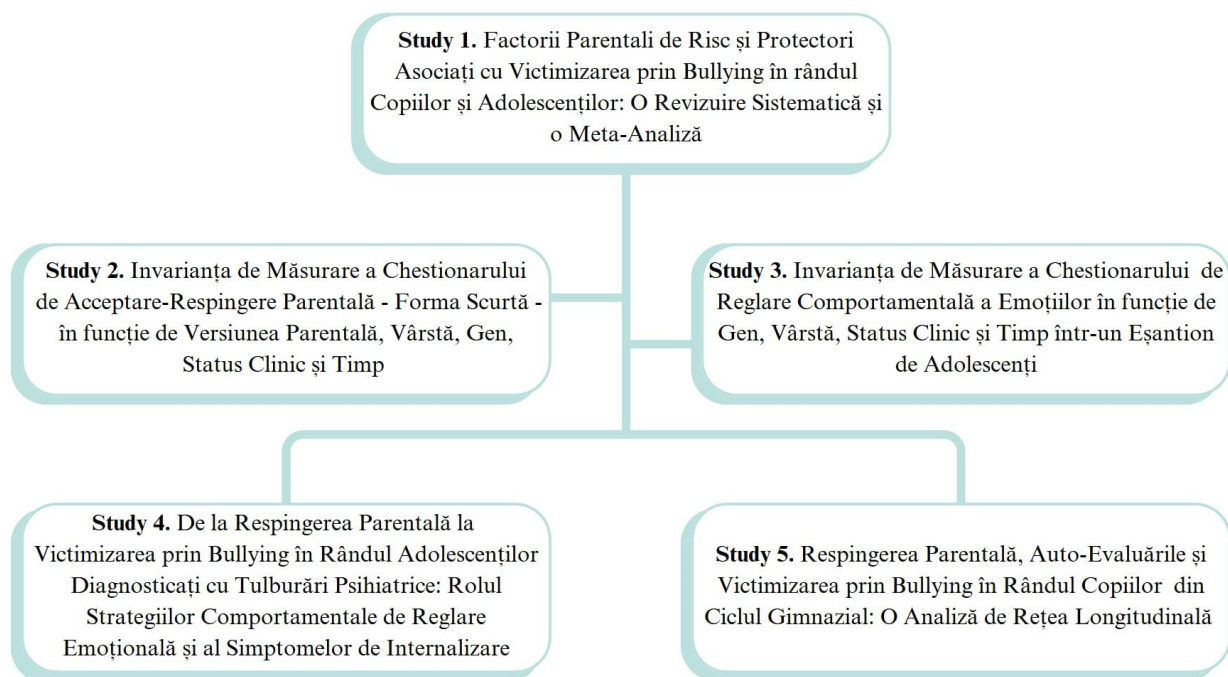
Pentru cel de-al treilea obiectiv principal, a fost efectuat un studiu transversal (**Studiul 4**). Aici, am explorat relația dintre respingerea parentală (adică maternă și paternă), strategiile comportamentale de reglementare a emoțiilor (adică căutarea distragerii, căutarea sprijinului social, retragerea, ignorarea și abordarea activă), simptomele de internalizare și victimizarea prin bullying într-un eșantion clinic de adolescenți. Scopul specific a fost de a examina dacă strategiile comportamentale de reglare a emoțiilor și simptomele de internalizare mediază secvențial asocierea dintre respingerea parentală și victimizarea prin

bullying în acest tip de eșantion. În acest scop, am utilizat analiza de cale și am specificat două modele de mediere serială, unul incluzând respingerea maternă, iar celălalt respingerea paternă ca predictor.

Pentru cel de-al patrulea obiectiv principal, am efectuat un studiu longitudinal (**Studiul 5**) în care am explorat relația dintre auto-evaluări, respingerea parentală și victimizarea prin bullying în rândul copiilor de vârstă gimnazială printr-o abordare dinamică: analiza de rețea. Obiectivele specifice au fost după cum urmează: (1) a determina dacă auto-aprecierea, auto-evaluarea negativă, respingerea maternă și respingerea paternă (sau interacțiunea lor) prezic longitudinal victimizarea prin bullying; (2) a examina dacă victimizarea prin bullying prezice auto-evaluările și respingerea parentală; (3) a explora potențiala influență a vârstei (preadolescenți și adolescenți) și a genului (băieți și fete) asupra acestor relații.

Figura 1

Reprezentarea schematică a studiilor derulate

CAPITOLUL III. CERCETAREA ORIGINALĂ

Studiul 1. Factorii Parentali De Risc Și Protectori Asociați Cu Victimizarea Prin Bullying în rândul Copiilor Și Adolescenților: O Revizuire Sistematică Și O Meta-Analiză¹

1.1. Introducere

Studiile longitudinale au arătat că respingerea parentală (Stavrinides et al., 2018), conflictul familial (Hemphill & Heerde, 2014), controlul psihologic (Wu et al., 2022), parentingul dur (Whelan et al., 2014), parentingul autoritar și parentingul permisiv (Charalampous et al., 2018) sunt factori de risc pentru victimizare prin bullying. În plus, factori precum sprijinul familial (Fanti et al., 2012), supravegherea parentală (Le et al., 2017) sau parentingul autoritativ (Charalampous et al., 2018) prezic niveluri mai scăzute de victimizare prin bullying. Meta-analizele anterioare au furnizat, de asemenea, dovezi privind impactul factorilor parentali asupra victimizării prin bullying. În general, acestea au arătat efecte mici, dar semnificative, indiferent de componenta parentală care a fost luată în considerare. Cu toate acestea, aceste meta-analize au evaluat concepte parentale sau familiale mai largi, cum ar fi „mediul familial/casnic” (Cook et al., 2010) sau „mediul familial negativ” (Guo, 2016). În plus, aceste meta-analize s-au concentrat pe predictorii parentali ai victimizării cibernetice, neglijând astfel rolul părinților în victimizarea prin bullying-ul tradițional (de exemplu, Chen et al., 2017; Guo, 2016; Kowalski et al., 2014).

Doar o sinteză cantitativă a examinat rolul mai multor factori parentali în victimizarea prin bullying (Lereya et al., 2013). În general, rezultatele au indicat faptul că victimele bullying-ului sunt mai expuse la abuz, neglijare, supraprotecție parentală și parenting dezadaptativ. În schimb, părinții autoritari, buna comunicare cu părinții, relațiile calde și afectuoase, implicarea și sprijinul parental și supravegherea parentală s-au dovedit a proteja copiii împotriva victimizării prin bullying. Efectele au fost semnificative și, în general, mici până la moderate. Această meta-analiză a raportat asocieri între factorii parentali și victimizarea prin bullying tradițional și cibernetic luate împreună. Din ceea ce cunoaștem, nu există în prezent o meta-analiză care să fi examinat asocieri cu victimizarea prin bullying care are loc în contextul școlar, respectiv prin utilizare tehnologiei. În timp ce unele studii au raportat similitudini în modul în care relațiile părinte-copil influențează victimizarea tradițională și cibernetică (de exemplu, Katzer et al., 2009), alte studii au evidențiat anumite diferențe (de exemplu, Hemphill & Heerde, 2014). În plus, nicio sinteză nu a explorat dacă factorii materni și paterni sunt asociați în mod distinct cu victimizarea tradițională și cibernetică. Acest lucru nu este

¹ Acest studiu a fost publicat după cum urmează: Grama, D. I., Georgescu, R. D., Coșa, I. M., & Dobrea, A. (2024). Parental Risk and Protective Factors Associated with Bullying Victimization in Children and Adolescents: A Systematic Review and Meta-analysis. *Clinical Child and Family Psychology Review* 27, 627–657. <https://doi.org/10.1007/s10567-024-00473-8>

surprinzător având în vedere că studiile s-au axat în principal pe relația mamă-copil, neglijând rolul tatălui. Cu toate acestea, un interes tot mai mare pentru contribuțiile maternel și patern la dezvoltarea copilului ne permite să abordăm acum victimizarea prin bullying și din această perspectivă.

Prin urmare, prezenta meta-analiză a urmărit să investigheze rolul factorilor parentali în victimizarea tradițională, precum și în victimizarea cibernetică în rândul copiilor și adolescenților. Primul obiectiv a fost de a determina care sunt factorii parentali protectori și care sunt cei care îi expun pe copii riscului de a fi victimizați prin bullying în contextul școlar și prin intermediul tehnologiei, precum și de a evalua tăria asocierilor. Al doilea obiectiv a fost de a evalua dacă factorii materni și paterni (de risc și protectori) sunt asociați în mod diferit cu victimizarea prin bullying (tradițional și cibernetic). Al treilea obiectiv a fost de a evalua potențialii moderatorii (vârsta și genul) ai asocierii dintre factorii parentali (de risc și protectori) și victimizarea prin bullying (tradițional și cibernetic).

1.2. Metode

1.2.1. Protocol și înregistrare

Această revizuire sistematică și meta-analiză a fost efectuată în conformitate cu Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA) (Moher et al., 2010) și cu Manualul Cochrane (Higgins & Green, 2011). Protocolul studiului a fost înregistrat în International Prospective Register of Systematic Reviews (PROSPERO număr de referință CRD42021240629).

1.2.2. Strategia de căutare

Pentru a identifica articole relevante privind relația dintre factorii parentali și victimizarea prin bullying, a fost efectuată o căutare în literatura de specialitate la 12 martie 2021 și actualizată la 1 noiembrie 2023, în bazele de date electronice PubMed, PsycInfo, Scopus și Web of Science.

1.2.3. Criterii de includere și excludere

Studiile au fost eligibile pentru includere dacă: (1) au examinat relația dintre cel puțin un factor parental și victimizarea prin bullying; (2) au evaluat factorii parentali cu un instrument validat; (3) au raportat date cantitative necesare pentru a calcula mărimea efectului; (4) au fost studii transversale, de caz-control, longitudinale sau de intervenție (studiile de intervenție sau longitudinal au fost eligibile numai dacă datele din primul val au fost disponibile); (5) au avut un eșantion format din copii și adolescenți ≤ 18 ani; (6) au fost revizuite de cercetători; (7) au fost scrise în engleză, germană sau franceză. Studiile au fost excluse dacă: (1) au evaluat alte forme de victimizare decât cea prin bullying; (2) au măsurat victimizarea prin bullying între frați; (3) au măsurat victimizarea prin bullying în afara contextului școlar; și (4) au măsurat victimizarea tradițională și cibernetică luate împreună. În plus, am exclus disertațiile, scrisorile către editor și rezumatele de la conferințe.

1.2.4. Extragerea datelor

Următoarele date au fost extrase din fiecare studiu inclus de către doi cercetători independenți: datele de identificare (autori, anul publicării); datele necesare pentru a calcula mărimea efectului (r și dimensiunea

eșantionului); caracteristicile eșantionului (vârsta medie / intervalul de vârstă / clasa, genul, dimensiunea eșantionului, țara); tipul de variabilă parentală, scalele specifice utilizate pentru a măsura factorii parentali, precum și informatorul (sine sau alții); tipul de victimizare prin bullying (tradițional sau cibernetic), scalele specifice utilizate pentru a măsura victimizarea prin bullying, informatorul (sine sau alții), precum și intervalul de timp specificat pentru a evalua victimizarea prin bullying.

1.2.5. Codarea

Având în vedere eterogenitatea constructelor de parenting, modelul conceptual de parenting al lui Yap et al. (2014) a fost utilizat ca un cadru conceptual pentru datele noastre. Acesta include următoarele categorii: respingerea (adică retragerea, aversivitatea și căldura); controlul (adică implicarea excesivă și acordarea autonomiei); conflictul interparental, monitorizarea, încurajarea sociabilității și disciplina (adică parentingul permisiv, parentingul autoritar, parentingul autoritativ și disciplina inconsecventă). Factorii parentali asociați cu victimizarea prin bullying au fost codați de doi cercetători independenți și incluși în meta-analiză în conformitate cu modelul descris mai sus.

1.2.6. Procedura de meta-analiză

Am utilizat pachetele software Comprehensive MetaAnalysis (CMA v. 2.2.064) pentru calcularea mărimii efectului la nivel de studiu și Stata SE 16.0 (STATA Corp., Inc., College Station, TX) pachetele Meta (Wilson, 2022) pentru a estima efectele globale, Metabias (Harbord et al., 2009) pentru testarea efectelor mici, Hetergi (Orsini et al., 2006) pentru calcularea intervalele de încredere (CI 95%) ale I^2 și Confunnel (Palmer et al., 2008) pentru vizualizare. Pentru a determina mărimea efectului cumulat (ES), coeficientul de corelație Pearson (r) a fost utilizat în combinație cu dimensiunea eșantionului (N) al fiecărui studiu. Atunci când aceste date nu au fost disponibile, au fost selectate alte date (de exemplu, valoarea t și dimensiunea eșantionului). Magnitudinea asocierilor a fost interpretată pe baza valorilor propuse de Cohen (1988), unde .10, .30 și .50 indică asocieri mici, medii și, respectiv, mari. A fost rulat un model cu efecte aleatorii. Eterogenitatea mărimilor efectului a fost estimată utilizând indicele I^2 (Higgins & Thompson, 2002). Valorile I^2 de aproximativ 25%, 50% și 75% indică o eterogenitate scăzută, moderată și, respectiv, ridicată (Higgins, 2003). De asemenea, au fost efectuate o serie de analize de sensibilitate: am exclus valorile aberante, am analizat numai studiile de calitate acceptabilă și bună și am examinat separat relația dintre factorii materni și paterni (de risc și protectori) și victimizarea prin bullying (tradițional și cibernetic). Pentru evaluarea impactului moderatorilor continui, am utilizat analiza de meta-regresie și un model restrictiv de probabilitate maximă.

1.2.7. Evaluarea calității

Evaluarea calității studiilor eligibile a fost efectuată utilizând Instrumentul de evaluare a calității NIH pentru studii observaționale de cohortă și transversale (NIH, 2014). Acesta cuprinde 14 întrebări care abordează componentele majore ale articolelor. La aceste întrebări s-a răspuns cu „da”, „nu” sau „nu se poate determina/nu se aplică”. Doi cercetători independenți au propus un scor pentru calitatea fiecărui studiu pe

baza întrebărilor cu un răspuns afirmativ: $\geq 75\%$ = foarte bună, 50-75% = acceptabilă, ≤ 50 = scăzută. Gradul de concordanță între cei doi cercetători a fost evaluat prin calcularea Kappa (Munoz & Bangdiwala, 1997).

1.2.8. Tendințe de publicare

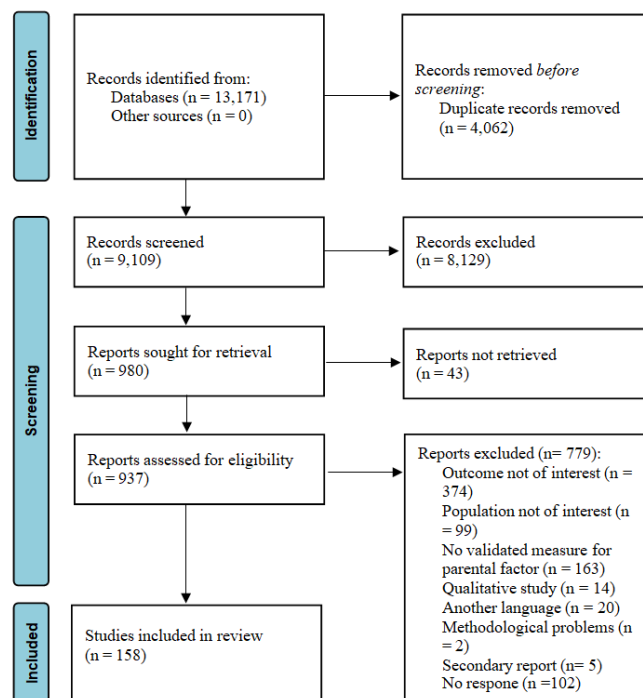
În primul rând, am creat diagrame pentru cele două categorii principale de factori parentali (de risc și protectori) și fiecare tip de victimizare prin bullying (tradițional și cibernetic), în care mărimile efectelor au fost reprezentate grafic în raport cu erorile lor standard și am inspectat vizual dacă datele au fost răspândite simetric în diagramă. În plus, am construit diagrame cu linii de contur care indică regiunile în care asocierea a fost semnificativă la un nivel de semnificație statistică de 90, 95 și 99% (Peters et al., 2008). În al doilea rând, testul lui Egger a fost utilizat pentru a examina dacă există o tendință de selectivitate în publicarea studiilor în funcție de natura și direcția rezultatelor acestora. În analiza de regresie liniară, valoarea interceptului este un indicator al asimetriei; cu cât abaterea sa de la zero este mai mare, cu atât gradul de asimetrie este mai mare (Egger et al., 1997).

1.3. Rezultate

1.3.1. Selectarea și includerea studiilor (Figura 1)

Un total de 13 171 de articole au fost identificate în bazele de date. 145 de studii au avut suficiente date pentru a calcula dimensiunea efectului. Pentru studiile cu date lipsă, autorii au fost contactați. 13 autori au furnizat datele necesare pentru calcularea mărimii efectului. În cele din urmă, 158 de studii au fost incluse în revizuirea sistematică și în meta-analiză (a se vedea Figura 1).

Figura 1
Diagrama PRISMA

1.3.2. Caracteristicile studiilor incluse

Cele 158 de studii incluse în revizuirea sistematică și meta-analiză au fost publicate între 2001 și 2023. Eșantionul combinat al tuturor studiilor incluse a fost format din 1 095 468 de participanți. Dintre aceștia, 50,6% au fost fete. Pe baza a 119 studii, vârsta medie a fost de 12,95 ani. 109 studii au raportat asocieri cu victimizarea prin bullying tradițional, 30 au raportat asocieri cu victimizarea prin cyberbullying și 19 au raportat asocieri cu ambele. 89 de studii au indicat un interval de timp de referință pentru victimizarea prin bullying care a variat de la 1 săptămână (4 studii) la 12 luni (16 studii). În plus, un studiu a evaluat victimizarea prin bullying pe toată durata vieții. Victimizarea prin bullying a fost auto-raportată în majoritatea studiilor. Cel mai analizat factor parental a fost căldura (raportat în 110 studii), urmat de aversivitate (raportat în 30 de studii). În 19 studii, factorul parental a fost raportat de către părinți. Un studiu a evaluat factorul parental prin raportarea copilului și părinților, iar un alt studiu a evaluat factorul parental prin intermediul clinicianului. Restul studiilor s-au bazat pe măsurători ce s-au bazează pe raportarea copiilor.

1.3.3. Evaluarea calității studiilor incluse

Din cele 158 de studii care au raportat asocieri dintre factorii parentali și victimizarea tradițională, precum și cea cibernetică, 102 au fost evaluate ca având o calitate „inadecvată”, 50 au fost evaluate ca având o calitate „acceptabilă”, iar 6 au fost evaluate ca având o calitate „bună”. Concordanța dintre evaluările celor doi cercetători privind calitatea generală a studiilor a fost ridicată ($Kappa=0,88$).

1.3.4. Efecte principale și analize de senzitivitate

1.3.4.1. Factorii parentali protectori și victimizarea prin bullying tradițional

Asocierea dintre factorii parentali protectori și victimizarea prin bullying tradițional a fost mică, cu un nivel mare de eterogenitate ($k = 111$, $r = -.12$, 95% CI $[-.14; -.09]$, $I^2 = 99$). Atunci când au fost efectuate analize de senzitivitate, mărimea efectului a rămas neschimbată, iar nivelul de eterogenitate a scăzut numai în cazul studiilor de calitate bună și acceptabilă. Mărimea efectului pentru asocierea dintre parentingul autoritativ, căldură, monitorizare și, respectiv, acordarea autonomiei și victimizarea prin bullying-ul tradițional a fost semnificativă, mică și negativă (Tabelul 1).

1.3.4.2. Factorii parentali de risc și victimizarea prin bullying tradițional

Mărimea efectului pentru asocierea dintre factorii parentali de risc și victimizarea prin bullying-ul tradițional a fost mică și cu un nivel ridicat de eterogenitate ($k = 55$, $r = .19$, 95% CI $[.17; .22]$, $I^2 = 82$). Atunci când au fost efectuate analizele desensitivitate, mărimea efectului a crescut ușor și nivelul de eterogenitate a scăzut la un nivel moderat numai în cazul studiilor de calitate bună și acceptabilă. Mărimea efectului a fost semnificativă și mică pentru asocierea dintre parentingul autoritar, aversivitatea, implicarea excesivă, parentingul permisiv, conflictul interparental și, respectiv, retragerea părinților și victimizarea prin bullying tradițional. Toate asocierile au fost pozitive (Tabelul 1).

1.3.4.3. Factorii parentali protectori și victimizarea prin cyberbullying

Mărimea efectului pentru asocierea dintre factorii parentali protectori și victimizarea cibernetică a fost mică ($k = 45$, $r = -.11$, 95% CI [- .15; -.08], $I^2 = 99$), însoțită de un nivel ridicat de eterogenitate. Atunci când au fost excluse valorile aberante, dimensiunea efectului a rămas similară, iar nivelul de eterogenitate a rămas ridicat. Atunci când au fost luate în considerare numai studiile cu calitate bună și acceptabilă, mărimea efectului și nivelul de eterogenitate au scăzut ușor. Un efect mic, dar semnificativ a fost identificat pentru asocierea dintre căldura parentală și victimizarea cibernetică. Asocierea a fost negativă. Nu a fost identificată nicio altă asociere semnificativă (Tabelul 2).

1.3.4.4. Factorii parentali de risc și victimizarea prin cyberbullying

Mărimea efectului pentru asocierea dintre factorii parentali de risc și victimizarea cibernetică a fost mică și cu un nivel ridicat de eterogenitate ($k = 21$, $r = .16$, 95% CI [.10; .21], $I^2 = 95$). Atunci când au fost excluse valorile aberante, atât mărimea efectului, cât și nivelul de eterogenitate au scăzut. Cu toate acestea, atunci când au fost luate în considerare numai studiile cu calitate bună și acceptabilă, mărimea efectului a crescut ușor, iar nivelul de eterogenitate a fost similar cu valoarea inițială. Un efect mic și semnificativ a fost identificat pentru asocierea dintre aversivitatea parentală și, respectiv, retragerea părinților și victimizarea cibernetică. Asocierile au fost pozitive. Nu au fost identificate alte asocieri semnificative (Tabelul 2).

Tabelul 1

Mărimea efectelor pentru asocierile dintre factorii parentali protectori și de risc și victimizarea prin bullying-ul tradițional

Outcome	k	N	r	LCI	UCI	I^2	LCI	UCI
Factori parentali protectori	111	711 776	-0.12	-0.14	-0.09	99	99	99
Valori aberante excluse	71	610 094	-0.12	-0.13	-0.11	82	84	99
Studii cu calitate bună și acceptabilă	37	140 280	-0.12	-0.17	-0.07	99	98	99
Parenting autoritativ	13	7 129	-0.10	-0.18	-0.02	85	75	90
Acordarea autonomiei	8	6 556	-0.16	-0.20	-0.12	25	0	66
Monitorizare	17	63 649	-0.06	-0.11	-0.02	88	82	92
Căldură	92	995 897	-0.14	-0.17	-0.12	99	98	99
Factori parentali de risc	55	73 314	0.19	0.17	0.22	82	78	86
Valori aberante excluse	41	66 693	0.21	0.19	0.22	41	67	83
Studii cu calitate bună și acceptabilă	20	29 572	0.21	0.19	0.24	81	72	87
Parenting autoritar	12	7 149	0.14	0.07	0.21	81	68	89
Aversivitate	27	50 170	0.20	0.16	0.23	78	68	85
Conflict inter-parental	7	4 819	0.21	0.14	0.29	68	29	86
Implicare excesivă	15	25 791	0.17	0.11	0.23	83	73	89
Parenting permisiv	9	6 450	0.12	0.03	0.20	86	76	92
Retragere	5	2 158	0.18	0.09	0.28	72	30	89

Notă: Abrevieri: k = numărul de studii; N= numărul de participanți; LCI=limita inferioară a intervalului de încredere, UCI=limita superioară a intervalului de încredere, I^2 = procentajul de eterogenitate, NA = neaplicabil

Tabelul 2

Mărimea efectelor pentru asocierile dintre factorii parentali protectori și de risc și victimizarea prin cyberbullying

Outcome	k	N	r^a	LCI	UCI	I²	LCI	UCI
Factori parentali protectori	45	756 960	-0.11	-0.15	-0.08	99	99	99
Valori aberante excluse	31	706 263	-0.11	-0.13	-0.09	96	58	87
Studii cu calitate bună și acceptabilă	15	17 132	-0.10	-0.17	-0.04	88	82	92
Authoritative parenting	5	3 946	0.01	-0.07	0.09	70	24	88
Autonomy granting	7	5 089	-0.09	-0.21	0.03	92	87	96
Monitoring	7	14 370	-0.04	-0.10	0.02	89	80	94
Warmth	36	751 321	-0.14	-0.17	-0.10	99	99	99
Factori parentali de risc	21	24 734	0.16	0.10	0.21	95	94	96
Valori aberante excluse	14	16 849	0.15	0.12	0.18	66	56	88
Studii cu calitate bună și acceptabilă	13	17 510	0.17	0.10	0.24	94	91	96
Parenting autoritar	5	4 724	0.23	-0.05	0.50	97	95	98
Aversivitate	9	10 662	0.17	0.14	0.21	80	63	89
Implicare excesivă	5	5 421	0.05	-0.03	0.12	85	66	93
Parenting permisiv	2	4 235	0.01	-0.16	0.15	88	NA	NA
Retragere	2	4 312	0.14	0.09	0.19	0	NA	NA

Notă: Abrevieri: k = numărul de studii; N= numărul de participanți; LCI=limita inferioară a intervalului de încredere, UCI=limita superioară a intervalului de încredere, I² = procentajul de eterogenitate, NA = neaplicabil

1.3.5. Factorii materni și paterni și victimizarea tradițională / cibernetică

Mărimi mici și semnificative ale efectului au fost identificate atunci când am luat în considerare asocierea diferențială dintre factorii de protecție materni (k = 24, r = -.12, 95% CI [-.19; -.05], I² = 98) și paterni (k = 11, r = -.14, 95% CI [-.24; -.03], I² = 98) și victimizarea tradițională, cu niveluri ridicate de eterogenitate în ambele cazuri. În mod similar, au fost identificate asocieri mici și semnificative între factorii de risc materni (k = 20, r = .21, 95% CI [.18; .25], I² = 78) și paterni (k = 9, r = .17, 95% CI [.10; .23], I² = 91) și victimizarea tradițională, cu niveluri ridicate de eterogenitate. În plus, au fost identificate asocieri mici și semnificative între factorii de protecție materni (k = 6, r = -.09, 95% CI [-.14; -.05], I² = 69) și paterni (k = 6, r = -.08, 95% CI [-.12; -.04], I² = 60) și victimizarea cibernetică, cu niveluri moderate până la ridicate de eterogenitate în fiecare caz. În cele din urmă, au fost găsite asocieri mici și semnificative între factorii de risc materni (k = 3, r = .16, 95% CI [.07; .24], I² = 80) și paterni (k = 3, r = .13, 95% CI [.08; .17], I² = 39) și victimizarea cibernetică, cu niveluri ridicate, respectiv scăzute până la moderate de eterogenitate.

1.3.6. Analiza de meta-regresie

Analiza de meta-regresie a indicat că asocierea dintre factorii parentali protectori și victimizarea cibernetică a fost moderată semnificativ de media vârstei (β = -.02, p = .029). Nu a fost identificat niciun alt efect moderator semnificativ.

1.3.7. Tendința de publicare

Pe baza testului Egger, nu au fost identificate semne de părtinire în ceea ce privește publicațiile pe tema asocierii dintre factorii parentali protectori și victimizarea tradițională ($p = 0,602$) și cibernetică ($p = 0,341$). Rezultate similare au fost identificate pentru studiile care au examinat asocierea dintre factorii parentali de risc și victimizarea tradițională ($p = 0,492$) și cibernetică ($p = 0,172$). Aceste rezultate au fost în concordanță cu inspecția vizuală a diagramelor care nu au indicat nicio asimetrie.

1.4. Discuții

În general, rezultatele au indicat asocieri semnificative și mici între factorii parentali de risc și protectori și victimizarea tradițională și cibernetică, sugerând că factorii parentali contează indiferent de contextul în care are loc victimizarea prin bullying. Atunci când am analizat dimensiuni și stiluri parentale specifice, rezultatele au indicat că toate au fost asociate cu victimizarea prin bullying tradițional, însă doar căldura, aversivitatea și retragerea parentală au fost asociate și cu victimizarea prin cyberbullying. O perspectivă susține că cyberbullying-ul este doar o extensie a bullying-ului tradițional, împărtășind caracteristici și corelate similare (de exemplu, Casas et al., 2013), în timp ce cealaltă perspectivă subliniază caracteristicile lor distincte și corelatele unice (de exemplu, Barlett et al., 2024). Rezultatele noastre susțin cea de-a doua perspectivă, deoarece indică puține similarități și multe diferențe în modul în care factorii parentali sunt asociați cu victimizarea tradițională și cibernetică.

Luată împreună, rezultatele noastre sugerează că părinții pot avea un impact mai mare asupra victimizării prin bullying-ul care are loc în contextul școlar. Dimensiunile respingerii parentale au fost examinate anterior printr-o meta-analiză ce a arătat că căldura parentală, sub formă de comunicare și încredere, a redus riscul de a fi victimizat, în timp ce respingerea parentală, sub formă de alienare, a crescut riscul (Ward et al., 2018). În prezenta meta-analiză, factorii parentali de risc au avut asocieri ușor mai mari (variind de la 0.12 la 0.21) decât factorii parentali protectori (variind de la -0.06 la -0.16), sugerând că influențele negative pot avea un impact mai puternic decât cele pozitive. Cu toate acestea, asocierile au fost mici în ambele cazuri, indicând faptul că factorii parentali cel mai probabil au un efect indirect asupra victimizării prin bullying prin factori mai proximali.

Cercetările empirice existente au arătat că dimensiunile respingerii și controlului parental, stilurile parentale sau monitorizarea parentală acționează ca factori de risc sau protectori asupra victimizării prin bullying prin intermediul caracteristicilor individuale ale copilului, cum ar fi dificultățile emoționale (Kaufman et al., 2020; Shin et al., 2016), abilitățile de reglare emoțională (Chen et al., 2022; Samper-García et al., 2021), autocontrolul (Li et al., 2015), alienarea față de cei de o vârstă (Charalampous et al., 2018) sau performanța academică (Wu et al., 2024).

De asemenea, rezultatele noastre au indicat că practicile ambilor părinți au un impact asupra riscului de a fi victimizat și sunt susținute de studii anterioare care au raportat similitudini în modul în care relațiile mamelor și taților cu copiii lor influențează victimizarea tradițională (de exemplu, Chen et al., 2022; Freitas et al., 2022) sau cibernetică (de exemplu, Larrañaga et al., 2016; Garaigordobil & Navarro, 2022). În plus,

factorii materni și paterni au fost predictorii comuni ai victimizării tradiționale și cyberbullying, asocierile fiind de magnitudini similare. Aceste rezultate le confirmă pe cele anterioare care au investigat asocierile dintre factorii parentali și victimizarea prin bullying, luând în considerare genul părinților și tipul de victimizare prin bullying-ului (de exemplu, Boniel-Nissim & Sasson, 2018; Wong & Konishi, 2021).

În cele din urmă, genul nu a moderat asocierile principale, sugerând că factorii parentali pot influența în mod egal riscul băieților și al fetelor de a fi victime ale bullying-ului. În plus, vârsta nu a fost un moderator semnificativ, cu excepția asocierii dintre factorii parentali protector și victimizarea prin cyberbullying, care a devenit mai slabă pentru copiii mai mari. Efectul negativ al vârstei asupra asocierii dintre factorii parentali protectori și victimizarea prin cyberbullying este în concordanță cu așteptările noastre, deoarece copiii mai mari tind să caute independență față de părinți (Levpušček, 2006). Totuși, efectul moderator nesemnificativ al vârstei pentru celelalte asocieri a fost surprinzător. Este posibil ca efectele cumulative ale parentingului de-a lungul timpului să facă ca copiii mai mari să fie la fel de predispuși la victimizare prin bullying ca și cei mai mici, mai ales în contextul offline.

1.4.1. Implicații

Dintr-o perspectivă teoretică, aceste rezultate oferă o înțelegere nuanțată a rolului părinților în victimizarea prin bullying în rândul copiilor și adolescenților și susțin ideea că victimizarea tradițională și cibernetice sunt fenomene relaționate, dar distincte.

Din punct de vedere metodologic, meta-analiza noastră a demonstrat că modelul conceptual al lui Yap et al. (2014), utilizat ca cadru pentru analiza datelor, a fost adecvat pentru explorarea multiplelor fațete ale parentingului în relație cu bullying-ul. Mai exact, doar doi factori parentali (și anume disciplina inconsecventă și încurajarea sociabilității) din unsprezece nu par să fie reprezentați nici în literatura axată pe victimizarea prin bullying tradițional, nici în cea axată pe victimizarea prin cyberbullying.

Dintr-o perspectivă practică, rezultatele obținute au evidențiat factori parentali cheie care ar putea servi drept variabile de screening pentru crearea unor intervenții personalizate. Totuși, din cauza asocierilor în general mici, nu recomandăm integrarea completă a părinților în aceste programe. În schimb, sugerăm includerea unor module specifice pentru părinți, menite să îmbunătățească eficiența generală a intervențiilor. De asemenea, recomandăm ca aceste module să fie făcute accesibile atât mamelor, cât și taților, având în vedere că rezultatele noastre nu au indicat diferențe notabile între impactul matern și patern asupra victimizării prin bullying.

1.4.2. Limite

În primul rând, rezultatele s-au bazat pe date transversale, astfel că nu s-au putut trasa concluzii ferme legate de direcția asocierilor sau cauzalitate. În al doilea rând, atunci când interpretăm rezultatele privind predictorii care nu sunt comuni ambelor forme de victimizare prin bullying, este important să luăm în considerare faptul că datele primare disponibile au fost mai numeroase pentru victimizarea prin bullying tradițional, ceea ce a condus la efect mai stabile comparativ cu cele observate pentru victimizarea prin

cyberbullying. În al treilea rând, majoritatea studiilor incluse, care au examinat factorii materni și paterni, au măsurat în principal aspecte ale respingerii parentale. Prin urmare, interpretarea acestor rezultate dincolo de această dimensiune trebuie făcută cu precauție. În cele din urmă, majoritatea analizelor au fost însoțite de un nivel ridicat de eterogenitate între studii, care nu s-a redus prin analize de sensibilitate și nici explicat prin moderatorii propuși (vârsta și genul).

1.5. Concluzie

În ciuda limitelor menționate, această meta-analiză a examinat pentru prima dată impactul diferențiat al mai multor factori parentali asupra victimizării prin bullying-ul tradițional și cibernetic. Pe baza volumului de date primare disponibile, s-au găsit dovezi mai solide pentru asocierea dintre factorii parentali de risc și protectori și victimizarea prin bullying tradițional. Dintre acești factori, doar căldura parentală, aversivitatea și retragerea parentală au fost semnificativ asociați cu victimizarea prin cyberbullying. Credem că eficiența intervențiilor anti-bullying ar putea fi crescută prin includerea de module adresate părinților, pe baza unei evaluări prealabile a acestor factori.

Studiul 2. Invarianța de Măsurare a Chestionarului De Acceptare-Respingere Parentală- Forma Scurtă în Funcție de Versiunea Parentală, Vârstă, Gen, Status Clinic și Timp²

2.1. Introducere

Chestionarul de Acceptare-Respingere Parentală (PARQ; Rohner et al., 2005) este cel mai utilizat chestionar derivat din teoria Acceptării-Respingerii Interpersonale (IPARTheory), o „teorie bazată pe dovezi a socializării și a dezvoltării de-a lungul vieții, care urmărește să prezică și să explice principalele consecințe, cauze și alte corelate universale valabile ale acceptării și respingerii interpersonale” (Rohner, 2021). Acest chestionar a fost conceput pentru a evalua percepția acceptării-respingerii parentale și fațetele sale: răceală/lipsă de afecțiune, ostilitate/agresiune, indiferență/neglijare și respingere nediferențiată (adică părinții sunt percepuți ca respingători chiar dacă nu există indicatori clari de răceală, ostilitate sau neglijare) (Rohner, 2021). PARQ este disponibil în forma sa lungă (60 de itemi) sau scurtă (24 de itemi) și evaluează atât acceptarea-respingerea maternă, cât și cea paternă.

În prezent, patru studii au oferit sprijin pentru modelul original cu patru factori al versiunii pentru copii a Chestionarului de Acceptare-Respingere Parentală- Forma scurtă (Child-PARQ, short form) propus de Rohner & Khaleque (2005). Rezultatele se bazează pe analiza factorială confirmatorie (CFA) și sunt limitate la cultura greacă, spaniolă și japoneză (Artemis & Touloumakos, 2016; Tsaousis et al., 2012; Del Barrio et al., 2015; Aktar et al., 2023). În plus, s-a demonstrat că o soluție cu un singur factor (căldură) nu se susține, iar un model cu doi factori (acceptare și respingere) este inferior modelului cu patru factori (Aktar et al., 2023).

Studiile anterioare au arătat că căldura parentală diferă în funcție de părinți (mamă sau tată), vârstă, gen și statusul clinic al copiilor (Dwairy, 2010; Miranda et al., 2016; Reboredo, 2020; Rodríguez et al., 2016). Cu toate acestea, atunci când sunt comparate grupuri eterogene, cercetătorii trebuie să se asigure că diferențele observate sunt reale și nu artefacte de măsurare. Prin urmare, pentru a concluziona comparabilitatea mediilor latente între grupuri, trebuie demonstrată invarianța de măsurare a unui instrument (Milfont & Fischer, 2010; van de Schoot et al., 2012). Până în prezent, niciun studiu nu a examinat invarianța de măsurare în funcție de vârstă, gen, status clinic sau timp. Aktar et al. (2023) au confirmat invarianța de măsurare a Child-PARQ (forma scurtă) numai între versiunile parentale.

Așadar, primul obiectiv al studiului de față a fost de a investiga structura factorială originală a PARQ-Mama și PARQ-Tata într-un eșantion românesc de preadolescenți și adolescenți. Al doilea obiectiv a

² Acest studiu a fost publicat după cum urmează: Grama, D. I., Doborean, A., Florean, I. S., Poetar, C. R., Rohner, R. P., & Predescu, E. (2024). Measurement invariance of the Child Parental Acceptance-Rejection Questionnaire-Short Form across parental versions, age, gender, clinical status, and time. *Children and Youth Services Review*, 163, 107726. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107726>

fost de a investiga invarianța de măsurare între versiunile parentale (mamă vs. tată), vârstă (preadolescenți vs. adolescenți), gen (băieți vs. fete), statut clinic (clinic vs. non-clinic) și timp (T1 vs. T2) și de a compara mediile latente ale grupurilor. Al treilea obiectiv a fost de a investiga validitatea de criteriu a versiunii în limba română a Child-PARQ (forma scurtă) prin investigarea asocierilor cu simptomele de internalizare și externalizare.

2.2. Metode

2.2.1. Participanți

Eșantionul non-clinic a fost format din 1033 de copii, iar procentul de fete a fost de 54,4 %. Vârsta copiilor a variat între 11 și 17 ani, cu o medie a vârstei de 12,89 ani ($SD = 1,23$). În ceea ce privește eşantionul clinic, 204 copii au participat la studiu, iar 68,6 % dintre aceștia erau fete. Vârsta a variat între 11 și 18 ani, iar vârsta medie a fost de 14,91 ani ($SD = 1,67$). Diagnosticile psihiatrice primare au fost următoarele: episod depresiv (43,1 %), tulburare hiperkinetică (28,6 %), tulburări anxioase (5,9 %), tulburare mixtă anxios-depresivă (4,4 %), anorexie nervoasă (3,9 %), tulburare obsesiv-compulsivă (2,5 %), tulburare depresivă cu simptome psihotice (2,5 %) și altele (10,3 %).

2.2.2. Instrumente

Date demografice. Un scurt chestionar demografic a fost utilizat pentru a colecta date privind vârsta, genul, zona rezidențială și etnia copiilor.

Acceptarea-respingerea parentală. Chestionarul de Acceptare-Respingere Parentală (pentru copii) - forma scurt (Child-PARQ, forma scurt; Rohner & Khaleque, 2005) evaluează măsura în care un copil experimentează în prezent acceptare și respingere parentală. PARQ are două versiuni identice, una pentru mamă, iar cealaltă pentru tată. Fiecare versiune cuprinde 24 de itemi distribuiți pe patru subscale: Căldură/afecțiune, Ostilitate/agresiune, Indiferență/neglijare și Respingere nediferențiată.

Simptome de internalizare și externalizare. Chestionarul Punctelor Forte și al Dificultăților (SDQ; Goodman, 1997) este un scurt chestionar de screening comportamental care evaluează atributele pozitive și negative ale copiilor și adolescenților. Pentru acest studiu, a fost administrată versiunea pentru copii a SDQ. Acesta cuprinde 25 de itemi distribuiți în mod egal pe cinci domenii: Simptome emoționale, Probleme de comportament, Hiperactivitate, Probleme de relaționare cu cei de-o vârstă și Comportament prosocial. Un scor total de internalizare este calculat prin însumarea scalelor Simptome emoționale și Probleme de relaționare, iar un scor total de externalizare este calculat prin însumarea scalelor Probleme de comportament și Hiperactivitate.

2.2.3. Procedură

Acest studiu a primit aprobare din partea Comitetului de Etică al Universității Babeș-Bolyai. Datele au fost colectate din mai multe școli publice din România (Cluj) și dintr-o clinică de psihiatrie pediatrică (Cluj-Napoca). Aprobarea pentru colectarea datelor a fost obținută de la directorul instituțiilor și o scrisoare informativă a fost trimisă părinților. Consimțământul informat a fost obținut atât de la copii, cât și de la

părinții acestora. Child-PARQ (forma scurtă) a fost tradus în limba română și tradus din nou în limba engleză de către doi cercetători independenți și bilingvi. Versiunea originală în limba engleză și versiunea tradusă în engleză au fost apoi comparate pentru acuratețe de către cercetătorul vorbitor nativ de limba engleză. Un subeșantion non-clinic a completat aceleași chestionare 8 luni mai târziu.

2.2.4. Analiza datelor

Toate analizele au fost realizate în RStudio (RStudio Team, 2019). Am specificat modelul cu patru factori al Child-PARQ (forma scurtă) propus de Rohner & Khaleque (2005). Am evaluat plauzibilitatea statistică a modelului prin calcularea următorilor indici de potrivire: RMSEA, CFI, TLI și SRMR. Am considerat modelul acceptabil dacă $RMSEA \leq 0,06$, $CFI \geq 0,90$, $TLI \geq 0,90$ și $SRMR \leq 0,10$ (Bentler, 1990; Hu & Bentler, 1999; Petscher et al., 2013).

Invarianța de măsurare a fost testată utilizând Analiza Factorială Confirmatorie Multigrup (MGCFA) în trei etape (Horn & Mcardle, 1992). Plauzibilitatea statistică a modelului factorial a fost testată separat pentru fiecare grup. Pentru a evalua dacă modelele configurale, metric și scalar sunt valide, am comparat indicii de ajustare ai modelului configurale cu cei ai modelului metric și indicii de ajustare ai modelului metric cu cei ai modelului scalar. În acest sens, am calculat modificările indicilor de potrivire ($\Delta GOFs$). Dacă valorile au fost $\Delta RMSEA \leq 0,015$, $\Delta CFI \leq 0,01$, $\Delta TLI \leq 0,01$ și $\Delta SRMR \leq 0,01$ am considerat că invarianța de măsurare se susține (Chen, 2007). Toate modelele au fost estimate utilizând metoda celor mai mici pătrate ponderate cu mediile și varianța ajustate (WLSMV) (Beauducel & Herzberg, 2006).

Atunci când invarianța metrică sau scalară completă nu a fost susținută, am recurs la invarianța metrică și scalară parțială (Schmitt et al., 2011). Mai exact, pe baza calculului indicilor de potrivire (MacCallum et al., 1992), am eliminat câte o constrângere de egalitate pe rând, până când modificările indicilor de ajustare au fost sub pragul acceptat. După ce s-a obținut invarianța scalară parțială sau completă, am comparat mediile latente între grupuri.

Pentru a evalua invarianța de măsurare în funcție de statusul clinic, am utilizat metoda subeșantionării. Din grupul mai mare, a fost selectat aleatoriu un sub-eșantion de aceeași dimensiune cu grupul mai mic și s-au calculat indicii de potrivire (Yoon & Lai, 2018). Acest proces a fost repetat de 100 de ori, iar media a fost calculată pe baza celor 100 de seturi de indici de potrivire (Yoon & Lai, 2018). Pe baza acestor medii, s-au calculat modificările indicilor de potrivire pentru a evalua invarianța de măsurare (Yoon & Lai, 2018). Modelarea ecuațiilor structurale (SEM) s-a realizat utilizând pachetul R „lavaan” (Rosseel et al., 2020).

2.3. Rezultate

2.3.1. Date lipsă

În ceea ce privește PARQ-Mama, itemul 18 a avut cel mai mare procent de valori lipsă (2,4 %), în timp ce itemul 1 a avut cel mai mic procent (1,3 %). În ceea ce privește PARQ-Tata, itemul 20 a avut cel mai mare procent de date lipsă (4,4 %), în timp ce itemul 1 a avut cel mai mic procent (3,2 %). În ceea ce privește

SDQ, itemul 3 a avut cel mai mare procent de valori lipsă (1 %), în timp ce itemul 9 a avut cel mai mic (0,4 %). O sută patruzeci și șapte de valori multivariate aberante au fost identificate și excluse din analizele ulterioare. Valorile Skewness și Kurtosis au fost cuprinse între 3 și - 3, cu excepția itemilor 1, 4, 5, 8, 10, 14, 21 și 24 din PARQ-Mama, a itemilor 4, 5, 8, 10, 14 și 21 din PARQ-Tata și a itemului 22 din SDQ. Asumpțiile de normalitate multivariată nu au fost susținute, deoarece valorile Henze-Zirkler (Henze & Zirkler, 1990) au fost semnificative din punct de vedere statistic ($p < 0.001$). Testul Little nu a fost semnificativ ($p > 0,999$), indicând că datele lipseau complet la întâmplare.

2.3.2. PARQ-Mama

Modelul a produs indici de potrivire adecvați (RMSEA = 0,024, CFI = 0,994, TLI = 0,993, SRMR = 0,040). Încărcările standardizate ale itemilor și corelațiile între factori pot fi văzute în Figura 1. La nivel de scală (toți itemii incluși), coeficientul fidelității compozite a fost 0.87, iar la nivel de subscale, acesta a variat între 0.61 (indiferență / neglijare) și 0.74 (căldură / afecțiune).

Indicii de potrivire au fost calculați pentru fiecare grup (și anume, fete vs. băieți; preadolescenți vs. adolescenți, clinic vs. non-clinic, T1 vs. T2). RMSEA a fost 0.034 și SRMR a fost 0.061 sau mai mic, în timp ce CFI a fost 0.989 și TLI a fost 0.988 sau mai mare, indicând o potrivire adecvată a modelului în fiecare grup. PARQ-Mama a arătat atât invarianță de măsurare metrică ($\Delta\text{RMSEA} = 0.001$, $\Delta\text{CFI} = -0.001$, $\Delta\text{TLI} = -0.001$, $\Delta\text{SRMR} = -0.003$), cât și scalară ($\Delta\text{RMSEA} = -0.001$, $\Delta\text{CFI} = 0.001$, $\Delta\text{TLI} = 0.001$, $\Delta\text{SRMR} = -0.001$) între genuri. După eliminarea constrângerilor privind încărcarea itemului 21, invarianța metrică parțială a fost atinsă în funcție de vârstă ($\Delta\text{RMSEA} = -0.006$, $\Delta\text{CFI} = 0.004$, $\Delta\text{TLI} = 0.004$, $\Delta\text{SRMR} = -0.010$). În plus, invarianța scalară a fost atinsă în funcție de vârstă ($\Delta\text{RMSEA} = -0.000$, $\Delta\text{CFI} = 0.001$, $\Delta\text{TLI} = 0.000$, $\Delta\text{SRMR} = -0.001$). Invarianța metrică parțială ($\Delta\text{RMSEA} = -0.003$, $\Delta\text{CFI} = 0.001$, $\Delta\text{TLI} = 0.002$, $\Delta\text{SRMR} = -0.013$) a fost, de asemenea, atinsă în funcție de statusul clinic, după eliminarea constrângerilor de egalitate asupra încărcărilor itemilor 13 și 17. În plus, invarianța scalară a fost atinsă ($\Delta\text{RMSEA} = -0.002$, $\Delta\text{CFI} = 0.002$, $\Delta\text{TLI} = 0.004$, $\Delta\text{SRMR} = -0.001$) în funcție de statusul clinic. În cele din urmă, invarianța de măsurare metrică ($\Delta\text{RMSEA} = -0.001$, $\Delta\text{CFI} = 0.000$, $\Delta\text{TLI} = 0.008$, $\Delta\text{SRMR} = -0.009$) și scalară ($\Delta\text{RMSEA} = 0.000$, $\Delta\text{CFI} = 0.000$, $\Delta\text{TLI} = -0.000$, $\Delta\text{SRMR} = -0.000$) a fost atinsă în funcție de timp.

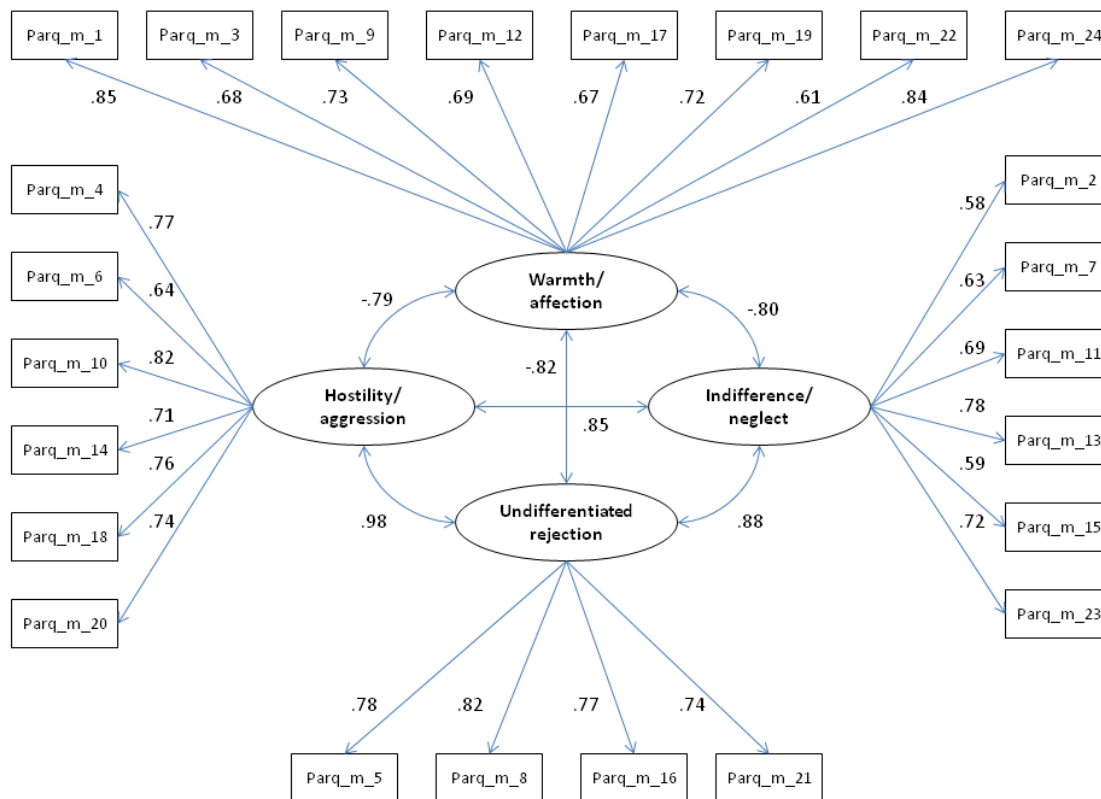
Preadolescenții au raportat niveluri mai ridicate de căldură/ afecțiune maternă și niveluri mai scăzute de ostilitate/ agresiune maternă, indiferență/ neglijare și respingere nediferențiată în comparație cu adolescenții. Fetele au raportat niveluri mai ridicate de respingere maternă nediferențiată comparativ cu băieții. În plus, copiii din eșantionul non-clinic au indicat niveluri mai ridicate de căldură/afecțiune maternă și niveluri mai scăzute de indiferență/neglijare maternă și respingere nediferențiată decât cei din eșantionul clinic. În cele din urmă, copiii au raportat niveluri mai scăzute de indiferență/neglijare maternă la T1 în comparație cu T2. Mărimile efectelor au fost mici în fiecare caz.

Rezultatele au arătat că căldura/afecțiunea maternă a fost semnificativ și negativ corelată cu simptomele de internalizare și externalizare, în timp ce ostilitatea/agresiunea maternă, indiferența/neglijarea

și respingerea nediferențiată au fost toate semnificativ și pozitiv asociate cu simptomele de internalizare. În mod similar, ostilitatea/agresiunea maternă, indiferența/neglijarea și respingerea nediferențiată au fost toate asociate semnificativ și pozitiv cu simptomele de externalizare. Asocierile au fost semnificative la $p < 0,01$ și moderate în toate cazurile.

Figura 1

Încărcările itemilor și corelațiile între factori pentru PARQ – Mama

2.3.3. PARQ-Tata

În ceea ce privește versiunea pentru tata, modelul cu patru factori a avut, de asemenea, o potrivire adecvată (RMSEA = 0.036, CFI = 0.989, TLI = 0.987, SRMR = 0.052). Încărcările standardizate ale itemilor și corelațiile dintre factori sunt prezentate în Figura 2. Coeficientul de fidelitate compozită a fost 0.87 la nivelul scalei (toți itemii incluși) și a variat între 0.65 (indiferență / neglijare) și 0.77 (căldură / afecțiune) la nivel de subscale.

Mai mult, indicii de potrivire au fost calculați pentru fiecare grup (fete vs. băieți, preadolescenți vs. adolescenți, clinic vs. non-clinic, T1 vs. T2). RMSEA a fost 0.056 și SRMR a fost 0.070 sau mai mic, în timp ce CFI a fost 0.984 și TLI a fost 0.982 sau mai mare, indicând o potrivire adecvată a modelului în fiecare eșantion. Invarianța de măsurare metrică ($\Delta\text{RMSEA} = -0.002$, $\Delta\text{CFI} = 0.001$, $\Delta\text{TLI} = 0.001$, $\Delta\text{SRMR} = -$

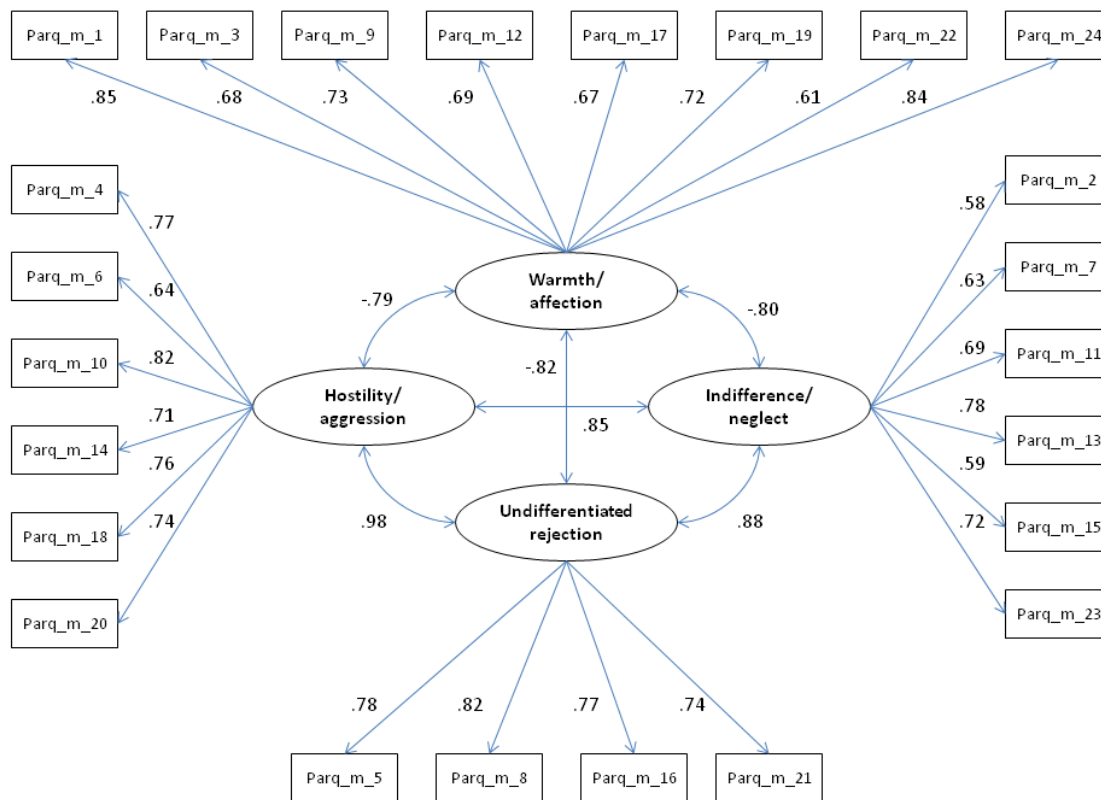
0.006) și scalară ($\Delta RMSEA = -0.000$, $\Delta CFI = 0.001$, $\Delta TLI = 0.000$, $\Delta SRMR = -0.001$) a fost găsită în funcție de gen. În mod similar, PARQ-Tata a arătat invarianță de măsurare metrică ($\Delta RMSEA = -0.001$, $\Delta CFI = 0.002$, $\Delta TLI = 0.003$, $\Delta SRMR = -0.005$) și scalară ($\Delta RMSEA = 0.000$, $\Delta CFI = -0.000$, $\Delta TLI = -0.000$, $\Delta SRMR = -0.000$) în funcție de vârstă. În ceea ce privește statusul clinic, invarianța metrică parțială ($\Delta RMSEA = -0.002$, $\Delta CFI = 0.001$, $\Delta TLI = 0.002$, $\Delta SRMR = -0.010$) a fost atinsă după eliminarea constrângerilor asupra încărcărilor itemilor 13, 15, 21, 22, 24. Invarianța de măsurare scalară ($\Delta RMSEA = -0.001$, $\Delta CFI = -0.002$, $\Delta TLI = 0.003$, $\Delta SRMR = -0.002$) a fost găsită în funcție de statusul clinic. În cele din urmă, invarianța de măsurare metrică ($\Delta RMSEA = -0.001$, $\Delta CFI = 0.000$, $\Delta TLI = 0.005$, $\Delta SRMR = -0.008$) și scalară ($\Delta RMSEA = -0.002$, $\Delta CFI = 0.002$, $\Delta TLI = 0.001$, $\Delta SRMR = -0.009$) a fost atinsă în funcție de timp.

În ceea ce privește diferența între mediile latente, preadolescenții au raportat niveluri mai ridicate de căldură/ afecțiune paternă și niveluri mai scăzute de ostilitate/ agresiune paternă, indiferență/ neglijare și respingere nediferențiată în comparație cu adolescenții. Fetele au raportat niveluri mai scăzute de căldură /afecțiune paternă și niveluri mai ridicate de indiferență/ neglijare paternă și respingere nediferențiată decât băieții. În plus, copiii din eșantionul non-clinic au raportat niveluri mai ridicate de căldură / afecțiune paternă și niveluri mai scăzute de ostilitate / agresiune, indiferență / neglijare și respingere paternă nediferențiată față de copiii din eșantionul clinic. Mărimile efectelor au fost moderate, cu excepția ostilității/agresiunii paterne, unde mărimea efectului a fost mică.

În cele din urmă, rezultatele au arătat că căldura/ afecțiunea paternă a fost semnificativ și negativ corelată cu simptomele de internalizare și externalizare, în timp ce ostilitatea/ agresiunea, indiferența/ neglijarea și respingerea paternă nediferențiată au fost toate semnificativ și pozitiv asociate cu simptomele de internalizare. În mod similar, am găsit asocieri semnificative și pozitive între ostilitatea/ agresiunea, indiferența/ neglijarea și, respectiv, respingerea paternă nediferențiată și simptomele de externalizare. Asocierile au fost semnificative la $p < 0,01$ și moderate în toate cazurile.

2.3.4. PARQ-Mama și PARQ-Tata

Invarianța de măsurare metrică ($\Delta RMSEA = 0.000$, $\Delta SRMR = -0.002$, $\Delta CFI = 0.001$, $\Delta TLI = 0.001$) și scalară ($\Delta RMSEA = -0.001$, $\Delta SRMR = -0.001$, $\Delta CFI = 0.001$, $\Delta TLI = 0.001$) a fost găsită între părinți. Copiii au raportat niveluri mai ridicate de căldură / afecțiune maternă și niveluri mai scăzute de indiferență / neglijare comparativ cu nivelurile raportate pentru tata. Mărimile efectelor au fost mici în ambele cazuri.

Figura 2*Încărcările itemilor și corelațiile între factori pentru PARQ – Tata*

2.4. Discuții

În ceea ce privește structura factorială a versiunii românești a Child-PARQ (forma scurtă), rezultatele au indicat o potrivire adecvată a datelor noastre cu modelul original cu patru factori propus de Rohner & Khaleque (2005) și confirmat de alte studii (de exemplu, Artemis & Touloumakos, 2016; Del Barrio et al., 2015; Tsaousis et al., 2012), atât pentru PARQ-Mama, cât și pentru PARQ-Tata. Rezultatele susțin validitatea de construct a versiunii românești a PARQ pentru copii (forma scurtă) și indică că acceptarea-respingerea parentală este înțeleasă și experimentată în moduri similare de către copiii români.

În plus, rezultatele au evidențiat corelații între factori similare pentru PARQ-Mama și PARQ-Tata. În ambele versiuni, căldura/afecțiunea și ostilitatea/agresiunea au prezentat cea mai mică corelație (negativă), în timp ce respingerea nediferențiată și ostilitatea/agresiunea au prezentat cea mai puternică corelație (pozitivă). Cu toate acestea, corelațiile au fost puternice în toate cazurile. Corelații similare între factori au fost raportat și de către Artemis & Touloumakos (2016) într-un eșantion grec de preadolescenți și adolescenți. Asocierile puternice cu respingerea nediferențiată s-ar putea datora caracteristicii inerente a respingerii nediferențiate: părinții sunt percepuți ca respingători chiar dacă nu există indicatori clari de răceală, ostilitate sau neglijare. În mod specific, copiii cu părinți respingători sunt predispuși la

hipersensibilitate la respingere (Rohner et al., 2024), ceea ce îi poate determina să interpreteze gesturile neutre ale părinților ca gesturi de respingere, rezultând într-o suprapunere ridicată cu celelalte fațete ale respingerii.

În ceea ce privește PARQ-Mama, a fost identificată invarianța completă de măsurare în funcție de gen și de timp, și invarianța parțială la nivel metric și scalar, în funcție de vârstă și de statusul clinic. În ceea ce privește PARQ-Tata, invarianța de măsurare a fost atinsă în funcție de gen, vârstă și timp, iar invarianța parțială la nivel metri și scalar a fost atinsă în raport cu statusul clinică. Aceste rezultate indică faptul că băieții și fetele, copiii la T1 și T2, preadolescenții și adolescenții și copiii din eșantionul non-clinic și eșantionul clinic interpretează itemii din PARQ-Mama și PARQ-Tata aproximativ în același mod. În cele din urmă, invarianța de măsurare a fost găsită între versiunile parentale, demonstrând că copiii înțeleg acceptarea-respingerea maternă și paternă în mod similar. Rezultatele noastre sunt în concordanță cu cele ale lui Aktar et al. (2023), care au confirmat anterior același construct pentru versiunea japoneză a PARQ-Mama și PARQ-Tatar.

Mai mult, am constatat că fetele, copiii mai mari și cei care suferă de o tulburare de sănătate mintală își percep în general părinții ca fiind mai respingători. Diferențele identificate între mediile latente ale grupurilor au fost în concordanță cu cele raportate anterior (de exemplu, Miranda et al., 2016; Reboredo, 2020; Rodríguez et al., 2016; Dwairy, 2010). Totuși, în timp ce noi am constatat că fetele își percep în general tații – și, într-o măsură mult mai mică, mamele – ca fiind mai respingători, un studiu multicultural (Dwairy, 2010) nu a găsit nicio interacțiune între genul copilului și genul părintelui. Diferența dintre rezultate poate fi explicată prin prisma caracteristicilor eșantionului; respondenții au fost adolescenți din nouă țări occidentale și orientale. Prin urmare, variațiile regionale pot fi o variabilă confundată. Tații din țările orientale pot fi diferiți de cei din țările occidentale în ceea ce privește implicarea în anumite aspecte ale parentalității, mai ales în relația cu fiicele. Aceștia pot fi mai puțin obișnuiți să discute despre emoții și să își exprime afecțiunea față de fiice, ceea ce poate duce la percepții de respingere.

În cele din urmă, am găsit corelații semnificative și moderate între dimensiunile de acceptare-respingere parentală și simptomele de internalizare și externalizare. Căldura/ afecțiunea maternă și paternă au fost asociate negativ cu simptomele de internalizare și externalizare, în timp ce ostilitatea/ agresiunea, indiferența/ neglijarea și respingerea maternă și paternă nediferențiată au fost asociate pozitiv cu simptomele de internalizare și externalizare. Rezultatele noastre demonstrează o validitate de criteriu adecvată și sunt concordante cu cele care au fost raportate anterior de Del Barrio et al. (2015) pentru versiunea spaniolă a Child-PARQ (forma scurtă).

2.4.1. Implicații

Prin confirmarea modelului original cu patru factori al Child-PARQ (forma scurtă) într-un eșantion românesc, studiul nostru oferă sprijin pentru asumția IPARTheory care afirmă că copiii, indiferent de diferențele culturale, lingvistice sau rasiale, percep acceptarea sau respingerea parentală în aceleași patru

moduri (Rohner, 2021). De asemenea, aceste rezultate creează premisele pentru comparații interculturale privind acceptarea-respingerea parentală (de exemplu, prevalența în diferite națiuni). În plus, deoarece invarianța de măsurare scalară a fost atinsă în toate grupurile, Child-PARQ (forma scurtă) poate fi utilizat pentru a compara acurat mamele și tații, băieții și fetele, preadolescenții și adolescenții, eșantioanele clinice și non-clinice și acceptarea-respingerea parentală la diferite momente de timp. În plus, date fiind corelațiile semnificative cu simptomele de internalizare și externalizare ale copiilor într-o țară din Europa de Est, studiul nostru nu numai că demonstrează o validitate de criteriu adecvată, dar oferă, de asemenea, sprijin pentru o altă asumție a IPARTheory care afirmă că problemele de sănătate mintală sunt universal asociate cu respingerea parentală (Rohner, 2021). În concluzie, acest studiu oferă psihologilor români un instrument valid și fidel care poate fi utilizat pentru a evalua relațiile părinte-copil atât în contexte clinice, cât și în contexte de cercetare.

2.4.2. Limite

În primul rând, a existat o diferență la nivel de medie a vârstei între eșantionul clinic și cel non-clinic, care ar fi putut acționa ca o variabilă confundată în contextul invarianței de măsurare, probabil interacționând cu statusul clinic al adolescenților. În plus, eșantionul clinic a cuprins un număr relativ mic de participanți, astfel încât analiza invarianței de măsurare în funcție de statusul clinic a fost efectuată cu un număr semnificativ mai redus de participanți. În cele din urmă, invarianța de măsurare longitudinală a fost examinată utilizând numai date din eșantionul non-clinic, astfel încât rezultatele nu pot fi extrapolate dincolo de populația generală.

2.5. Concluzie

Rezultatele noastre au confirmat structura cu patru factori a Child-PARQ (forma scurtă) într-un eșantion românesc de preadolescenți și adolescenți și au sugerat că Child-PARQ (forma scurtă) măsoară aproximativ aceleași constructe latente în funcție de vârstă, gen, status clinic, părinți și timp. Rezultatele noastre au confirmat, de asemenea, comparabilitatea mediilor latente între grupuri și majoritatea diferențelor care au fost raportate anterior au fost reproduse în studiul de față. Având în vedere aceste aspecte, considerăm că Child-PARQ (forma scurtă) este un instrument valoros care poate fi utilizat atât de practicieni, cât și de cercetători în evaluarea sau studiul percepțiilor asupra acceptării-respingerii parentale.

Studiul 3. Invarianța de Măsurare a Chestionarului de Reglare Comportamentală a Emoțiilor în funcție de Gen, Vârstă, Statut Clinic și Timp într-un Eșantion de Adolescenți³

3.1. Introducere

Reglarea emoțiilor se referă la utilizarea deliberată sau automată a diferitelor strategii pentru a gestiona tipul, intensitatea și durata experiențelor emoționale proprii în timpul sau după un eveniment stresant (Gross, 1998; Kraaij & Garnefski, 2019). Strategiile de reglare emoțională pot fi aplicate fie cognitiv, fie comportamental. Totuși, în ciuda acestei distincții teoretice (Compas et al., 2017; Garnefski et al., 2001), ele au fost adesea măsurate pe aceeași dimensiune (Kraaij & Garnefski, 2019), ceea ce a îngreunat diferențierea rolului de risc și protector al strategiilor exclusiv cognitive față de cele exclusiv comportamentale în diverse aspecte ale sănătății mintale. Pentru a aborda această limită metodologică, au fost dezvoltate două chestionare: Chestionarul de Reglare Emoțională Cognitivă (CERQ; Garnefski et al., 2001) și, mai recent, Chestionarul de Reglare Emoțională Comportamentală (BERQ; Kraaij & Garnefski, 2019).

Deși BERQ este un chestionar de auto-raportare care măsoară strategii specifice adaptive și non-adaptive la persoanele cu vârsta de 12 ani și peste, proprietățile sale psihometrice au fost analizate atât la nivel național (în România; Ursu et al., 2024), cât și internațional (de exemplu, Bhat et al., 2021; Abdollahpour Ranjbar et al., 2021) doar în studii care au implicat exclusiv adulți sau eșantioane mixte de adulți și adolescenți (cu vârste între 17-21 ani) (Zhao et al., 2023). Deși rezultatele existente oferă informații valoroase despre validitatea și fidelitatea BERQ, acestea ar putea să nu fie aplicabile altor grupe de vârstă și culturi (Milfont & Fischer, 2010; Putnick & Bornstein, 2016). Având în vedere că adolescenții se deosebesc de adulți prin dezvoltarea lor socio-emoțională și cognitivă (Costello et al., 2011) și că experiențele și gestionarea emoțiilor sunt influențate de cultură (Ramzan & Amjad, 2017), este esențial să ne asigurăm că o versiune adaptată a BERQ prezintă proprietăți psihometrice adecvate și când este utilizat cu adolescenți.

BERQ a fost conceput pentru a evalua cinci strategii comportamentale de reglare a emoțiilor negative: căutarea sprijinului social, abordarea activă, căutarea distragerii, retragerea și ignorarea. Structura scalei cu cinci factori a fost susținută de studiile care au utilizat analiza factorială confirmatorie (CFA) pentru versiunile în chineză (Zhao et al., 2020), hindi (Bhat et al., 2021), persană (Abdollahpour Ranjbar et al., 2023; Foroughi et al., 2023), portugheză (Guedes et al., 2022) și română (Ursu et al., 2024), dar nu și pentru versiunea turcă (Tuna, 2021). De asemenea, s-a demonstrat că soluțiile alternative, cum ar fi un model unifactorial (i.e., reglare emoțională comportamentală), un model bifactorial (i.e., strategii adaptative vs.

³ Acest studiu a fost trimis spre publicare după cum urmează: Grama, D.I., Dobrea A., Balazsi R., & Predescu E. (2025). Measurement Invariance of the Behavioral Emotion Regulation Questionnaire across Gender, Age, Clinical Status, and Time in a Sample of Adolescents. *Assessment*

dezadaptative) sau alte modele alternative (e.g., strategii primare vs. de evitare), nu sunt adecvate (Bhat et al., 2021; Tuna, 2021).

Până în prezent, invarianța de măsurare a BERQ a fost testată în funcție de gen și status clinic într-un eșantion persan (Abdollahpour Ranjbar et al., 2021). Rezultatele au indicat o invarianță completă a măsurării, sugerând că bărbații și femeile, precum și adulții din comunitate și cei din eșantionul clinic, înțeleg strategiile comportamentale de reglare emoțională în mod similar. Rămâne însă de explorat dacă aceste rezultate se pot replica într-un eșantion de adolescenți.

Având în vedere că nu există cercetări anterioare privind proprietățile psihometrice ale BERQ într-un eșantion de adolescenți, primul obiectiv al acestui studiu a fost să testeze structura cu cinci factori a versiunii românești a BERQ într-un eșantion de adolescenți. Al doilea obiectiv a fost să investigheze invarianța de măsurare a BERQ în funcție de vârstă (i.e., adolescenți mai mici vs. mai mari), gen (i.e., fete vs. băieți), status clinic (i.e., non-clinic vs. clinic) și timp (i.e., evaluare inițială vs. reevaluare) și, în cazul în care invarianța de măsurare este susținută, să compare mediile latente între grupuri și în timp. Al treilea obiectiv a fost să testeze validitatea concurrentă și predictivă a BERQ prin explorarea relației sale cu simptomele de internalizare măsurate prin Chestionarul Punctelor Forte și al Dificultăților (SDQ; Goodman, 1997).

3.2. Metode

3.2.1. Participanți

737 adolescenți cu vârsta cuprinsă între 12-18 ani au participat la acest studiu. În eșantionul non-clinic (N=475), vârsta medie a fost de 12,92 (SD=.91), iar procentul de fete a fost de 48%. 69,3% au participat și în al doilea val al studiului (N=329). Eșantionul clinic (N=262) a fost format din adolescenți care primeau îngrijiri de specialitate la o clinică de psihiatrie pediatrică la momentul colectării datelor. Vârsta medie a fost de 14,81 (SD=1,73), iar procentul de fete a fost de 67,2%. Adolescenții au fost diagnosticați cu o problemă de sănătate mintală de către un psihiatru în conformitate cu criteriile descrise în Clasificarea statistică internațională a bolilor și a problemelor de sănătate conexe - Revizia a 10-a (ICD-10; Organizația Mondială a Sănătății, 1993). Printre cele mai frecvente diagnostice primare s-au numărat episodul depresiv (40,8%), tulburarea hiperkinetică (25,2%), tulburările anxioase (5%), tulburarea mixtă anxioasă și depresivă (4,6%), anorexia nervoasă (4,2%) și tulburarea obsesiv-compulsivă (2,3%).

3.2.2. Instrumente

Date demografice. A fost administrat un scurt chestionar demografic pentru a colecta date privind vârsta, genul, etnia și mediul de rezidență.

Simptome de internalizare. Chestionarul Punctelor Forte și al Dificultăților (SDQ; Goodman, 1997).

Strategii comportamentale de reglare a emoțiilor. Chestionarul de reglementare comportamentală a emoțiilor (BERQ; Kraaij & Garnefski, 2019) este un chestionar de auto-raportare care evaluează ceea ce indivizii tind să facă pentru a-și regla emoțiile atunci când se confruntă cu situații stresante. Acesta cuprinde

20 de itemi distribuiți în mod egal pe cinci subscale: căutarea distragerii, retragerea, abordarea activă, căutarea sprijinului social și ignorarea.

3.2.3. Procedură

Studiul a fost aprobat de Comitetul de Etică al Universității Babeș-Bolyai. Permisuniunea pentru colectarea datelor a fost primită de la directorul a două școli publice și al unei clinici de psihiatrie pediatrică situate în Cluj-Napoca, România. Părinților le-a fost trimisă o scrisoare care oferea o imagine de ansamblu asupra cercetării. Adolescenții și părinții acestora au fost informați că participarea este voluntară, că datele furnizate sunt confidențiale și că retragerea din cercetare este permisă în orice moment. După ce și-au dat consimțământul informat, adolescenții au fost înscriși în studiu.

Versiunea originală în limba engleză a BERQ a fost tradusă în limba română și retradusă în limba engleză de către doi cercetători bilingvi. Un al treilea cercetător vorbitor de limbă engleză a comparat versiunea originală cu cea retradusă și a confirmat că acestea au același înțeles. Copiii au completat chestionarele în prezența fie a unui cercetător (la școală), fie a unui psihiatru (la clinica de psihiatrie pediatrică). Datele din eșantionul non-clinic au fost colectate în condiții similare în valul următor (8 luni mai târziu).

3.2.4. Analiza datelor

Programul IBM SPSS Statistics (versiunea 23) a fost utilizat pentru a efectua analize preliminare și statistici descriptive (de exemplu, procentul de date lipsă, Mardia Skewness și Kurtosis, alfa Cronbach, fidelitatea test-retest).

Am specificat modelul original cu 5 factori propus de Kraaij & Garnefski (2019). Adecvarea modelului a fost testată prin efectuarea unor analize factoriale confirmatorii (CFA) utilizând software-ul statistic Mplus (versiunea 8.3). Au fost calculați următorii indici de potrivire: Testul Chi-pătrat (χ^2), Indicele de potrivire comparativă (CFI), Eroarea pătratică medie de aproximare (RMSEA) și Reziduul pătratic mediu standardizat (SRMR). Modelul a fost considerat adecvat în următorul caz: $CFI \geq 0,90$, $RMSEA \leq 0,07$ și $SRMR \leq 0,08$ (Hu & Bentler, 1999; Steiger, 2007).

Invarianța de măsurare a BERQ a fost evaluată prin analiza factorială confirmatorie multigrup (MGCFA). Aceasta a fost realizată în trei etape (Horn & Mardle, 1992)- am evaluat modelul configurat, metric și, în cele din urmă, pe cel scalar. Pentru a determina dacă invarianța este susținută, indicii de potrivire ai modelului configurat au fost comparați cu cei ai modelului metric, iar indicii de potrivire ai modelului metric au fost comparați cu cei ai modelului scalar. Invarianța de măsurare a BERQ a fost confirmată în următorul caz: $\Delta CFI \leq 0,01$, $\Delta RMSEA \leq 0,015$ și $\Delta SRMR \leq 0,01$ (Chen, 2007). Deoarece itemii din BERQ sunt ordinali și pot prezenta o distribuție multivariată non-normală, estimatorul Weighted Least Squares Mean and Variance adjusted (WLSMV) a fost utilizată pentru a efectua CFA și MGCFA (Beauducel & Herzberg, 2006).

3.3. Rezultate

3.3.1. Rezultate preliminare

În ceea ce privește BERQ, cel mai mic procent de date lipsă a fost identificat pentru itemul 14 (0,3%) și cel mai mare pentru itemul 1 (2,4%). În ceea ce privește SDQ, cel mai mic procent de date lipsă a fost observat pentru itemul 6 și itemul 24 (0,4%) și cel mai mare pentru itemul 14 (1,4%). În ceea ce privește asumptiile de normalitate, toți itemii din BERQ și SDQ au avut valori ale Skewness și Kurtosis între 2 și -2, cu excepția itemului 11 și a itemului 19 din SDQ la reevaluare. În ceea ce privește asumptiile de normalitate multivariate, itemii au prezentat o distribuție multivariată non-normală atât la evaluarea inițială, cât și la cea care a urmat, deoarece Skewness-ul lui Mardia și Kurtosis-ul lui Mardia au fost semnificative statistic la $p < .01$.

3.3.2. Consistența internă și fidelitatea test-retest

Pentru evaluarea inițială, valorile alfa ale lui Cronbach pentru subscalele BERQ au fost între .65 pentru căutarea distragerii și .86 pentru căutarea sprijinului social. Pentru următoarea evaluare, valorile alfa ale lui Cronbach au fost cuprinse între .75 pentru căutarea distragerii și .86 pentru căutarea sprijinului social. În ceea ce privește fidelitatea test-retest, valorile r au variat de la .36 pentru căutarea distragerii la .63 pentru retragere, căutarea distragerii fiind singura subscale cu valori sub pragul de .40. În ceea ce privește SDQ (simptomele de internalizare), valoarea alfa a lui Cronbach a fost .77 la evaluarea inițială și .79 la evaluarea ulterioară. Coeficientul test-retest a fost de .65.

3.3.3. Analiza factorială confirmatorie

Modelul a prezentat o potrivire satisfăcătoare cu datele de la evaluarea inițială. (CFI = .902, RMSEA, 90%CI = .060 [0.055-0.066], SRMR = .064). Încărcările standardizate ale itemilor și corelația dintre factori pot fi văzute în Figura 1. Modelul a arătat, de asemenea, o potrivire adecvată cu datele de la evaluarea ulterioară (CFI=.906, RMSEA, 90%CI=.066 [0.058-0.074], SRMR=.077). Încărcările standardizate și corelațiile între factori pot fi văzute în Figura 2. În cele din urmă, indicii de potrivire pentru subgrupuri au fost după cum urmează: CFI $\geq$.89, RMSEA $\leq$.067 și SRMR $\leq$.070. CFI ușor sub pragul de .90 a fost pentru subeșantionul de băieți și adolescenți din comunitate. În general, rezultatele au arătat o potrivire acceptabilă a modelului cu datele fiecărui subgrup.

3.3.4. Invarianța de măsurare transversală și longitudinală

Atunci când a fost luat în considerare genul (fete vs. băieți), vârsta (≤ 13 ani vs. ≥ 14 ani), statusul clinic (eșantion clinic vs. non-clinic) sau momentul măsurătorii (inițial vs. reevaluare) rezultatele au indicat indici de potrivire acceptabili pentru modelul configural, metric și scalar. BERQ a demonstrat atât invarianță metrică, cât și scalară în funcție de gen, vârstă, status clinic și timp deoarece doar variații neglijabile au fost observate atunci când s-a comparat modelul metric cu cel configural și modelul scalar cu cel metric (Tabelul 1).

Băieții au utilizat retragerea și căutarea sprijinului social semnificativ mai puțin și au abordat activ situațiile semnificativ mai mult decât fetele. Adolescenții mai tineri au utilizat retragerea semnificativ mai

mult decât adolescenții mai mari. Eșantionul clinic a raportat niveluri mai ridicate de retragere și ignorare și niveluri mai scăzute de abordare activă comparativ cu eșantionul non-clinic. În schimb, nu au fost găsite diferențe semnificative între scorurile adolescenților la momentul inițial și la reevaluare.

Figura 1

Încărcările standardizate ale itemilor și corelațiile între factori la baseline

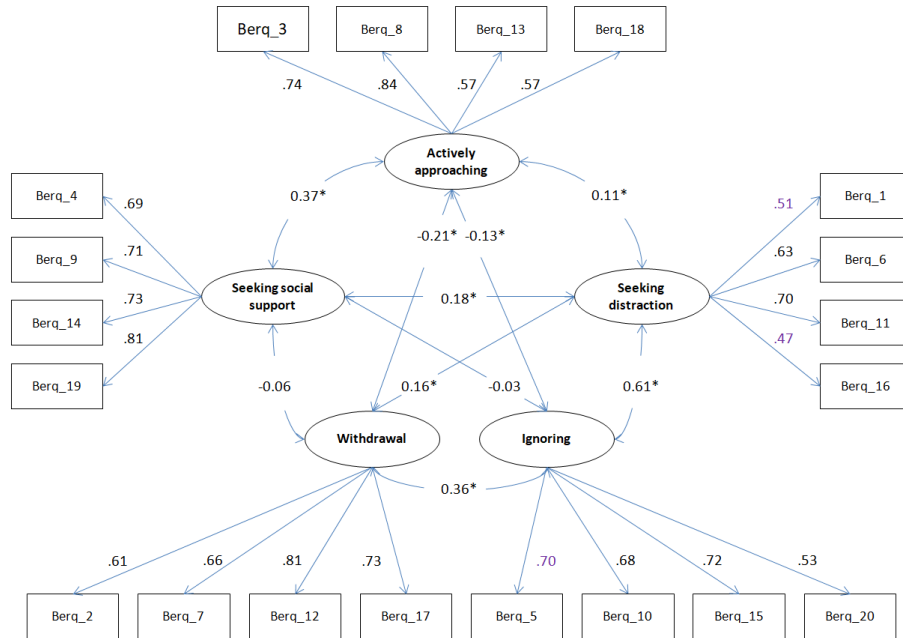
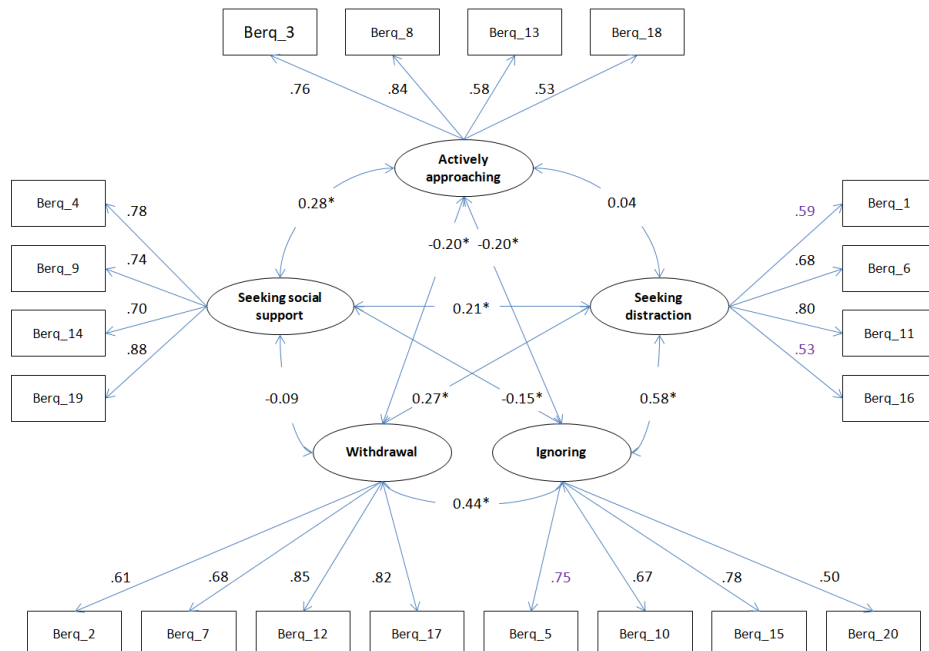

Figura 2

Încărcările standardizate ale itemilor și corelațiile între factori la follow-up

3.3.5. Validitatea concurentă și predictivă

Retragerea și ignorarea au fost asociate cu niveluri mai ridicate de simptome internalizare, în timp ce abordarea activă a fost corelată cu niveluri mai scăzute ale acestor simptome. Asocierile au fost mici la $p < .01$, cu excepția corelației puternice în cazul retragerii. Mai mult, retragerea ($\beta = 0.51$, $t = 10.29$, $p = .000$), ignorarea ($\beta = 0.15$, $t = 2.57$, $p = .011$) și căutarea suportului social ($\beta = 0.13$, $t = 2.29$, $p = .023$) au prezis niveluri mai ridicate de simptome de internalizare opt luni mai târziu.

Tabelul 1

Indicii de potrivire pentru modelul configurat, metric și scalar în funcție de gen, vârstă, status clinic și timp

	CFI	RMSEA	CI90% RMSEA	SRMR	Δ CFI	Δ RMSEA	Δ SRMR
Fete	0.918	0.059	0.052 - 0.067	0.066			
Băieți	0.890	0.056	0.047 - 0.065	0.067			
Configural	0.908	0.058	0.052 - 0.064	0.066			
Metric	0.906	0.057	0.052 - 0.063	0.070	-0.002	-0.001	0.004
Scalar	0.898	0.059	0.053 - 0.064	0.072	-0.008	0.002	0.002
≤ 13 ani	0.898	0.059	0.052 - 0.067	0.07			
≥ 14 ani	0.893	0.066	0.058 - 0.075	0.068			
Configural	0.896	0.062	0.057 - 0.068	0.069			
Metric	0.892	0.062	0.057 - 0.067	0.071	-0.004	0.000	0.002
Scalar	0.890	0.061	0.056 - 0.067	0.071	-0.002	-0.001	0.000
Non-clinic	0.894	0.059	0.052 - 0.066	0.065			
Clinic	0.900	0.067	0.057 - 0.076	0.070			
Configural	0.897	0.062	0.056 - 0.067	0.067			
Metric	0.889	0.063	0.057 - 0.068	0.070	-0.008	0.001	0.003
Scalar	0.880	0.064	0.058 - 0.069	0.071	-0.009	0.001	0.001
Inițial	0.902	0.060	0.055 - 0.066	0.064			
Re-evaluare	0.906	0.066	0.058 - 0.074	0.077			
Configural	0.881	0.045	0.041 - 0.048	0.069			
Metric	0.881	0.044	0.041 - 0.048	0.070	0.000	-0.001	0.001
Scalar	0.879	0.044	0.041 - 0.048	0.070	-0.002	0.000	0.000

Note: MSEA = eroarea pătratică medie a aproximării; CI = interval de încredere; CFI = indice comparativ de adaptare; SRMR = reziduu pătratic mediu standardizat; ΔX^2 = diferența chi-pătrat; Δ CFI = diferența CFI; Δ RMSEA = diferența RMSEA; Δ SRMR = diferența SRMR.

3.4. Discuții

În ceea ce privește primul nostru obiectiv, rezultatele au arătat că structura originală cu 5 factori a versiunii românești a BERQ s-a potrivit în mod adecvat datelor noastre, atât cu cele inițiale, cât și cu cele de

la reevaluare. Aceste rezultate oferă dovezi pentru validitatea de construct a versiunii românești a BERQ și sugerează că adolescenții înțeleg itemii din BERQ în mod similar cu adulții. Deducem similaritatea pe baza cercetărilor existente care au confirmat aceeași structură factorială pentru adulții români (Ursu et al., 2024) sau pentru alte eșantioane etnice de adulți (de exemplu, Bhat et al., 2021; Abdollahpour Ranjbar et al., 2021; Guedes et al., 2020).

Toate corelațiile semnificative între factori au fost mici sau moderate, cu excepția asocierii destul de puternice dintre căutarea distragerii și ignorare. Căutarea distragerii se poate suprapune cu ignorarea într-o măsură mai mare, deoarece ambele implică dezangajarea din experiențele și situațiile emoționale negative (Tuna, 2021). Mai exact, adolescenții care se comportă ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat (ignorarea), pot face acest lucru uneori prin implicarea în alte activități fără legătură (căutarea distragerii). Aceste rezultate ar putea sugera, de asemenea, că adolescenții nu se bazează exclusiv pe strategii adaptative sau dezadaptative, ci mai degrabă le folosesc pe amândouă în încercarea de a face față emoțiilor și situațiilor negative, o tendință care a fost identificată și în cazul CERQ (Sætren et al., 2024; Kökönyi et al., 2024).

Invarianța de măsurare a BERQ a fost stabilită în funcție de genul adolescenților, vârstă, statusul clinic, precum și de timp. Aceste rezultate sugerează că băieții și fetele, adolescenții mai mici și mai mari, adolescenții din eșantionul clinic și non-clinic și adolescenții la momentul inițial și la reevaluare înțeleg în mod similar strategiile comportamentale de reglare a emoțiilor. Rezultatele noastre sunt concordante cu cele ale lui Abdollahpour Ranjbar et al. (2021), care au constatat că BERQ dispune de invarianță de măsurare în funcție de genul și statusul clinic al adulților persani.

Deoarece invarianța scalară de măsurare a fost stabilită în funcție de toate grupurile și momentele, diferențele dintre mediile latente au putut fi examinate. În ceea ce privește genul, în comparație cu fetele, băieții au folosit mai puțin retragerea și căutarea de sprijin social, iar abordarea activă mai mult. Aceste rezultate evidențiază faptul că, în general, băieții abordează factorii de stres în mod mai proactiv, deși căutarea de sprijin social este o strategie mai puțin preferată, așa cum se poate observa și în alte studii (Lennarz et al., 2019; Pantaleao & Ohannessian, 2019). În ceea ce privește vârsta, adolescenții mai mici au folosit mai mult retragerea decât adolescenții mai mari. În plus, adolescenții din eșantionul clinic au folosit mai multă retragere și ignorare și mai puțină abordare activă în comparație cu cei din eșantionul non-clinic. Aceste rezultate sunt concordante cu cele ale altor cercetări care au arătat că adolescenții diagnosticați cu tulburări de sănătate mintală utilizează mai frecvent strategii dezadaptative de reglare a emoțiilor și mai puțin strategii adaptative pentru a face față stresului decât adolescenții din populația generală (de exemplu, Ding et al., 2023; Garnefski et al., 2002). În ceea ce privește timpul, nu s-au constatat diferențe semnificative între momentul inițial de evaluare și cel de reevaluare, acest lucru sugerând că strategiile comportamentale de reglare a emoțiilor la adolescenți tind să rămână stabile în timp (8 luni) în absența unei intervenții.

În cele din urmă, rezultatele noastre au arătat că retragerea și ignorarea sunt factori de risc și abordarea activă este un factor protector pentru simptomele de internalizare la adolescenți. Rezultatele au

indicat, de asemenea, că retragerea, ignorarea și căutarea de sprijin social au prezis fiecare niveluri mai ridicate de simptome de internalizare 8 luni mai târziu. Căutarea sprijinului social ca factor de risc a fost un rezultat neașteptat, având în vedere că a fost teoretizată ca o strategie adaptivă de reglementare a emoțiilor. Rezultatele noastre se aliniază doar parțial cu distincția teoretică de tip adaptativ vs. dezadaptativ a strategiilor comportamentale de reglare a emoțiilor (Kraaij & Garnefski, 2019), deoarece niciuna dintre strategiile adaptative nu a prezis în mod semnificativ simptomele de internalizare (căutarea distragerii și abordarea activă) sau conform așteptărilor (căutarea sprijinului social) și doar una (abordarea activă) a fost asociată negativ cu simptomele de internalizare.

3.4.1. Implicații

Prin confirmarea structurii cu cinci factori a BERQ într-un eșantion de adolescenți, furnizăm primele dovezi că scala este adecvată pentru a fi utilizată cu adolescenți în vârstă de 12 ani și peste. Rezultatele noastre susțin ideea că adolescenții înțeleg itemii din BERQ în mod similar cu adulții (Bhat et al., 2021; Abdollahpour Ranjbar et al., 2021) și pregătește calea pentru viitoarele comparații interculturale privind utilizarea de către adolescenți a strategiilor comportamentale de reglare a emoțiilor. În plus, deoarece invarianța de măsurare scalară a fost demonstrată în funcție de toate grupurile și de timp, BERQ poate fi utilizat pentru a examina diferențele dintre grupurile eterogene și dintre momente distincte în timp, știind că rezultatele vor reflecta diferențe reale și nu artefacte de măsurare. În cele din urmă, acest studiu oferă un chestionar valid și fidel pentru cercetătorii și practicienii români, care poate fi utilizat pentru a examina strategiile pur comportamentale de reglare a emoțiilor la adolescenți.

3.4.2. Limite

Limitele prezentului studiu trebuie, de asemenea, menționate. În primul rând, BERQ a fost utilizat pentru a evalua strategiile comportamentale de reglare a emoțiilor la adolescenți independent de situațiile sau emoțiile pentru care au fost utilizate. Prin urmare, rezultatele prezente ar trebui privite în contextul BERQ utilizat ca o măsurătoare dispozițională, în special atunci când se interpretează rezultatele privind strategiile comportamentale adaptative de reglare a emoțiilor și relația acestora cu simptomele de internalizare, care ar putea fi mai dependente de context (Aldao et al., 2010). În al doilea rând, invarianța de măsurare longitudinală a fost demonstrată numai în eșantionul non-clinic de adolescenți, limitând, ca atare, capacitatea noastră de a generaliza rezultatele la populația clinică de adolescenți.

3.5. Concluzie

În general, studiul a furnizat dovezi pentru validitatea de construct a versiunii românești a BERQ într-un eșantion de adolescenți și a confirmat echivalența mediilor latente între grupuri eterogene (vârstă, gen, statut clinic) și între momente distincte în timp. În lumina acestor rezultate, considerăm că BERQ este un instrument valoros care poate fi util atât în cercetare, cât și în practică atunci când se dorește evaluarea strategiilor comportamentale de reglarea emoțiilor la adolescenți.

Studiul 4. De la Respingerea Parentală la Victimizarea prin Bullying în rândul Adolescenților Diagnosticați cu Tulburări Psihiatrice: Rolul Strategiilor Comportamentale De Reglare Emoțională și al Simptomelor de Internalizare

4.1. Introducere

Dovezile sugerează că victimizarea prin bullying nu are loc în mod izolat, ci este strâns legată de calitatea altor relații interpersonale, cum ar fi relațiile părinte-copil (de exemplu, Lereya et al., 2013; Ward et al., 2018). Un aspect deosebit de dăunător al relațiilor părinte-copil este respingerea parentală, care se referă la absența căldurii și afecțiunii parentale și la prezența comportamentelor nocive din punct de vedere fizic și psihologic afișate față de copil (Rohner, 2021). S-a demonstrat că adolescenții din populația clinică raportează nu numai semnificativ mai multă victimizare prin bullying (Abregú-Crespo et al., 2024; Balan et al., 2022), dar și mai multă respingere maternă și paternă comparative cu cei din populația generală (Grama et al., 2024; Rodriguez Ruiz et al., 2016).

Chiar și așa, relația dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying a fost examinată numai în rândul adolescenților din populația generală. În mod specific, studiile transversale au arătat că respingerea parentală este un predictor semnificativ pentru victimizarea prin bullying la școală (Kokkinos, 2013; Papadaki & Giovazolias, 2015; Sabah et al., 2022; Xiao et al., 2023), iar cercetări longitudinale au confirmat rolul predictiv al respingerii materne și paterne asupra victimizării prin bullying (Charalampous et al., 2022; Stavrinides et al., 2018). Până în prezent, s-a demonstrat că simptomele depresive (Kaufman et al., 2020; Papadaki & Giovazolias, 2015) și reziliența, în special abilitățile de reglare a emoțiilor (Chen et al., 2022), mediază relația dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying. În conformitate cu perspectiva socio-ecologică, aceste studii indică faptul că respingerea parentală interacționează cu caracteristicile individuale ale adolescenților pentru a explica apariția victimizării prin bullying.

Cu toate acestea, există dovezi care indică faptul că strategiile de reglare a emoțiilor și simptomele de internalizare sunt strâns corelate (de exemplu, Schäfer et al., 2017). În plus, linii separate de cercetare sugerează că factorii parentali (de exemplu, aversivitatea) prezic reglarea emoțională, care, la rândul său, prezice simptomele de internalizare (Lin et al., 2024) și că strategiile de reglare a emoțiilor au un impact longitudinal asupra simptomelor de internalizare, care ulterior au un impact asupra riscului de a fi victimizat (Georgiou et al., 2021). Coroborând dovezile care sugerează asocieri între strategiile de reglare a emoțiilor și simptomele de internalizare cu cele două modele tripartite, este plauzibil ca strategiile de reglare a emoțiilor și simptomele de internalizare să acționeze ca mediatori seriali în relația dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying la adolescenții diagnosticați cu tulburări de sănătate mintală.

Strategiile comportamentale de reglementare a emoțiilor (adică acțiunile specifice pe care indivizii le iau pentru a face față stresorilor (Kraaij & Garnefski, 2019) sunt deosebit de eficiente în gestionarea

experiențelor stresante care pot fi schimbate sau influențate (Troy et al., 2013), cum ar fi victimizarea prin bullying. Cu toate acestea, studiile enunțate mai sus nu reflectă asocieri cu acest tip de strategii.

Având în vedere faptul că niciun studiu nu a urmărit să reproducă asocierea respingere parentală - victimizare prin bullying într-un eșantion clinic de adolescenți, cuplat cu lipsa unei înțelegeri clare a ce anume poartă efectul de la respingerea parentală la victimizarea prin bullying și concentrarea redusă sau inexistentă asupra strategiilor comportamentale de reglare a emoțiilor la adolescenți, scopul studiului de față a fost de a explora relația dintre respingerea parentală, strategiile pur comportamentale de reglare a emoțiilor, simptomele de internalizare și victimizarea prin bullying într-un eșantion clinic de adolescenți. În mod specific, ne-am propus să examinăm dacă strategiile comportamentale de reglare a emoțiilor (căutarea de sprijin social, abordarea activă, căutarea distragerii, retragerea și ignorarea) și simptomele de internalizare mediază secvențial asocierea dintre respingerea parentală (maternă și paternă) și victimizarea prin bullying.

4.2. Metode

4.2.1. Participanți

Participanții la acest studiu au fost 265 de copii și adolescenți care primeau îngrijiri spitalicești la o clinică de psihiatrie pediatrică la momentul colectării datelor. Vârsta a fost între 11-19 ani ($m = 14.81$; $sd = 1.73$), iar majoritatea au fost fete (67.9%).

Aceștia au fost diagnosticați cu o afecțiune psihiatrică de către un psihiatru în conformitate cu criteriile descrise în Clasificarea statistică internațională a bolilor și a problemelor de sănătate asociate - Revizia a 10-a (ICD-10; Organizația Mondială a Sănătății, 1993). Majoritatea au fost diagnosticați cu o tulburare depresivă (42,3%), tulburare hiperkinetică (26,7%), tulburare mixtă anxioasă și depresivă (4,9%) și tulburări anxioase (4,9%).

4.2.2. Instrumente

Victimizarea prin bullying. Chestionarul Olweus Agresor/Victimă (OBVQ; Olweus, 2012) este un chestionar de auto-raportare care evaluează frecvența incidentelor de bullying între colegi în ultimele 2 luni. Scala de victimizare prin bullying utilizată în acest studiu cuprinde o definiție a bullying-ului, urmată de 10 itemi.

Respingerea parentală. Chestionarul de Acceptare-Respingere Parentală-Forma scurtă (Child PARQ, forma scurtă; Rohner & Khaleque, 2005), versiunea pentru copii.

Strategii comportamentale de reglare a emoțiilor. Chestionarul de Reglare Comportamentală a Emoțiilor (BERQ; Kraaij & Garnefski, 2019).

Simptome de internalizare. Chestionarul Punctelor Forte și al Dificultăților (SDQ; Goodman, 1997).

4.2.3. Procedură

Comitetul de Etică al Universității Babeș-Bolyai a aprobat derularea acestui studiu. Aprobarea pentru colectarea datelor a fost, de asemenea, obținută de la conducerea clinicii de psihiatrie pediatrică. Adolescenții și părinții acestora au fost informați cu privire la rațiunea studiului și au fost asigurați cu privire la

confidențialitatea datelor lor. Cei care au fost de acord să participe au fost înscriși în studiu. Adolescenții au completat chestionarele sub supravegherea unui psihiatru.

4.2.4. Analiza datelor

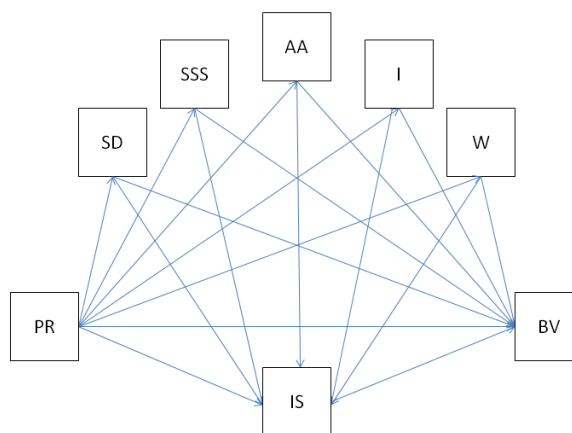
IBM SPSS Statistics (versiunea 23) a fost utilizat pentru a efectua analize preliminare (de exemplu, valori lipsă, Skewness și Kurtosis) și statistici descriptive (de exemplu, medii, deviații standard și corelații bivariate). Toate celelalte analize au fost efectuate în software-ul statistic Mplus (versiunea 8.3). A fost efectuată o analiză de cale cu variabile observabile, utilizând estimarea maximă a probabilității (ML) pentru a examina relația dintre variabilele incluse. Estimatorul probabilității maxime cu informație completă (FIML) a fost utilizat pentru a gestiona datele lipsă.

Am specificat modelul conceptual, presupunând existența unui efect indirect al respingerii materne și, respectiv, paterne asupra victimizării prin bullying prin intermediul strategiilor comportamentale de reglare a emoțiilor și simptomelor de internalizare (medierea serială). În plus, am specificat efecte indirecte prin intermediul fiecărei strategii comportamentale de reglare a emoțiilor și simptomelor de internalizare separat (mediere simplă) (Figura 1). Adecvarea modelelor de măsurare a fost evaluată pe baza următorilor indici de potrivire: Indicele Comparativ de Potrivire (CFI), Eroarea Medie Pătratică de Aproximare (RMSEA) și Reziduul Mediu Pătratic Standardizat (SRMR). Potrivirea modelelor a fost considerată acceptabilă dacă $CFI \geq 0.90$, $RMSEA \leq 0.08$ și $SRMR \leq 0.10$ (Petscher et al., 2013; Bentler, 1990; Hu & Bentler, 1999).

Efectele directe și indirecte au fost evaluate prin intervale de încredere bootstrap 95%. Căile au fost considerate semnificative dacă intervalul de încredere nu au inclus zero. Coeficientul beta standardizat (β) a fost calculat ca indicator al mărimii efectelor.

Figura 1

Modelul conceptual

Notă: BV = victimizare prin bullying; PR = respingere parentală (mamă sau tată); SD = căutarea distragerii; SSS = căutarea sprijinului social; AA = abordare activă; I = ignorare; W = retragere; IS = simptome de internalizare.

4.3. Rezultate

4.3.1. Statistici descriptive

Din totalul participanților, 50% au completat setul complet de itemi. Valorile lipsă per scor total au variat de la 4,2% pentru SDQ la 23% pentru OBVQ. Valorile Skewness și Kurtosis s-au încadrat în intervale acceptabile, cu excepția itemilor 4 și 21 din PARQ-Tata, itemilor 4, 9, 14, 21 din PARQ-Mama și itemilor 3, 5, 6, 8, 9, 10 din OBVQ, care au depășit intervalul recomandat de la -2 la 2.

Victimizarea prin bullying, respingerea maternă și respingerea paternă au fost toate asociate pozitiv cu două strategii comportamentale de reglare a emoțiilor - ignorarea și retragerea - precum și cu simptomele de internalizare. Respingerea maternă a fost asociată semnificativ și pozitiv cu victimizarea prin bullying. Simptomele de internalizare au fost asociate semnificativ cu niveluri mai scăzute de abordare activă și niveluri mai ridicate de retragere. Asocierile au fost în general mici până la moderate (Tabelul 1).

Pentru modelul cu respingerea maternă ca predictor, indicii de potrivire au fost următorii: CFI = .96, SRMR = .05, RMSEA = .08, 90% CI [.024 -.128]. Pentru modelul cu respingerea paternă ca predictor, indicii de potrivire au fost următorii: CFI = .95, SRMR = .05, RMSEA = .09, 90 % CI [.040 - .131]. În general, ambele modele au arătat o potrivire rezonabilă cu datele.

Tabel 1

Medii, abateri standard și corelații între variabilele observate

	M	SD	1	2	3	4	5	6	7	8
(1) BV	15.25	6.94	-							
(2) MR	42.64	15.10	.18*	-						
(3) FR	48.34	18.92	.13	.40**	-					
(4) SD	10.96	3.71	-.05	-.03	-.01	-				
(5) SSS	10.09	4.33	.03	-.11	-.02	.26**	-			
(6) AA	10.62	3.88	.02	-.13	-.18*	.09	.27**	-		
(7) I	9.81	4.42	.20**	.20**	.17*	.39**	.03	-.04	-	
(8) W	11.97	4.87	.26**	.16*	.24**	.02	-.10	-.22**	.25**	-
(9) IS	9.74	4.07	.36**	.24**	.32**	-.06	.11	-.22**	.08	.56**

Notă: BV=victimizarea prin bullying; MR=respingerea maternă; FR=respingerea paternă; SD=căutarea distragerii; SSS=căutarea suportului social; AA=abordarea activă; I=ignorarea; W=retragerea; IS=simptomele de internalizare

** $p < 0.01$; * $p < 0.05$

4.3.2. Efecte directe și indirecte

În ceea ce privește căile directe, rezultatele au arătat că respingerea maternă a fost un predictor semnificativ al abordării active ($\beta = -.17$, $p < 0.05$), ignorării ($\beta = .16$, $p < 0.05$), retragerii ($\beta = .25$, $p < 0.05$) și simptomelor de internalizare ($\beta = .20$, $p < 0.05$). Căutarea sprijinului social ($\beta = .14$, $p < 0.05$) și retragerea ($\beta = .51$, $p < 0.05$) au fost ambele predictori semnificativi ai simptomelor de internalizare. Simptomele de

internalizare ($\beta=.28, p<0.05$), abordarea activă ($\beta=.14, p<0.05$) și ignorarea ($\beta=.19, p<0.05$) au prezis în mod semnificativ victimizarea prin bullying.

Rezultate similare au fost obținute și pentru modelul cu respingerea paternă ca predictor. Mai exact, respingerea paternă a prezis în mod semnificativ abordarea activă ($\beta=-.13, p<0.05$), ignorarea ($\beta=.16, p<0.05$), retragerea ($\beta=.26, p<0.05$) și simptomele de internalizare ($\beta=.21, p<0.05$). Căutarea sprijinului social ($\beta=.14, p<0.05$) și retragerea ($\beta=.53, p<0.05$) au prezis semnificativ simptomele de internalizare. Simptomele de internalizare ($\beta=.30, p<0.05$), abordarea activă ($\beta=.14, p<0.05$) și ignorarea ($\beta=.11, p<0.05$) au fost fiecare predictori semnificativi ai victimizării prin bullying.

În ceea ce privește căile indirecte, rezultatele au arătat că relația dintre respingerea maternă și victimizarea prin bullying a fost mediată secvențial de retragere și de simptomele de internalizare ($\beta=.04, p<0.05$). În mod similar, relația dintre respingerea paternă și victimizarea prin bullying a fost mediată secvențial de retragere și simptomele de internalizare ($\beta = .04, p < 0.05$). În plus, simptomele de internalizare au mediat relația dintre respingerea maternă ($\beta=.06, p<0.05$), respectiv paternă ($\beta=.06, p<0.05$), și victimizarea prin bullying. Toate celelalte căi indirecte au fost ne semnificative.

4.4. Discuții

Studiul de față a investigat strategiile comportamentale de reglare a emoțiilor și simptomele de internalizare ca o posibilă cale serială care leagă respingerea maternă și paternă, de victimizarea prin bullying într-un eșantion clinic de adolescenți.

Modelul cu respingerea maternă ca predictor a generat rezultate similare ca cel care cuprinde respingerea paternă ca predictor. Mai exact, toate efectele directe și indirecte ale celor două modele au fost uniforme în termeni de semnificație și mărime. Rezultatele noastre sunt în concordanță cu studiile care evidențiază faptul că atât mamele, cât și tații contribuie simultan la diverse aspecte ale dezvoltării adolescenților, inclusiv la reglarea emoțiilor (Chen et al., 2022; Samper-García et al., 2021) și la manifestarea simptomelor de internalizare (Rothenberg et al., 2022).

În timp ce respingerea parentală a avut efecte directe semnificative asupra strategiilor comportamentale de reglementare a emoțiilor (abordarea activă, retragerea și ignorarea) și a simptomelor de internalizare, nici respingerea maternă, nici cea paternă nu a avut un efect direct asupra victimizării prin bullying. Deși aceste rezultate le contrazic pe cele anterioare (Stavrinides et al., 2018; Papadaki & Giovazolias, 2015), acestea ar putea evidenția faptul că respingerea parentală singură este insuficientă pentru a explica experiențele de victimizare prin bullying la adolescenții diagnosticați cu o tulburare de sănătate mintală. Deoarece medierea poate avea loc în absența unui efect direct (O'Rourke & MacKinnon, 2018), am investigat în continuare dacă respingerea parentală influențează victimizarea prin bullying prin strategiile comportamentale de reglementare a emoțiilor și simptomele de internalizare.

Rezultatele au indicat că retragerea, ca strategie dezadaptativă de reglare a emoțiilor, și simptomele de internalizare au fost mediatori seriali semnificativi în relația dintre respingerea maternă, respectiv paternă,

și victimizarea prin bullying. Efectele au fost mici și pozitive. Aceste rezultate pot fi interpretate după cum urmează: adolescenții cu mame sau tați respingători pot învăța că ceilalți nu sunt o sursă sigură de confort, prin urmare aleg să evite oamenii și să se izoleze pentru a face față emoțiilor. Izolarea poate favoriza creșterea simptomelor de internalizare. Adolescenții cu simptome de internalizare pot proiecta apoi caracteristici (de exemplu, nervozitate, teamă) care să-I face pe cei de-o vârstă să îi perceapă ca ținte potrivite pentru bullying.

În afară de căile semnificative deja menționate, nu au fost identificate alte efecte de mediere serială. Nicio strategie comportamentală de reglare emoțională, luată separat, nu a mediat relația dintre respingerea maternă, respectiv paternă, și victimizarea prin bullying. În schimb, simptomele de internalizare au fost un mediator semnificativ; mai precis, respingerea maternă și paternă a prezis un nivel mai ridicat al simptomelor de internalizare, care, la rândul lor, au crescut riscul de a fi victimizat. Un efect de mediere semnificativ al simptomelor de internalizare era de așteptat, întrucât, pe baza cercetărilor anterioare (Georgiou et al., 2021; Mullan et al., 2023), acestea au fost specificate în modelele noastre drept cel mai proximal factor de risc pentru victimizarea prin bullying.

4.4.1. Implicații

Acesta este primul studiu care a examinat relația dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying ținând cont de efectele strategiilor comportamentale de reglare a emoțiilor și de simptomele de internalizare într-un eșantion de adolescenți în general și într-un eșantion clinic în mod specific. Studiul nostru a arătat că retragerea a fost singura strategie comportamentală de reglare a emoțiilor care, împreună cu simptomele de internalizare, a purtat secvențial efectul de la respingerea maternă, respectiv paternă, la victimizarea prin bullying. Rezultatele noastre sugerează că respingerea parentală, retragerea și simptomele de internalizare ar trebui abordate în programele anti-bullying concepute pentru a reduce victimizarea în rândul adolescenților cu diagnostic psihiatric. Cu toate acestea, acești factori ar trebui să fie vizați pe baza unei evaluări prealabile, având în vedere că nu toți adolescenții sunt predispuși la victimizarea prin bullying prin aceleași mecanisme, după cum indică efectul mic al căilor indirecte.

4.4.2. Limite

În primul rând, acest studiu a utilizat date transversale, ceea ce nu permite trasarea unor concluzii solide cu privire la direcția efectelor. Am specificat două modele de tip „efect de la părinte la copil”; cu toate acestea, există câteva dovezi care sugerează că victimizarea prin bullying ar putea avea la rândul ei un impact asupra respingerii parentale prin intermediul caracteristicilor adolescenților (de exemplu, Kaufman et al., 2020). În al doilea rând, BERQ a fost utilizat pentru a evalua strategiile de reglare a emoțiilor, indiferent de contextul în care au fost utilizate. Studiile viitoare ar putea lua în considerare utilizarea BERQ în contextul dificultăților interpersonale ale adolescenților. În al treilea rând, eșantionul a fost relativ disproporționat în ceea ce privește genul. Mai exact, 7 din 10 adolescenți au fost fete și nu am examinat dacă rezultatele sunt invariante în funcție de gen din cauza dimensiunii relativ mici a eșantionului.

4.5. Concluzie

În general, acest studiu a evidențiat impactul distal al respingerii materne și paterne asupra victimizării prin bullying prin retragere și simptome de internalizare într-un eșantion clinic de adolescenți. Rezultatele au poziționat retragerea și simptomele de internalizare ca factori de risc care poartă efectul de la respingerea parentală la victimizarea prin bullying într-o manieră secvențială. Sugerăm ca respingerea parentală, retragerea și simptomele de internalizare să fie evaluate la adolescenții cu afecțiuni psihiatrice și victimizați prin bullying, iar dacă este necesar, să fie abordate pentru a reduce experiențele de victimizare ale adolescenților.

Studiul 5. Respingerea parentală, Auto-Evaluările și Victimizarea prin Bullying în Rândul Copiilor din Ciclul Gimnazial: O Analiză Longitudinală de Rețea⁴

5.1. Introducere

Două studii bazate pe date longitudinale au evidențiat asocieri bidirecționale între respingerea parentală și victimizarea prin bullying. Stavrinides et al. (2018) au descoperit că respingerea maternă și paternă prezic pozitiv victimizarea prin bullying la șase luni distanță și invers. Kaufman et al. (2020) au identificat asocieri similare în diferite momente de măsurare. De asemenea, autorii au arătat că aceste asocieri, indiferent de direcția lor, sunt parțial explicate de caracteristicile copiilor (de exemplu, simptome depresive, comportamente de bullying).

Bernard (2013) susține că părinții pot învăța copiii să practice aprecierea de sine, descrisă ca fiind o tendință a copiilor de a observa și aprecia propriile calități chiar și în fața unor evenimente de viață negative. Totuși, este important de subliniat că respingerea parentală poate împiedica experiențele de învățare necesare pentru dezvoltarea aprecierii de sine. Părinții respingători pot, de asemenea, modela și întări autoevaluarea negativă la copii, definită ca tendința copiilor de a se evalua global și de a-și extrage valoarea personală din opiniile altora și din performanțele lor școlare (Bernard, 2013).

Tendința spre autoevaluarea negativă poate ulterior să-i predisună pe copii la victimizare prin bullying. Un studiu longitudinal care a explorat relația dintre victimizarea prin bullying și valoarea de sine contingentă (adică măsura în care valoarea de sine este afectată negativ de dezaprobarea celorlalți) a documentat o asocieră tranzacțională între cele două variabile. Mai exact, valoarea de sine contingentă a avut un impact longitudinal asupra victimizării prin bullying, care, la rândul său, a influențat negativ valoarea de sine contingentă (Xu et al., 2022).

Aceste date indică faptul că: (1) victimizarea prin bullying ar putea face parte dintr-un sistem dificil de cartografiat printr-un model statistic a priori (de tip cauză-efect); (2) factorii menționați ar putea avea asocieri tranzacționale care pot întări victimizarea prin bullying în timp; (3) niciun studiu anterior nu a explorat aprecierea de sine a copiilor în relație cu victimizarea prin bullying și respingerea parentală. Ca urmare, am optat pentru abordarea de tip rețea, o metodologie relativ nouă și promițătoare care permite cercetătorilor să investigheze mai multe variabile într-un singur model statistic care nu necesită un model predefinit, ci asumă că variabilele sunt interconectate și se influențează reciproc (Borsboom & Cramer, 2013).

Un subtip al modelului de rețea este modelul autoregresiv vectorial grafic, care permite modelarea interacțiunilor dinamice dintre multiple variabile în timp (Epskamp, 2020). Conform acestei abordări,

⁴ Acest studiu este în proces de evaluare după cum urmează: Grama, D.I., Florean I.S., Dobrean A., & Isvoranu A.-M. (2025). Parental Rejection, Self-Evaluations, and Bullying Victimization among Middle School-Aged Children: A Longitudinal Network Analysis. *Psychology of Violence*

victimizarea prin bullying este o componentă dintr-un sistem de factori individuali (i.e., aprecierea de sine și autoevaluarea negativă) și contextuali (i.e., respingerea maternă și paternă) care afectează și sunt afectați de victimizarea prin bullying în timp. Cercetările care utilizează abordarea de tip rețea în studierea victimizării prin bullying sunt încă limitate (Li et al., 2023; Ren et al., 2023).

Având în vedere cercetarea limitată în domeniul victimizării prin bullying utilizând abordarea de tip rețea, precum și mai multe lacune în cunoștințele existente pe această temă, scopul principal al prezentului studiu a fost să exploreze, prin analiză de rețea, relațiile temporale și contemporane dintre victimizarea prin bullying, autoevaluări și respingerea parentală în rândul copiilor de vârstă gimnazială și să investigheze invarianța acestor dinamici în funcție de vârsta copiilor (i.e., preadolescenți vs. adolescenți) și gen (i.e., băieți vs. fete), prin compararea rețelelor.

5.2. Metode

5.2.1. Participanți

Colectarea datelor a avut loc în martie 2022 (T1), noiembrie 2022 (T2) și mai 2023 (T3). Eșantionul inițial (T1) a fost alcătuit din 469 de elevi din clasele a V-a până la a VII-a, proveniți din două școli gimnaziale publice – una situată într-o zonă urbană și cealaltă într-o zonă rurală din județul Cluj, România. Dintre participanți, 49,5% au fost fete. Vârsta copiilor a variat între 10 și 16 ani, cu o vârstă medie de 12,44 ani ($SD = 0,92$). Din eșantionul inițial, 389 de elevi au participat la a doua etapă a studiului (T2), iar 291 la a treia etapă (T3).

5.2.2. Instrumente

Autoacceptarea necondiționată. Chestionarul de Autoacceptare a Copiilor și Adolescenților (CASSA; Bernard, 2012) este un chestionar de autoevaluare care măsoară două dimensiuni: aprecierea de sine și autoevaluarea negativă.

Acceptarea și respingerea parentală. Chestionarul de Acceptare-Respingere Parentală-Forma scurtă (Child PARQ, forma scurtă; Rohner & Khaleque, 2005), versiunea pentru copii.

Victimizarea prin bullying. Chestionarul Olweus Agresor/Victimă (OBVQ; Olweus, 2012)

5.2.3. Procedură

Acest studiu a fost aprobat de Comisia de Etică a Universității Babeș-Bolyai. Datele au fost colectate din două școli publice din județul Cluj, România. După obținerea aprobării din partea directorilor unităților școlare, a fost transmisă o scrisoare informativă părinților, oferindu-le opțiunea de a refuza participarea copilului lor la studiu. De asemenea, copiii au fost informați că participarea este voluntară și că informațiile furnizate vor rămâne confidențiale. După exprimarea acordului, chestionarele au fost administrate în timpul orelor obișnuite de curs, sub supravegherea unui asistent de cercetare. Chestionarele au fost administrate în trei etape temporale, la intervale de opt luni și respectiv șase luni.

5.2.4. Analiza datelor

Toate analizele au fost realizate utilizând software-ul R prin interfața RStudio (Posit team, 2023).

Pentru fiecare moment temporal, s-a construit o rețea separată. Aceste rețele, bazate pe date transversale, sunt modele grafice gaussiene (GGM), în care legăturile (muchii) reprezintă coeficienți de corelație parțială (Epskamp et al., 2018). Pentru a analiza datele de tip panel, s-a utilizat modelarea autoregresivă vectorială grafică (GVAR) (Epskamp, 2020). Modelul GVAR permite estimarea a trei tipuri distincte de rețele: o rețea inter-subiecți (between-subjects), o rețea temporală (temporal network) și o rețea contemporană (contemporaneous network).

Pentru obținerea unor modele parcimonioase, atât pentru GGM cât și în GVAR, a fost aplicat algoritmul în doi pași propus de Epskamp (2020). Modelele GGM și GVAR rezultate au fost evaluate pe baza indicilor clasici de potrivire: $RMSEA < .06$, $CFI > .95$ și $TLI > .95$ (Bentler, 1990; Hu & Bentler, 1999). În toate modelele estimate, datele lipsă au fost tratate utilizând estimatorul Full Information Maximum Likelihood (Enders & Bandalos, 2001). Stabilitatea rețelelor GGM și GVAR a fost evaluată prin bootstrapping cu eliminare de cazuri, așa cum a fost descris de Epskamp et al. (2018).

Invarianța rețelelor a fost evaluată în funcție de vârsta și genul copiilor utilizând testul de invarianță individuală a rețelei (Hoekstra et al., 2023). S-a estimat inițial un model unificat (union model). Acest model a inclus toate legăturile prezente în cel puțin un grup. Ulterior, s-a estimat un model în care greutatea muchiilor din modelul unificat au fost constrânse să fie egale între grupuri. În cele din urmă, s-au comparat modelul estimat liber și cel cu constrângeri de egalitate utilizând testul chi-pătrat și criteriul informațional Akaike (AIC). Valori semnificative ale chi-pătratului ($p < .05$) și valori mai mici ale AIC pentru modelul constrâns au indicat ne-invarianța rețelei (Hoekstra et al., 2023). Toate analizele legate de modelul GVAR au fost realizate utilizând pachetul R psychometrics (Epskamp, 2023).

5.3. Rezultate

5.3.1. Analize preliminare

Procentul de date lipsă a prezentat variații în funcție de momentul de colectare a datelor. La T1, procentul a variat între 2% (apreciere de sine) și 10% (respingere paternă). La T2, variația a fost între 18% (apreciere de sine) și 27% (respingere paternă). În final, la T3, proporția a variat între 40% (apreciere de sine) și 44% (respingere paternă). Normalitatea univariată a fost confirmată. Normalitatea multivariată nu a fost susținută conform testului Henze-Zirkler ($HZ = 1.34$, $p < .001$). În continuare, am calculat coeficientul de corelație intraclasa (ICC) pentru fiecare variabilă la fiecare moment temporal, iar în toate cazurile valorile au fost mai mici de .08. Acest lucru sugerează că apartenența la clasă are un rol neglijabil în calculul testelor statistice și poate fi ignorată.

5.3.2. Rețelele estimate pentru fiecare moment temporal

Rețelele estimate pentru fiecare moment temporal pot fi vizualizate în Figura 1. Indicii de potrivire au fost acceptabili pentru toate cele trei rețele: RMSEA a fost de 0.06 sau mai mic, CFI a fost de 0.99 sau mai mare, iar TLI a fost de 0.97 sau mai mare. Respingerea maternă și autoevaluarea negativă au arătat o

legătură pozitivă cu victimizarea prin bullying la toate cele trei momente temporale. În general, rețelele au prezentat un grad ridicat de similaritate în timp, indicând stabilitatea tiparului de conexiuni dintre variabile.

5.3.3. GVAR: Rețelele estimate pe baza datelor de tip panel

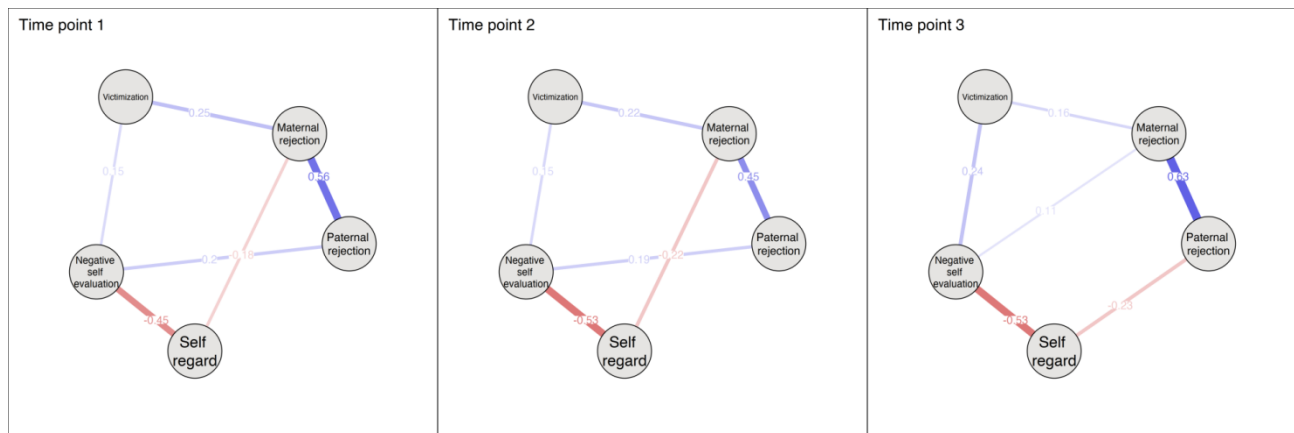
Indicatorii de potrivire pentru modelul GVAR au fost acceptabili: RMSEA = 0.039, CFI = 0.97 și TLI = 0.97. Rețelele temporale și contemporane, precum și stabilitatea legăturilor, sunt prezentate în Figura 2 și Figura 3. În ceea ce privește rețelele temporale, cea mai stabilă relație a fost cea în care victimizarea prin bullying a prezis un nivel mai scăzut de respingere maternă. În ceea ce privește relațiile contemporane, cele mai stabile legături au fost între victimizarea prin bullying și autoevaluarea negativă (pozitivă), respectiv între respingerea maternă și victimizarea prin bullying (pozitivă).

5.3.4. Testele de invarianță GVAR

Atât rețelele temporale ($\Delta\chi^2 = 15.59$, $p = .016$, $AIC_{\text{different model}} = 11557.94$, $AIC_{\text{constrained model}} = 11561.53$), cât și cele contemporane ($\Delta\chi^2 = 18.77$, $p = .004$, $AIC_{\text{different model}} = 11557.94$, $AIC_{\text{constrained model}} = 11564.70$) s-au modificat în funcție de genul copiilor. În rețeaua temporală, victimizarea prin bullying a prezis un nivel mai scăzut de respingere maternă în rândul fetelor, dar nu și în rândul băieților. De asemenea, victimizarea prin bullying a fost asociată cu respingerea paternă în cazul fetelor și cu respingerea maternă în cazul băieților. Rețelele contemporane nu au prezentat diferențe semnificative în funcție de vârsta copiilor. Totuși, au fost identificate diferențe semnificative în rețeaua temporală ($\chi^2 = 20.60$, $p = .004$, $AIC_{\text{different model}} = 11573.27$, $AIC_{\text{constrained model}} = 11579.87$). Victimizarea prin bullying a prezis un nivel mai scăzut de respingere maternă doar în cazul preadolescenților.

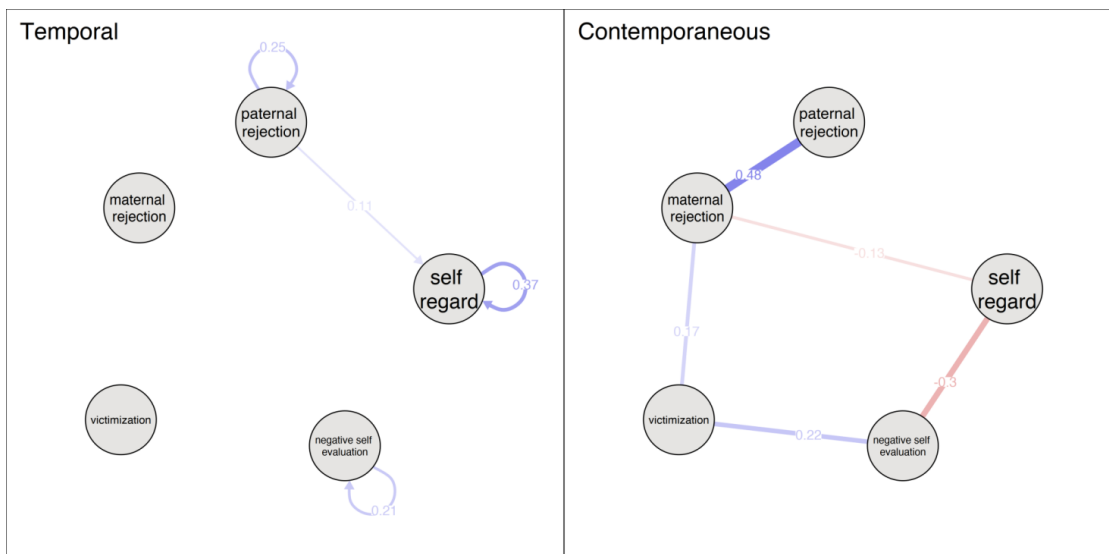
Figura 1

Rețea transversală estimată separat pentru fiecare dintre cele trei momente de timp

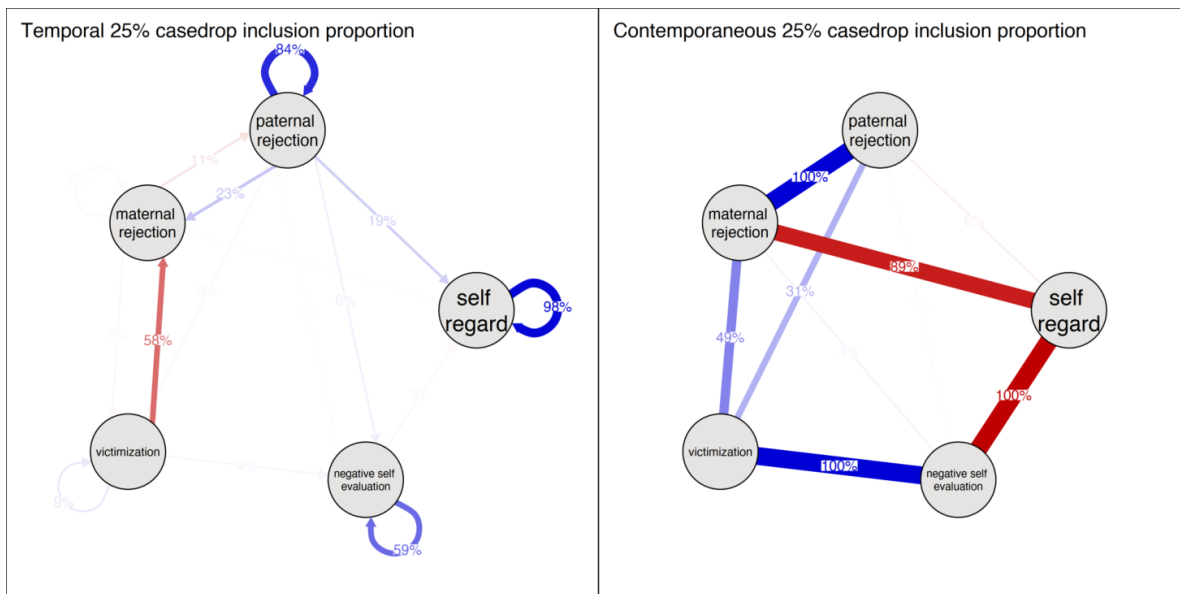
Notă. Muchiile reprezintă coeficienți de corelație parțială; liniile roșii indică valori negative ale muchiilor, iar liniile albastre indică valori pozitive.

Figura 2
Rețelele intra-subiect

Notă. rețeaua temporală – valorile de pe săgeți reprezintă coeficienți de regresie standardizați; rețeaua contemporană – valorile de pe linii reprezintă coeficienți de corelație parțială.

Figura 3
Stabilitatea rețelelor intra-subiect

Notă. procente afișate pe linii reprezintă numărul de cazuri în care o săgeată/muchie a fost prezentă în cele 1000 de modele bootstrap estimate pe eșantioane aleatorii ce conțin 75% din date.

5.4. Discuții

Rezultatele noastre au indicat că victimizarea prin bullying tinde să fluctueze împreună cu factorii individuali (autoevaluarea negativă și aprecierea de sine) și parentali (respingerea maternă și respingerea paternă) incluși în rețele, autoevaluarea negativă și respingerea maternă fiind factori corelați direct cu victimizarea prin bullying atât în rețelele transversale, cât și în cele contemporane. Aceste rezultate sunt în concordanță cu literatura care poziționează respingerea maternă (Chen et al., 2022; Papadaki & Giovazolias, 2015; Xiao et al., 2023) și autoevaluarea negativă (Mishna et al., 2016; Xu et al., 2022) ca factori de risc asociați victimizării prin bullying. În schimb, în ambele tipuri de rețele (transversale și contemporane), respingerea paternă a fost conectată la victimizarea prin bullying prin intermediul unui nivel mai crescut de respingere maternă. Aceste rezultate sugerează că respingerea paternă este un factor de risc mai îndepărtat pentru victimizarea prin bullying. Acest fapt poate fi explicat prin timpul mai redus petrecut de tați cu copiii (Schoppe-Sullivan & Fagan, 2020), precum și prin posibilitatea ca mamele din societățile estice să adopte mai frecvent stilul parental al taților.

Mai mult, rezultatele au arătat că respingerea maternă interacționează cu caracteristicile copilului pentru a explica fluctuațiile victimizării prin bullying. Mai precis, respingerea maternă pare a fi conectată cu mai multă victimizare prin bullying prin intermediul nivelurilor scăzute de apreciere de sine și nivelurilor ridicate de autoevaluare negativă. Aceste rezultate sunt concordante cu perspectiva socio-ecologică (Bronfenbrenner, 1979), întrucât evidențiază impactul respingerii materne ca factor contextual asupra autoevaluării care, la rândul său, acționează ca vulnerabilitate proximală pentru victimizarea prin bullying într-o manieră secvențială.

Deși respingerea parentală, autoevaluările și victimizarea prin bullying au tendința să co-apară, nici respingerea parentală (maternă sau paternă), nici autoevaluările copiilor (autoaprecierea și autoevaluare negativă), ori interacțiunea dintre acestea, nu au părut să prezică victimizarea prin bullying în timp. Rezultatele noastre sunt similare cu cele ale lui Li et al. (2023), care au arătat că satisfacția față de sine și relațiile părinte-copil nu prezic victimizarea prin bullying în rețelele estimate. Este important de menționat că nu am identificat o cale auto-regresivă stabilă pentru victimizarea prin bullying, sugerând natura sa extrem de dinamică, care nu poate fi explicată de evaluările de sine sau respingerea parentală (specific, respingerea paternă), acestea din urmă fiind mai stabile. Aceste rezultate pot indica faptul că alți factori individuali și contextuali au contribuit la victimizare prin bullying în eșantionul nostru.

Surprinzător, singura relație care s-a evidențiat în rețeaua temporală a fost aceea în care victimizarea prin bullying a prezis mai puțină respingere maternă. Mai precis, dacă un copil raporta mai multă victimizare prin bullying decât în mod obișnuit la un moment dat, era mai probabil să raporteze mai puțină respingere maternă la următorul moment. Acest rezultat oferă sprijin pentru modelul de tip „efecte dinspre copil spre părinte”, deși într-un mod neașteptat, întrucât studiile anterioare arătau că mai multă victimizare prin bullying prezice mai multă respingere maternă în timp (Stavrinos et al., 2018; Kaufman et al., 2020).

În rețelele contemporane, a fost identificat un efect încrucișar de gen: respingerea paternă a fost asociată cu mai multă victimizare prin bullying doar la fete, iar respingerea maternă a fost asociată cu mai multă victimizare prin bullying doar la băieți. În ciuda lipsei unui efect direct, respingerea maternă a fost totuși conectată indirect la victimizare prin bullying în rândul fetelor prin aprecierea de sine și autoevaluare negativă. O legătură mai puternică între respingerea parentală și ajustarea copiilor a fost observată anterior în literatura de specialitate pentru diadele de gen opus (Li & Meier, 2017). În rețeaua temporală, victimizarea prin bullying a prezis mai puțină respingere maternă doar în rândul fetelor și preadolescenților. Este cunoscut faptul că băieții și adolescenții e mai puțin probabil să dezvăluie incidentele de bullying decât fetele și preadolescenții (Blomqvist et al., 2020); așadar, atitudinea mamelor poate varia independent de experiențele negative ale băieților și adolescenților în contextul școlar.

5.4.1. Implicații

Metodologia utilizată ne-a permis să distingem între efectele intra-individuale și cele inter-individuale și să obținem rezultate robuste privind modul în care variabilele se influențează reciproc. Dintr-o perspectivă mai largă, studiul oferă dovezi că negativitatea în relațiile părinte-copil (respingerea maternă și paternă), în relațiile cu colegii (victimizarea prin bullying), și în relația cu sinele (autoevaluări negative și apreciere de sine redusă) tind să coexiste. Abordarea dinamică ne-a permis să investigăm dacă respingerea parentală și autoevaluările copiilor prezic victimizarea prin bullying în timp și invers. Victimizarea prin bullying a fost un predictor al respingerii materne mai scăzute. Aceste rezultate, împreună cu cele anterioare, sugerează necesitatea de a încuraja băieții și adolescenții mai mari să dezvăluie mamelelor incidentele de bullying. Totodată, subliniază nevoia de a promova acceptarea maternă nu doar ca reacție la experiențele negative ale copilului, ci și într-un mod necondiționat.

5.4.2. Limite și direcții viitoare

În ciuda perspectivelor valoroase oferite de aceste rezultate, studiul are și limite, precum rata de abandon, deși nu este neobișnuit de mare pentru acest tip de cercetare dacă se ia în considerare și greva națională a profesorilor. O altă limitare este utilizarea exclusivă a evaluărilor de tip self-report, iar copiii pot fi reticenți în a raporta incidente de bullying din teamă de consecințe negative (Newman & Murray, 2005). Dimensiunea eșantionului a fost relativ mică, iar datele au fost colectate doar în trei momente de timp. Aceste limite au contribuit, probabil, la dificultățile întâmpinate în estimarea modelului GVAR. Pentru a aborda această problemă, am aplicat decompoziția Cholesky (Freichel et al., 2022). Acest lucru a condus la imposibilitatea interpretării rețelei inter-subiecți. De asemenea, participanții aveau între 10 și 16 ani, astfel că generalizarea rezultatelor la alte populații trebuie realizată cu prudență. Studiile viitoare ar putea să replice aceste rezultate într-o manieră confirmatorie, formulând și testând ipoteze specifice. Ar fi, de asemenea, util să se verifice dacă dinamica dintre variabile se modifică odată cu creșterea sau reducerea intervalelor dintre măsurători.

5.5. Concluzie

În ciuda limitelor menționate, acest studiu se numără printre primele care investighează relația dintre factori individuali și parentali și victimizarea prin bullying folosind analiza de rețea. Per ansamblu, rezultatele au indicat că respingerea parentală și autoevaluările copiilor, sau interacțiunea dintre acestea, sunt relevante pentru înțelegerea fluctuațiilor victimizării prin bullying, negativitatea din cele trei domenii tinzând să coexiste. Totuși, respingerea parentală și autoevaluările copiilor nu au părut să prezică victimizarea prin bullying în timp. În schimb, victimizarea prin bullying a prezis o reducere a respingerii materne. Rezultatele au variat în funcție de vârsta și genul copiilor, subliniind nevoia unei abordări nuanțate în cercetare și practică.

CAPITOLUL IV. CONCLUZII GENERALE ȘI IMPLICAȚII

1. Implicațiile Tezei

1.1. Implicații teoretice

Principalele contribuții teoretice ale prezentei teze provin din Studiul 1, Studiul 4 și Studiul 5. Meta-analiza (Studiul 1) a arătat că factorii parentali sunt asociați semnificativ cu victimizarea prin bullying în mediul școlar sau online. Totuși, acești factori par a fi relevanți în special în cazul bullyingului tradițional. Mai precis, toți factorii considerați protectivi au fost asociați cu un risc mai scăzut de victimizare prin bullying, și toți factorii considerați predispozanți au fost asociați cu un risc mai crescut de victimizare prin bullying la școală. Dintre acești factori, doar căldura, aversivitatea și retragerea parentală au fost asociate și cu victimizarea prin cyberbullying. Având în vedere că doar fațetele respingerii parentale au fost predictorii comuni, rezultatele susțin ideea conform căreia victimizarea prin cyberbullying este distinctă de cea prin bullying tradițional și nu reprezintă o simplă extensie a acesteia. Meta-analiza a oferit, de asemenea, o perspectivă de ansamblu asupra efectelor factorilor materni și paterni asupra victimizării tradiționale și prin cyberbullying. Rezultatele au indicat asocieri concurente de magnitudine similară, confirmând astfel că atât mamele, cât și tații influențează în mod egal victimizarea prin bullying în rândul copiilor, indiferent de contextual în care apare (școlar sau digital).

Studiile 4 și 5 au oferit dovezi privind mecanismele care explică relația dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying. Prin intermediul analizei de mediere serială (Studiul 4), retragerea și simptomele de internalizare au fost identificate ca mediatori prin intermediul cărora respingerea maternă și paternă ajung să influențeze victimizarea prin bullying la adolescenții cu diagnostic psihiatric. Pe baza analizei de rețea longitudinală (Studiul 5), aprecierea de sine scăzută și autoevaluările negative au fost identificate ca mecanisme care leagă respingerea maternă de victimizarea prin bullying în rândul copiilor din populația generală. Prin același studiu s-a oferit sprijin pentru un model de tip „efecte dinspre copil spre părinte”, întrucât victimizarea prin bullying mai frecventă a fost asociată cu o respingere maternă ulterioară mai scăzută.

1.2. Implicații metodologice

Unul dintre punctele metodologice forte ale Studiului 1 constă în criteriile de includere și excludere. În primul rând, studiile au fost incluse în meta-analiză doar dacă factorii parentali au fost măsurați cu instrumente validate, pentru a ne asigura că rezultatele oferite de studiile primare sunt valide și fidele. În al doilea rând, studiile au fost excluse dacă raportau victimizarea prin bullying tradițional și cyberbullying combinate; acest lucru a permis diferențierea rolului de risc și protector al factorilor parentali în victimizarea prin bullying, ținând cont de contextul în care aceasta apare. De asemenea, au fost excluse studiile care raportau victimizare prin bullying în afara contextului școlar, victimizare între frați sau alte forme de victimizare fără legătură cu bullying-ul; acest fapt a asigurat specificitatea rezultatelor meta-analitice. Un

alt punct metodologic forte este faptul că factorii parentali au fost codați de doi cercetători independenți, pe baza unui cadru conceptual comprehensiv (Yap et al., 2014) care organizează constructele parentale în mai multe teme (de ex., respingerea parentală) și subteme (de ex., căldura parentală, aversivitatea, retragerea) cu un fundament teoretic solid (de ex., Maccoby & Martin, 1983). Acest cadru conceptual s-a dovedit adecvat pentru organizarea factorilor parentali analizați în legătură cu victimizarea prin bullying. În cele din urmă, au fost realizate mai multe analize de senzitivitate (ex: excluderea valorilor extreme sau a studiilor cu „calitate slabă”) pentru a verifica stabilitatea efectelor principale.

Motivul pentru care am realizat Studiul 2 și Studiul 3 a fost de a contribui la evaluarea bazată pe dovezi a respingerii parentale și a reglării emoționale la adolescenți, precum și pentru a ne asigura că studiile empirice derulate ca parte din teză oferă rezultate valide și fidele. Structura factorială și invarianța de măsurare a chestionarelor PARQ și BERQ au fost evaluate prin Analiză Factorială Confirmatorie (CFA) și Analiză Factorială Confirmatorie Multi-Grup (MGCF). Analizele au fost realizate pe mai multe grupuri de adolescenți, precum și în timp, ceea ce a crescut gradul de generalizare al rezultatelor.

Mai mult, un punct forte metodologic al Studiului 4 este utilizarea analizei de cale, care ne-a permis să examinăm pas cu pas procesul prin care respingerea parentală influențează victimizarea prin bullying. Prin această abordare, am putut lua simultan în considerare efectele strategiilor comportamentale de reglare emoțională și ale simptomelor internalizante. În ceea ce privește Studiul 5, unul dintre punctele sale metodologice forte este utilizarea datelor longitudinale colectate pe o perioadă de 14 luni (în trei valuri), precum și utilizarea analizei de rețea pentru a examina relațiile dintre variabilele incluse. Principalul avantaj al abordării de tip rețea este că asumă asocieri tranzacționale între variabile și nu se bazează pe un model predefinit de tip cauză și efect. În cele din urmă, am utilizat modelarea grafică de autoregresie vectorială (GVAR) pentru a estima efectele inter-subiecți și intra-subiecți, abordând în acest mod limitele metodologice anterioare din literatura privind relația dintre parenting și victimizarea prin bullying (de ex., Li et al., 2023).

1.3. Implicații practice

Rezultatele meta-analizei indică necesitatea implicării părinților în intervențiile anti-bullying. Totuși, având în vedere mărimile mici ale efectelor, se recomandă evaluarea prealabilă a factorilor parentali pentru a identifica acei copii victimați prin bullying care pot beneficia cel mai mult de pe urma intervențiilor ce includ componente parentale. Modulele parentale ar trebui să promoveze un stil parental pozitiv și să crească gradul de conștientizare cu privire la efectele nocive ale practicilor parentale negative asupra victimizării. Programele anti-cyberbullying ar trebui, atunci când este necesar, să acorde o atenție deosebită climatului emoțional al relației părinte-copil. Întrucât efectele parentale au fost semnificative indiferent de sexul părintelui, modulele ar trebui să fie disponibile atât mamelor, cât și taților.

Două implicații practice importante decurg din Studiile 2 și 3. În primul rând, proprietățile psihometrice satisfăcătoare ale celor două chestionare susțin utilizarea PARQ și BERQ în cercetarea și practica psihologică din România. În al doilea rând, compararea mediilor latente între grupuri a permis

identificarea copiilor (ex. cu tulburări psihiatrice) care ar putea beneficia de programe de prevenție și intervenție cu componente parentale în vederea îmbunătățirii relației părinte-copil sau cu component adresate dezvoltării abilităților de reglare emoțională.

În Studiul 4 și Studiul 5 am investigat legătura dintre respingerea parentală și victimizarea prin bullying în eșantioane clinice și non-clinice. Cele două studii au generat dovezi pentru factorii individuali care poartă efectul negativ dinspre relația cu părinți spre cea cu cei de o vârstă. Studiul 4 a indicat faptul că retragerea și simptomele de internalizare ar trebui evaluate și, când este cazul, abordate la adolescenți victimizați prin bullying și diagnosticați cu o tulburare mentală. Studiul 5 a sugerat că aprecierea de sine și autoevaluarea negativă ar trebuie evaluate în cazul copiii care raportează probleme în relațiile cu părinții și cei de o vârstă, întrucât evaluările de sine, respingerea parentală și victimizarea prin bullying au tins să co-apară. Atunci când este oportun, ar fi benefică încurajarea copiilor să dezvăluie situațiile de bullying mamei, întrucât rezultatele au arătat că respingerea maternă scade în fața victimizării prin bullying.

2. Limite și Direcții Viitoare

În interpretarea rezultatelor meta-analitice prezentate în Studiul 1, trebuie avute în vedere următoarele limite: rezultatele reflectă asocieri între factorii parentali și victimizarea prin bullying fără să indice direcția acestor asocieri; datele disponibile au fost mai numeroase pentru victimizarea prin bullying tradițional, ceea ce poate explica în parte suprapunerea limitată a predictorilor comuni pentru victimizarea tradițională și cea cibernetică; factorii materni și paterni incluși în meta-analiză au fost în principal indicatori ai respingerii (aversivitate sau căldură) și rămâne neclar dacă asocierile identificate ar fi persistat în contextul unei variabilități mai mari a datelor (de exemplu, control parental); eterogenitatea ridicată a efectelor nu a fost explicată prin vârsta sau genul copiilor; în final, nu au fost realizate analize separate pentru copiii cu tulburări emoționale și de comportament sau cu dizabilități de dezvoltare, deși astfel de particularități pot crește riscul de a fi victimizat prin bullying. Viitoarele revizuri sistematice și meta-analize ar putea explora dacă asocierile dintre factorii parentali și victimizarea prin bullying sunt mai puternice în aceste subgrupuri.

O limită comună a Studiului 2 și Studiului 3 se referă la lipsa datelor longitudinale pentru eșantionul clinic. Ca urmare, invarianța de măsurare longitudinală a fost stabilită doar în cazul adolescenților proveniți din populația generală. Acești adolescenți înțeleg respingerea parentală și strategiile comportamentale de reglare emoțională similar de-a lungul timpului, însă rămâne de explorat dacă aceste rezultate sunt aplicabile și copiilor diagnosticați cu tulburări psihiatrice.

Una dintre principalele limite ale Studiului 4 este designul transversal, care a permis examinarea relației dintre respingerea parentală, strategiile comportamentale de reglare emoțională, simptomele de internalizare și victimizarea prin bullying doar într-un moment specific în timp. O altă limită demnă de menționat este modelul „efectelor dinspre părinte spre copil”, care a fost predefinit. În cele din urmă, similar cu Studiul 3, chestionarul BERQ a fost utilizat ca măsurătoare dispozițională. Studii viitoare ar putea explora care strategii comportamentale de reglare emoțională mediază efectul respingerii parentale asupra

simptomelor de internalizare și, în cele din urmă, asupra victimizării prin bullying atunci când sunt utilizate în contextul dificultăților interpersonale ale adolescenților.

În ceea ce privește Studiul 5, principala limită se referă la rata de abandon a participanților, vizibilă în special în valul 3. Acest lucru s-a datorat în principal unei greve naționale din învățământ, care ne-a limitat accesul la adolescenții aflați în clasa a VIII-a la acel moment. În plus, numărul participanților înscriși în studiu a fost relativ mic ($N=469$), iar datele au fost colectate doar în trei momente diferite. Cel mai probabil, aceste limite au contribuit la apariția unor parametri inter-subiecți mari și nesemnificativi, care au devenit neinterpretabili odată cu aplicarea metodei de descompunere Cholesky. Studiile viitoare ar putea lua în considerare replicarea rezultatelor acestui studiu printr-o abordare confirmatorie (adică testarea unor ipoteze specifice) și să examineze dacă relațiile dinamice dintre respingerea parentală, autoevaluările și victimizarea prin bullying se modifică atunci când intervalul de timp dintre măsurători este redus sau extins.

3. Concluzii Generale ale Tezei

1. Dimensiunile respingerii și controlului parental, monitorizarea parentală, stilurile parentale și conflictul interparental au fost toate semnificativ asociate cu victimizarea prin bullying tradițional. În schimb, doar dimensiunile respingerii parentale au fost asociate cu victimizarea prin cyberbullying. Toate mărimile efectelor au fost mici, deși au variat ușor în funcție de factorul parental și tipul de victimizare analizat. Având în vedere suprapunerea redusă între rezultatele pentru cele două forme de victimizare prin bullying, cyberbullying-ul poate fi considerat o formă înrudită, dar distinctă, de bullying.
2. Genul nu a moderat asocierea dintre factorii parentali de risc și protectori și victimizarea prin bullying tradițional sau cyberbullying. Vârsta a moderat asocierea dintre factorii parentali protector și victimizarea prin cyberbullying, această asociere fiind mai slabă la copiii mai mari.
3. Factorii materni și paterni au avut un impact similar asupra victimizării prin bullying tradițional și cyberbullying în rândul copiilor.
4. Versiunea în limba română a Child-PARQ (forma scurtă) este un instrument valid și fidel, adecvat pentru evaluarea respingerii parentale în cercetare și în practica clinică. Chestionarul permite comparații valide între respingerea maternă și paternă, între băieți și fete, copii mai mici și mai mari, copii din populația generală și cea clinică, precum și între măsurători la momente diferite.
5. Versiunea în limba română a BERQ este potrivită pentru evaluarea strategiilor comportamentale de reglare emoțională pe care adolescenții le folosesc pentru a face față situațiilor generatoare de emoții negative. BERQ poate fi utilizat pentru a compara băieți și fete, adolescenți mai mici și mai mari, adolescenți din populația generală și cea clinică, precum și între momente diferite de raportare.
6. Respingerea parentală nu a fost asociată direct cu victimizarea prin bullying la adolescenții diagnosticați cu o tulburare psihiatrică. În schimb, respingerea maternă și paternă au fost factori

distali care au avut un efect negativ asupra victimizării prin bullying doar prin factorii proximali: retragerea și simptomele de internalizare. Nu au fost identificate alte efecte indirecte.

7. Respingerea maternă, respingerea paternă, aprecierea de sine, autoevaluarea negativă și victimizarea prin bullying au co-apărut la copiii din populația generală. Respingerea maternă și autoevaluarea negativă au fost asociate cu un nivel mai crescut de victimizare prin bullying. Aprecierea de sine și autoevaluarea negativă au mediat secvențial legătura dintre respingerea maternă și victimizarea prin bullying.
8. Rezultatele au variat în funcție de genul copiilor: respingerea maternă a fost asociată cu mai multă victimizare prin bullying la băieți, în timp ce respingerea paternă a fost asociată cu mai multă victimizare prin bullying la fete. Calea de mediere serială a rămas semnificativă doar în cazul fetelor.
9. Victimizarea prin bullying a prezis un nivel de respingere maternă mai scăzut. Când s-au luat în considerare vârsta și genul copiilor, relația a rămas semnificativă doar pentru preadolescenți și fete.

Bibliografie

- Abdollahpour Ranjbar, H., Hekmati, I., Eskin, M., & Jobson, L. (2023). Examining the psychometric properties of the behavioral emotion regulation questionnaire—Persian version (BERQ-PV) among Iranians. *Current Psychology*, 42(8), 6606–6617. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02010-0>
- Abregú-Crespo, R., Garriz-Luis, A., Ayora, M., Martín-Martínez, N., Cavone, V., Carrasco, M. Á., Fraguas, D., Martín-Babarro, J., Arango, C., & Díaz-Caneja, C. M. (2024). School bullying in children and adolescents with neurodevelopmental and psychiatric conditions: A systematic review and meta-analysis. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 8(2), 122–134. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(23\)00289-4](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(23)00289-4)
- Aktar, R., Sugiura, Y., & Hiraishi, K. (2023). “They love me, they love me not”: An IRT-based investigation of the Child Parental Acceptance-Rejection Questionnaire with a Japanese sample. *Japanese Psychological Research*, 65(1), 21–36. <https://doi.org/10.1111/jpr.12346>
- Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S., & Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30(2), 217–237. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.11.004>
- Artemis, G., & Touloumakos, A. K. (2016). “They accept me, they accept me not”: Psychometric properties of the Greek version of the Child Parental Acceptance–Rejection Questionnaire–Short Form. *Journal of Family Issues*, 37(9), 1226–1243. <https://doi.org/10.1177/0192513X14543851>
- Balan, R., Dobrea, A., Balazsi, R., Parada, R. H., & Predescu, E. (2022). The adolescent peer relations instrument- bully/target: Measurement invariance across gender, age, and clinical status. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(3–4), 1484–1513. <https://doi.org/10.1177/0886260520922350>
- Barlett, C. P., Kowalski, R. M., & Wilson, A. M. (2024). Meta-analyses of the predictors and outcomes of cyberbullying perpetration and victimization while controlling for traditional bullying perpetration and victimization. *Aggression and Violent Behavior*, 74, 101886. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2023.101886>
- Beauducel, A., & Herzberg, P. Y. (2006). On the performance of maximum likelihood versus means and variance adjusted weighted least squares estimation in CFA. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 13(2), 186–203. https://doi.org/10.1207/s15328007sem1302_2
- Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238–246. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.107.2.238>
- Bernard, M. E. (2012). *The child and adolescent survey of positive self-acceptance* [Unpublished report]. Melbourne Graduate School of Education, University of Melbourne.
- Bernard, M. E. (Ed.). (2013). *The strength of self-acceptance: Theory, practice and research*. Springer New York. <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-6806-6>
- Bhat, N. A., Devdutt, J., Johnson, J. A., & Roopesh, B. N. (2021). Adaptation and psychometric validation of Hindi version of the Behavioural Emotion Regulation Questionnaire. *Asian Journal of Psychiatry*, 62, 102730. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2021.102730>
- Blomqvist, K., Saarento-Zaprudin, S., & Salmivalli, C. (2020). Telling adults about one’s plight as a victim of bullying: Student- and context-related factors predicting disclosure. *Scandinavian Journal of Psychology*, 61(1), 151–159. <https://doi.org/10.1111/sjop.12521>
- Boniell-Nissim, M., & Sasson, H. (2018). Bullying victimization and poor relationships with parents as risk factors of problematic internet use in adolescence. *Computers in Human Behavior*, 88, 176–183. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.05.041>
- Borsboom, D. (2017). A network theory of mental disorders. *World Psychiatry*, 16(1), 5–13. <https://doi.org/10.1002/wps.20375>

- Borsboom, D., & Cramer, A. O. J. (2013). Network analysis: An integrative approach to the structure of psychopathology. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9(1), 91–121. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050212-185608>
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513–531. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.32.7.513>
- Bronfenbrenner, U. (1979). Contexts of child rearing: Problems and prospects. *American Psychologist*, 34(10), 844–850. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.844>
- Camara, M., Bacigalupe, G., & Padilla, P. (2017). The role of social support in adolescents: Are you helping me or stressing me out? *International Journal of Adolescence and Youth*, 22(2), 123–136. <https://doi.org/10.1080/02673843.2013.875480>
- Card, N. A., Isaacs, J., & Hodges, E. V. E. (2008). Multiple contextual levels of risk for peer victimization: A review with implications for prevention and intervention efforts. In T. W. Miller (Ed.), *School violence and primary prevention* (pp. 125–153). Springer. https://doi.org/10.1007/978-0-387-77119-9_7
- Carter, M., van der Watt, R., & Esterhuyse, K. (2020). The relationship between perceived parenting dimensions, attachment, and pre-adolescent bullying. *Journal of Psychology in Africa*, 30(2), 106–118. <https://doi.org/10.1080/14330237.2020.1744280>
- Casas, J. A., Del Rey, R., & Ortega-Ruiz, R. (2013). Bullying and cyberbullying: Convergent and divergent predictor variables. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 580–587. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.11.015>
- Charalampous, K., Demetriou, C., Tricha, L., Ioannou, M., Georgiou, S., Nikiforou, M., & Stavrinides, P. (2018). The effect of parental style on bullying and cyberbullying behaviors and the mediating role of peer attachment relationships: A longitudinal study. *Journal of Adolescence*, 64, 109–123. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2018.02.003>
- Charalampous, K., Tantaros, S., Georgiou, S., & Stavrinides, P. (2022). Does paternal acceptance buffer the effect of maternal rejection on victimization in early adolescents? A short-term longitudinal study. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 27(2), 8–20. https://doi.org/10.12681/psy_hps.31753
- Chen, F. F. (2007). Sensitivity of goodness of fit indexes to lack of measurement invariance. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 14(3), 464–504. <https://doi.org/10.1080/10705510701301834>
- Chen, L., Ho, S. S., & Lwin, M. O. (2017). A meta-analysis of factors predicting cyberbullying perpetration and victimization: From the social cognitive and media effects approach. *New Media & Society*, 19(8), 1194–1213. <https://doi.org/10.1177/1461444816634037>
- Chen, X., Lu, J., Ran, H., Che, Y., Fang, D., Chen, L., Peng, J., Wang, S., Liang, X., Sun, H., & Xiao, Y. (2022). Resilience mediates parenting style associated school bullying victimization in Chinese children and adolescents. *BMC Public Health*, 22(1), 2246. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-14746-w>
- Chen, X., Wang, L., & Wang, Y. (2024). Experiences of bullying and victimization and adolescents' life satisfaction: A meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 76, 101930. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2024.101930>
- Cho, S., Lee, H., Peguero, A. A., & Park, S. (2019). Social-ecological correlates of cyberbullying victimization and perpetration among African American youth: Negative binomial and zero-inflated negative binomial analyses. *Children and Youth Services Review*, 101, 50–60. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.03.044>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). L. Erlbaum Associates.
- Compas, B. E., Jaser, S. S., Bettis, A. H., Watson, K. H., Gruhn, M. A., Dunbar, J. P., Williams, E., & Thigpen, J. C. (2017). Coping, emotion regulation, and psychopathology in childhood and adolescence: A meta-

analysis and narrative review. *Psychological Bulletin*, 143(9), 939–991.

<https://doi.org/10.1037/bul0000110>

- Cook, C. R., Williams, K. R., Guerra, N. G., Kim, T. E., & Sadek, S. (2010). Predictors of bullying and victimization in childhood and adolescence: A meta-analytic investigation. *School Psychology Quarterly*, 25(2), 65–83. <https://doi.org/10.1037/a0020149>
- Costello, E. J., Copeland, W., & Angold, A. (2011). Trends in psychopathology across the adolescent years: What changes when children become adolescents, and when adolescents become adults? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 52(10), 1015–1025. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2011.02446.x>
- Del Barrio, V., Ramírez-Uclés, I., Romero, C., & Carrasco, M. Á. (2015). Adaptación del Child-PARQ/Control: Versiones para el padre y la madre en población infantil y adolescente española [Adaptation of the Child-PARQ/Control Mother and Father versions in Spanish child and adolescent population]. *Acción Psicológica*, 11(2), 27. <https://doi.org/10.5944/ap.11.2.14173>
- Ding, H., Cao, L., Xu, B., Li, Y., Xie, J., Wang, J., Su, P., & Wang, G. (2023). Involvement in bullying and sleep disorders in Chinese early adolescents. *Frontiers in Psychiatry*, 14, 1115561. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1115561>
- Dwairy, M. (2010). Parental acceptance–rejection: A fourth cross-cultural research on parenting and psychological adjustment of children. *Journal of Child and Family Studies*, 19(1), 30–35. <https://doi.org/10.1007/s10826-009-9338-y>
- Egger, M., Smith, G. D., Schneider, M., & Minder, C. (1997). Bias in meta-analysis detected by a simple, graphical test. *BMJ*, 315(7109), 629–634. <https://doi.org/10.1136/bmj.315.7109.629>
- Enders, C. K., & Bandalos, D. L. (2001). The relative performance of full information maximum likelihood estimation for missing data in structural equation models. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 8(3), 430–457. https://doi.org/10.1207/S15328007SEM0803_5
- Epskamp, S. (2020). Psychometric network models from time-series and panel data. *Psychometrika*, 85(1), 206–231. <https://doi.org/10.1007/s11336-020-09697-3>
- Epskamp, S. (2023). *psychonetrics: Structural equation modeling and confirmatory network analysis* (Version 0.11) [Computer software]. <https://cran.r-project.org/web/packages/psychonetrics/index.html>
- Epskamp, S., Borsboom, D., & Fried, E. I. (2018). Estimating psychological networks and their accuracy: A tutorial paper. *Behavior Research Methods*, 50(1), 195–212. <https://doi.org/10.3758/s13428-017-0862-1>
- Espelage, D. L. (2014). Ecological theory: Preventing youth bullying, aggression, and victimization. *Theory Into Practice*, 53(4), 257–264. <https://doi.org/10.1080/00405841.2014.947216>
- Fanti, K. A., Demetriou, A. G., & Hawa, V. V. (2012). A longitudinal study of cyberbullying: Examining risk and protective factors. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2), 168–181. <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.643169>
- Foroughi, A., Khanjani, S., Naseri, M., & Goodarzi, G. (2023). Assessing psychometric properties of the Behavioral Emotion Regulation Questionnaire in an Iranian population. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 17(2). <https://doi.org/10.5812/ijpbs-120516>
- Freichel, R., Skjerdingsstad, N., Mansueto, A. C., Epskamp, S., Hoffart, A., Johnson, S. U., & Ebrahimi, O. V. (2022). Use of substances to cope predicts PTSD symptom persistence: Investigating patterns of interactions between PTSD symptoms and its maintaining mechanisms. *PsyArXiv*. <https://doi.org/10.31234/osf.io/7r9e6>
- Freitas, D. F. D., Mendonça, M., Wolke, D., Marturano, E. M., Fontaine, A. M., & Coimbra, S. (2022). Resilience in the face of peer victimization and perceived discrimination: The role of individual and familial factors. *Child Abuse & Neglect*, 125, 105492. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105492>

- Garaigordobil, M., & Navarro, R. (2022). Parenting styles and self-esteem in adolescent cybervictims and cyberaggressors: Self-esteem as a mediator variable. *Children*, 9(12), 1795. <https://doi.org/10.3390/children9121795>
- Garnefski, N., Kraaij, V., & Spinhoven, P. (2001). Negative life events, cognitive emotion regulation and emotional problems. *Personality and Individual Differences*, 30(8), 1311–1327. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00113-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00113-6)
- Garnefski, N., Van Den Kommer, T., Kraaij, V., Teerds, J., Legerstee, J., & Onstein, E. (2002). The relationship between cognitive emotion regulation strategies and emotional problems: Comparison between a clinical and a non-clinical sample. *European Journal of Personality*, 16(5), 403–420. <https://doi.org/10.1002/per.458>
- Georgiou, S. N. (2008). Bullying and victimization at school: The role of mothers. *British Journal of Educational Psychology*, 78(1), 109–125. <https://doi.org/10.1348/000709907X204363>
- Georgiou, S. N., Charalambous, K., & Stavrinides, P. (2021). The mediating effects of adolescents' internalizing and externalizing problems on the relationship between emotion regulation, mindfulness and bullying/victimization at school. *School Psychology International*, 42(6), 657–676. <https://doi.org/10.1177/01430343211035420>
- Gini, G., Card, N. A., & Pozzoli, T. (2018). A meta-analysis of the differential relations of traditional and cyber-victimization with internalizing problems. *Aggressive Behavior*, 44(2), 185–198. <https://doi.org/10.1002/ab.21742>
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38(5), 581–586. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x>
- Grama, D. I., Dobrea, A., Florea, I. S., Poetar, C. R., Rohner, R. P., & Predescu, E. (2024). Measurement invariance of the Child Parental Acceptance-Rejection Questionnaire-Short Form across parental versions, age, gender, clinical status, and time. *Children and Youth Services Review*, 163, 107726. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107726>
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology*, 2(3), 271–299. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.2.3.271>
- Guedes, F., Guimarães, C., Ramos, L., Silva, C., Oliveira, E., & Afonso, R. M. (2022). Behavioral Emotion Regulation Questionnaire (BERQ): A preliminary validation study of the Portuguese version. *Zenodo*. <https://doi.org/10.5281/Zenodo.7360666>
- Guo, S. (2016). A meta-analysis of the predictors of cyberbullying perpetration and victimization. *Psychology in the Schools*, 53(4), 432–453. <https://doi.org/10.1002/pits.21914>
- Harbord, R. M., Harris, R. J., & Sterne, J. A. C. (2009). Updated tests for small-study effects in meta-analyses. *The Stata Journal*, 9(2), 197–210. <https://doi.org/10.22004/AG.ECON.127332>
- Heerde, J. A., & Hemphill, S. A. (2019). Are bullying perpetration and victimization associated with adolescent deliberate self-harm? A meta-analysis. *Archives of Suicide Research*, 23(3), 353–381. <https://doi.org/10.1080/13811118.2018.1472690>
- Hemphill, S. A., & Heerde, J. A. (2014). Adolescent predictors of young adult cyberbullying perpetration and victimization among Australian youth. *Journal of Adolescent Health*, 55(4), 580–587. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2014.04.014>
- Henze, N., & Zirkler, B. (1990). A class of invariant consistent tests for multivariate normality. *Communications in Statistics - Theory and Methods*, 19(10), 3595–3617. <https://doi.org/10.1080/03610929008830400>
- Higgins, I., & Green, S. (2011). *Cochrane handbook for systematic reviews of interventions* (Version 5.1.0) [updated March 2011]. <http://training.cochrane.org/handbook>

- Higgins, J. P. T. (2003). Measuring inconsistency in meta-analyses. *BMJ*, 327(7414), 557–560. <https://doi.org/10.1136/bmj.327.7414.557>
- Higgins, J. P. T., & Thompson, S. G. (2002). Quantifying heterogeneity in a meta-analysis. *Statistics in Medicine*, 21(11), 1539–1558. <https://doi.org/10.1002/sim.1186>
- Hoekstra, R. H. A., Epskamp, S., Nierenberg, A. A., Borsboom, D., & McNally, R. J. (2023). Testing similarity in longitudinal networks: The Individual Network Invariance Test (INIT). *PsyArXiv*. <https://doi.org/10.31234/osf.io/ugs2r>
- Horn, J. L., & McArdle, J. J. (1992). A practical and theoretical guide to measurement invariance in aging research. *Experimental Aging Research*, 18(3), 117–144. <https://doi.org/10.1080/03610739208253916>
- Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1–55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Katzer, C., Fetchenhauer, D., & Belschak, F. (2009). Cyberbullying: Who are the victims? A comparison of victimization in internet chatrooms and victimization in school. *Journal of Media Psychology*, 21(1), 25–36. <https://doi.org/10.1027/1864-1105.21.1.25>
- Kaufman, T. M. L., Kretschmer, T., Huitsing, G., & Veenstra, R. (2020). Caught in a vicious cycle? Explaining bidirectional spillover between parent-child relationships and peer victimization. *Development and Psychopathology*, 32(1), 11–20. <https://doi.org/10.1017/S0954579418001360>
- Kokkinos, C. M. (2013). Bullying and victimization in early adolescence: Associations with attachment style and perceived parenting. *Journal of School Violence*, 12(2), 174–192. <https://doi.org/10.1080/15388220.2013.766134>
- Kököneyi, G., Kovács, L. N., Szabó, J., & Urbán, R. (2024). Emotion regulation predicts depressive symptoms in adolescents: A prospective study. *Journal of Youth and Adolescence*, 53(1), 142–158. <https://doi.org/10.1007/s10964-023-01894-4>
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, 140(4), 1073–1137. <https://doi.org/10.1037/a0035618>
- Kraaij, V., & Garnefski, N. (2019). The Behavioral Emotion Regulation Questionnaire: Development, psychometric properties and relationships with emotional problems and the Cognitive Emotion Regulation Questionnaire. *Personality and Individual Differences*, 137, 56–61. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.07.036>
- Kuyumcu, B., & Rohner, R. P. (2018). The relation between remembered parental acceptance in childhood and self-acceptance among young Turkish adults. *International Journal of Psychology*, 53(2), 126–132. <https://doi.org/10.1002/ijop.12277>
- Milfont, T. L., & Fischer, R. (2010). Testing measurement invariance across groups: Applications in cross-cultural research. *International Journal of Psychological Research*, 3(1), 111–130. <https://doi.org/10.21500/20112084.857>
- Ladd, G. W., & Parke, R. D. (2021). Themes and theories revisited: Perspectives on processes in family–peer relationships. *Children*, 8(6), 507. <https://doi.org/10.3390/children8060507>
- Larrañaga, E., Yubero, S., Ovejero, A., & Navarro, R. (2016). Loneliness, parent-child communication and cyberbullying victimization among Spanish youths. *Computers in Human Behavior*, 65, 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.08.015>
- Le, H. T. H., Dunne, M. P., Campbell, M. A., Gatton, M. L., Nguyen, H. T., & Tran, N. T. (2017). Temporal patterns and predictors of bullying roles among adolescents in Vietnam: A school-based cohort study. *Psychology, Health & Medicine*, 22(sup1), 107–121. <https://doi.org/10.1080/13548506.2016.1271953>

- Lee, J., Choo, H., Zhang, Y., Cheung, H. S., Zhang, Q., & Ang, R. P. (2025). Cyberbullying victimization and mental health symptoms among children and adolescents: A meta-analysis of longitudinal studies. *Trauma, Violence, & Abuse*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/15248380241313051>
- Lennarz, H. K., Hollenstein, T., Lichtwarck-Aschoff, A., Kuntsche, E., & Granic, I. (2019). Emotion regulation in action: Use, selection, and success of emotion regulation in adolescents' daily lives. *International Journal of Behavioral Development*, 43(1), 1–11. <https://doi.org/10.1177/0165025418755540>
- Lereya, S. T., Samara, M., & Wolke, D. (2013). Parenting behavior and the risk of becoming a victim and a bully/victim: A meta-analysis study. *Child Abuse & Neglect*, 37(12), 1091–1108. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.03.001>
- Levpušček, M. P. (2006). Adolescent individuation in relation to parents and friends: Age and gender differences. *European Journal of Developmental Psychology*, 3(3), 238–264. <https://doi.org/10.1080/17405620500463864>
- Li, C., Wang, P., Martin-Moratinos, M., Bella-Fernández, M., & Blasco-Fontecilla, H. (2024). Traditional bullying and cyberbullying in the digital age and its associated mental health problems in children and adolescents: A meta-analysis. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 33(9), 2895–2909. <https://doi.org/10.1007/s00787-022-02128-x>
- Li, D., Zhang, W., & Wang, Y. (2015). Parental behavioral control, psychological control and Chinese adolescents' peer victimization: The mediating role of self-control. *Journal of Child and Family Studies*, 24(3), 628–637. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9873-4>
- Li, X., & Meier, J. (2017). Father love and mother love: Contributions of parental acceptance to children's psychological adjustment. *Journal of Family Theory & Review*, 9(4), 459–490. <https://doi.org/10.1111/jftr.12227>
- Li, Y., Kang, Y., Zhu, L., Yuan, M., Li, Y., Xu, B., Zhang, X., Wang, G., & Su, P. (2023). Longitudinal correlates of bullying victimization among Chinese early adolescents: A cross-lagged panel network analysis. *Journal of Affective Disorders*, 339, 203–210. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.07.006>
- Lin, S. C., Kehoe, C., Pozzi, E., Lontos, D., & Whittle, S. (2024). Research review: Child emotion regulation mediates the association between family factors and internalizing symptoms in children and adolescents – a meta-analysis. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 65(3), 260–274. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13894>
- MacCallum, R. C., Roznowski, M., & Necowitz, L. B. (1992). Model modifications in covariance structure analysis: The problem of capitalization on chance. *Psychological Bulletin*, 111(3), 490–504. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.111.3.490>
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen & E. M. Hetherington (Eds.), *Handbook of child psychology* (4th ed., Vol. 4, pp. 1–101). Wiley.
- Marciano, L., Schulz, P. J., & Camerini, A.-L. (2020). Cyberbullying perpetration and victimization in youth: A meta-analysis of longitudinal studies. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 25(2), 163–181. <https://doi.org/10.1093/jcmc/zmz031>
- Miranda, M. C., Affuso, G., Esposito, C., & Bacchini, D. (2016). Parental acceptance–rejection and adolescent maladjustment: Mothers' and fathers' combined roles. *Journal of Child and Family Studies*, 25(4), 1352–1362. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0305-5>
- Mishna, F., Khoury-Kassabri, M., Schwan, K., Wiener, J., Craig, W., Beran, T., Pepler, D., & Daciuk, J. (2016). The contribution of social support to children and adolescents' self-perception: The mediating role of bullying victimization. *Children and Youth Services Review*, 63, 120–127. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.02.013>

- Moher, D., Hopewell, S., Schulz, K. F., Montori, V., Gøtzsche, P. C., Devereaux, P. J., Elbourne, D., Egger, M., & Altman, D. G. (2010). CONSORT 2010 explanation and elaboration: Updated guidelines for reporting parallel group randomised trials. *BMJ*, 340, c869. <https://doi.org/10.1136/bmj.c869>
- Moore, S. E., Norman, R. E., Suetani, S., Thomas, H. J., Sly, P. D., & Scott, J. G. (2017). Consequences of bullying victimization in childhood and adolescence: A systematic review and meta-analysis. *World Journal of Psychiatry*, 7(1), 60–76. <https://doi.org/10.5498/wjp.v7.i1.60>
- Mullan, V. M. R., Golm, D., Juhl, J., Sajid, S., & Brandt, V. (2023). The relationship between peer victimisation, self-esteem, and internalizing symptoms in adolescents: A systematic review and meta-analysis. *PLOS ONE*, 18(3), e0282224. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0282224>
- Munoz, S. R., & Bangdiwala, S. I. (1997). Interpretation of Kappa and B statistics measures of agreement. *Journal of Applied Statistics*, 24(1), 105–112. <https://doi.org/10.1080/02664769723918>
- Newman, R. S., & Murray, B. J. (2005). How students and teachers view the seriousness of peer harassment: When is it appropriate to seek help? *Journal of Educational Psychology*, 97(3), 347–365. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.97.3.347>
- O'Rourke, H. P., & MacKinnon, D. P. (2018). Reasons for testing mediation in the absence of an intervention effect: A research imperative in prevention and intervention research. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 79(2), 171–181. <https://doi.org/10.15288/jsad.2018.79.171>
- Olweus, D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. Blackwell.
- Olweus, D. (2012). Revised Olweus Bully/Victim Questionnaire [Dataset]. <https://doi.org/10.1037/t09634-000>
- Olweus, D. (2013). School bullying: Development and some important challenges. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9(1), 751–780. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-050212-185516>
- Orsini, N., Bottai, M., Higgins, J., & Buchan, I. (2006). Heterogi: Stata module to quantify heterogeneity in a meta-analysis.
- Palmer, T. M., Peters, J. L., Sutton, A. J., & Moreno, S. G. (2008). Contour-enhanced funnel plots for meta-analysis. *The STATA Journal*, 8(2), 242–254. <https://doi.org/10.22004/AG.ECON.122589>
- Pantaleao, A., & Ohannessian, C. M. (2019). Does coping mediate the relationship between adolescent-parent communication and adolescent internalizing symptoms? *Journal of Child and Family Studies*, 28(2), 479–489. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1289-8>
- Papadaki, E., & Giovazolias, T. (2015). The protective role of father acceptance in the relationship between maternal rejection and bullying: A moderated-mediation model. *Journal of Child and Family Studies*, 24(2), 330–340. <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9839-6>
- Peters, J. L., Sutton, A. J., Jones, D. R., Abrams, K. R., & Rushton, L. (2008). Contour-enhanced meta-analysis funnel plots help distinguish publication bias from other causes of asymmetry. *Journal of Clinical Epidemiology*, 61(10), 991–996. <https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2007.11.010>
- Petscher, Y., Schatschneider, C., & Compton, D. L. (2013). *Applied quantitative analysis in education and the social sciences*. Routledge.
- Pinquart, M. (2017). Associations of parenting dimensions and styles with internalizing symptoms in children and adolescents: A meta-analysis. *Marriage & Family Review*, 53(7), 613–640. <https://doi.org/10.1080/01494929.2016.1247761>
- Posit team. (2023). *RStudio: Integrated development environment for R* [Computer software]. Posit Software, PBC. <http://www.posit.co/>
- Putnick, D. L., & Bornstein, M. H. (2016). Measurement invariance conventions and reporting: The state of the art and future directions for psychological research. *Developmental Review*, 41, 71–90. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2016.06.004>

- Ramzan, N., & Amjad, N. (2017). Cross cultural variation in emotion regulation: A systematic review. *Annals of King Edward Medical University*, 23(1). <https://doi.org/10.21649/akemu.v23i1.1512>
- Reboredo, A. (2020). Differences in perceptions of parental acceptance/rejection in students in the 3rd cycle of schooling. *Ciências e Políticas Públicas / Public Sciences & Policies*, 6(1), 87–102. <https://doi.org/10.33167/2184-0644.CPP2020.VVIN1/pp.87-102>
- Reijntjes, A., Kamphuis, J. H., Prinzie, P., Boelen, P. A., Van Der Schoot, M., & Telch, M. J. (2011). Prospective linkages between peer victimization and externalizing problems in children: A meta-analysis. *Aggressive Behavior*, 37(3), 215–222. <https://doi.org/10.1002/ab.20374>
- Ren, P., Liu, B., Xiong, X., Chen, J., & Luo, F. (2023). The longitudinal relationship between bullying victimization and depressive symptoms for middle school students: A cross-lagged panel network analysis. *Journal of Affective Disorders*, 341, 42–51. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.08.048>
- Rodriguez Ruiz, M. D. L. M., Carrasco, M. Á., & Holgado-Tello, F. P. (2016). Contribución de la aceptación-rechazo materno y paterno al ajuste psicológico de los hijos: Diferencias entre población clínica y general. *Revista de Psicopatología y Psicología Clínica*, 21(2), 137. <https://doi.org/10.5944/rppc.vol.21.num.2.2016.16120>
- Rohner, R. P. (2021). Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory) and evidence. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6(1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1055>
- Rohner, R. P., & Khaleque, A. (2005). Parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ): Test manual. In R. P. Rohner & A. Khaleque (Eds.), *Handbook for the study of parental acceptance and rejection* (Vol. 4, pp. 43–106).
- Rohner, R. P., Ali, S., Filus, A., Senese, V. P., Molaver, A., Ahmed, R. A., Carrasco, M. A., Ibrahim, M., Koltcheva, N., Sajid, B., Uddin, M. K., Izquierdo-Sotorrió, E., Khaled, Z. E., Nasti, C., Shahnaz, I., Zeb, R., Holgado-Tello, F. P., Massaro, R., Riaz, M., & Britner, P. A. (2024). Reliability and validity of the interpersonal rejection sensitivity scale: A multicultural study. *Current Psychology*, 43(9), 7986–7996. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04980-9>
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental acceptance-rejection: Theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, 33(3), 299–334. <https://doi.org/10.1525/eth.2005.33.3.299>
- Rosseel, Y., Jorgensen, T. D., Rockwood, N., Oberski, D., Byrnes, J., Vanbrabant, L., Savalei, V., Merkle, E., Hallquist, M., Rhemtulla, M., Katsikatsou, M., Barendse, M., & Scharf, F. (2020). *lavaan: Latent variable analysis* (Version 0.6-7) [Computer software]. <https://CRAN.R-project.org/package=lavaan>
- Rothenberg, W. A., Ali, S., Rohner, R. P., Lansford, J. E., Britner, P. A., Di Giunta, L., Dodge, K. A., Malone, P. S., Oburu, P., Pastorelli, C., Skinner, A. T., Sorbring, E., Steinberg, L., Tapanya, S., Tirado, L. M. U., Yotanyamaneewong, S., Alampay, L. P., Al-Hassan, S. M., Bacchini, D., ... Deater-Deckard, K. (2022). Effects of parental acceptance-rejection on children's internalizing and externalizing behaviors: A longitudinal, multicultural study. *Journal of Child and Family Studies*, 31(1), 29–47. <https://doi.org/10.1007/s10826-021-02072-5>
- RStudio Team. (2019). *RStudio: Integrated development for R*. RStudio. <http://www.rstudio.com/>
- Sabah, A., Aljaberi, M. A., Lin, C.-Y., & Chen, H.-P. (2022). The associations between sibling victimization, sibling bullying, parental acceptance–rejection, and school bullying. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(23), 16346. <https://doi.org/10.3390/ijerph192316346>
- Sætren, S. S., Hegelstad, W. T. V., Tjora, T., Hafstad, G. S., & Augusti, E.-M. (2024). Validation of the short version of Cognitive Emotion Regulation Questionnaire for adolescents in Norway. *Scandinavian Journal of Public Health*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/14034948231225616>
- Samper-García, P., Malonda-Vidal, E., Llorca-Mestre, A., Muñoz-Navarro, R., & Mestre-Escrivá, V. (2021). Victimization and peer and parents attachment: The mediating effect of regulatory emotional self-

- efficacy. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 2062. <https://doi.org/10.3390/ijerph18042062>
- Schäfer, J. Ö., Naumann, E., Holmes, E. A., Tuschen-Caffier, B., & Samson, A. C. (2017). Emotion regulation strategies in depressive and anxiety symptoms in youth: A meta-analytic review. *Journal of Youth and Adolescence*, 46(2), 261–276. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0585-0>
- Schmitt, N., Golubovich, J., & Leong, F. T. L. (2011). Impact of measurement invariance on construct correlations, mean differences, and relations with external correlates: An illustrative example using Big Five and RIASEC measures. *Assessment*, 18(4), 412–427. <https://doi.org/10.1177/1073191110373223>
- Schoppe-Sullivan, S. J., & Fagan, J. (2020). The evolution of fathering research in the 21st century: Persistent challenges, new directions. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 175–197. <https://doi.org/10.1111/jomf.12645>
- Shin, H., Lee, D. H., Yu, K., & Ham, K. (2016). The relationship between parental bonding and peer victimization: Examining child stress and hopelessness as mediators. *Asia Pacific Education Review*, 17(4), 637–650. <https://doi.org/10.1007/s12564-016-9434-9>
- Smith, P. K. (2012). Cyberbullying: Challenges and opportunities for a research program—A response to Olweus (2012). *European Journal of Developmental Psychology*, 9(5), 553–558. <https://doi.org/10.1080/17405629.2012.689821>
- Stavrinides, P., Tantaros, S., Georgiou, S., & Tricha, L. (2018). Longitudinal associations between parental rejection and bullying/victimization. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 23(2), 203–212. <https://doi.org/10.1080/13632752.2017.1413526>
- Steiger, J. H. (2007). Understanding the limitations of global fit assessment in structural equation modeling. *Personality and Individual Differences*, 42(5), 893–898. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.09.017>
- Troy, A. S., Shallcross, A. J., & Mauss, I. B. (2013). A person-by-situation approach to emotion regulation: Cognitive reappraisal can either help or hurt, depending on the context. *Psychological Science*, 24(12), 2505–2514. <https://doi.org/10.1177/0956797613496434>
- Tsaousis, I., Giovazolias, T., & Mascha, K. (2012). Translation and psychometric properties of the child parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ)—short form in the Greek language. In K. J. Ripoll-Nunez, A. L. Comunian, & C. M. Brown (Eds.), *Expanding horizons: Current research on interpersonal acceptance*.
- Troy, A. S., Shallcross, A. J., & Mauss, I. B. (2013). A person-by-situation approach to emotion regulation: Cognitive reappraisal can either help or hurt, depending on the context. *Psychological Science*, 24(12), 2505–2514. <https://doi.org/10.1177/0956797613496434>
- Tuna, E. (2021). Psychometric properties of the Turkish version of the Behavioral Emotion Regulation Questionnaire (BERQ). *The Journal of General Psychology*, 148(4), 414–430. <https://doi.org/10.1080/00221309.2020.1752137>
- Ursu, A., Priego-Ojeda, M., & Opariuc-Dan, C. (2024). Romanian adaptation and psychometric validation of the Behavioral Emotion Regulation Questionnaire (BERQ-RO). *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s10862-024-10175-8>
- van de Schoot, R., Lugtig, P., & Hox, J. (2012). A checklist for testing measurement invariance. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(4), 486–492. <https://doi.org/10.1080/17405629.2012.686740>
- Van Geel, M., Goemans, A., Zwaanswijk, W., & Vedder, P. (2022). Does peer victimization predict future suicidal ideation? A meta-analysis on longitudinal studies. *Aggression and Violent Behavior*, 64, 101577. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2021.101577>
- Vandebosch, H., & Van Cleemput, K. (2008). Defining cyberbullying: A qualitative research into the perceptions of youngsters. *CyberPsychology & Behavior*, 11(4), 499–503. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.0042>

- Walters, G. D. (2021). School-age bullying victimization and perpetration: A meta-analysis of prospective studies and research. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(5), 1129–1139. <https://doi.org/10.1177/1524838020906513>
- Wang, C., La Salle, T., Wu, C., Do, K. A., & Sullivan, K. E. (2018). School climate and parental involvement buffer the risk of peer victimization on suicidal thoughts and behaviors among Asian American middle school students. *Asian American Journal of Psychology*, 9(4), 296–307. <https://doi.org/10.1037/aap0000138>
- Ward, M. A., Clayton, K., Barnes, J., & Theule, J. (2018). The association between peer victimization and attachment security: A meta-analysis. *Canadian Journal of School Psychology*, 33(3), 193–211. <https://doi.org/10.1177/0829573517715737>
- Whelan, Y. M., Kretschmer, T., & Barker, E. D. (2014). MAOA, early experiences of harsh parenting, irritable opposition, and bullying–victimization: A moderated indirect-effects analysis. *Merrill-Palmer Quarterly*, 60(2), 217. <https://doi.org/10.13110/merrpalmquar1982.60.2.0217>
- Wilson, D. B. (2022). META_ANALYSIS: Stata module to perform subgroup and regression-type fixed-and random-effects meta-analyses. [Software].
- Wong, T. K. Y., & Konishi, C. (2021). The interplay of perceived parenting practices and bullying victimization among Hong Kong adolescents. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(2), 668–689. <https://doi.org/10.1177/0265407520969907>
- World Health Organization. (1993). *The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders: Diagnostic criteria for research*. World Health Organization.
- Wu, C., Astor, R. A., & Benbenishty, R. (2024). A large-scale longitudinal study of school factors as mediators from depression and parental monitoring to peer victimization in mainland Chinese middle schools. *Journal of School Violence*, 23(1), 13–29. <https://doi.org/10.1080/15388220.2023.2261365>
- Wu, W., Ding, W., Xie, R., Tan, D., Wang, D., Sun, B., & Li, A. W. (2022). Bidirectional longitudinal relationships between maternal psychological control and bullying/victimization among father-absent left-behind children in China. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(17–18), 15925–15943. <https://doi.org/10.1177/08862605211022062>
- Xiao, Y., Ran, H., Che, Y., Fang, D., Wang, S., Chen, L., Liang, X., Peng, J., Sun, H., Li, Q., Shi, Y., & Lu, J. (2023). Childhood maltreatment and parenting style associated school bullying in Chinese children and adolescents: An analytical epidemiology evidence. *Journal of Affective Disorders*, 331, 386–392. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.02.153>
- Xu, J., Troop-Gordon, W., & Rudolph, K. D. (2022). Within-person reciprocal associations between peer victimization and need for approval. *Developmental Psychology*, 58(10), 1999–2011. <https://doi.org/10.1037/dev0001399>
- Yap, M. B. H., Pilkington, P. D., Ryan, S. M., & Jorm, A. F. (2014). Parental factors associated with depression and anxiety in young people: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Affective Disorders*, 156, 8–23. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2013.11.007>
- Yoon, M., & Lai, M. H. C. (2018). Testing factorial invariance with unbalanced samples. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 25(2), 201–213. <https://doi.org/10.1080/10705511.2017.1387859>
- Zhao, Y., Li, P., Wang, X., Kong, L., Wu, Y., & Liu, X. (2020). The Chinese version of the Behavioral Emotion Regulation Questionnaire: Psychometric properties among university students. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*, 16, 1889–1897. <https://doi.org/10.2147/NDT.S258806>